

1981/82:31

Torsdagen den 19 november

Kl. 12.00

1 § Justerades protokollen för den 11 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1981/82:80 om utökning av grönområdena i Solna kommun

Anf. 1 Ekonomi- och budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att medverka till en positiv prövning av möjligheterna att för allmänheten upplåta delar av de områden i södra Solna som disponeras av statens polisskola och statens bakteriologiska laboratorium.

Frågan om en sådan upplåtelse har enligt vad jag har erfarit behandlats i Solna kommun efter en motion i kommunfullmäktige i januari 1979. Kommunens fastighetskontor har i sin beredning av ärendet vänt sig till rikspolisstyrelsen och statens bakteriologiska laboratorium med en förfrågan om möjligheterna för en upplåtelse. Båda myndigheterna har yttrat sig och anfört flera skäl mot en upplåtelse för allmänheten av de aktuella områdena. Fastighetskontoret och fastighetsnämnden har därefter avstyrkt motionen. Vid behandlingen i kommunstyrelsen återremitterades frågan till fastighetsnämnden för förnyad handläggning. Fastighetskontoret har därefter skrivit till byggnadsstyrelsen, som i maj 1981 svarat att de aktuella områdena inte kan upplåtas till allmänheten. Byggnadsstyrelsen hänvisade till de skäl som rikspolisstyrelsen och statens bakteriologiska laboratorium redovisat.

Förhandlingar pågår f. n. mellan staten och Solna kommun om vissa andra markfrågor. I förhandlingarna företräds staten av en särskild förhandlare som min företrädare tillkallat. Om kommunen vill få den fråga som Pär Granstedt tagit upp ytterligare prövad, ser jag inga hinder mot att kommunen aktualiserar frågan i detta sammanhang.

Anf. 2 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka ekonomi- och budgetministern för svaret på min fråga.

*Om temporärt
kommunalt skatte-
stopp*

Det här problemet kan upplevas som begränsat. Det gäller alltså två statliga myndigheters marker i Solna. Men jag vill betona att det faktiskt är en ganska angelägen fråga. Solna kommun hör till de absolut mest tätbebyggda och tätbefolkade kommunerna i landet. Det är möjligen Sundbyberg och någon mer som kan konkurrera. I synnerhet södra Solna, som nu är aktuellt, är mycket tätbebyggt. Det finns alltså mycket ont om grönområden av något slag. Det är svårt för människorna -- och då i synnerhet för barnen, som inte gärna kan ge sig i väg några längre sträckor -- att i södra Solna uppleva någon som helst natur.

Därför måste det naturligtvis vara ett övergripande intresse att vi så bra som möjligt försöker tillgodose kommunens behov av att få tillgång till grönområden. Tänkbara möjligheter är just de marker som jag har nämnt i min fråga och som centern har tagit upp i Solna kommunfullmäktige, polisskolans och bakteriologiska laboratoriets områden.

Ekonomi- och budgetministern lämnar i sitt svar en historisk redovisning och hänvisar till att rikspolisstyrelsen och statens bakteriologiska laboratorium har angett ett flertal skäl till att det inte skulle gå att upplåta dessa områden till allmänheten. Men faktum är att man när man läser deras svar finner att det inte är särskilt tunga skäl som de redovisar. Statens bakteriologiska laboratorium hänvisar i stort sett till att det är förbjudet för allmänheten att beträda denna mark och att man därför inte kan gå med på en upplåtelse av området till allmänheten. Det är närmast som "god dag - yxskaft". Rikspolisstyrelsen redovisar att det skulle vara allmänt besvärligt, att det skulle komma i konflikt med deras verksamhet, att naturen är litet svår att vistas i för folk samt att det skulle bli städsvårigheter.

Det är klart att det kan finnas vissa komplikationer, men det verkar inte särskilt övertygande. Det tyckte inte heller kommunstyrelsen utan återremitterade ärendet till fastighetsnämnden, som vände sig till byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen hänvisade bara till vad bakteriologen och rikspolisstyrelsen hade sagt och ansåg därmed inte heller att allmänheten kunde få tillträde. Detta förde alltså inte ärendet vidare på något sätt.

I och för sig förstår man dessa myndigheter. De har ett naturligt ointresse, därför att de tycker att det är besvärligt att släppa in en massa folk på sina marker -- och vem tycker inte det? Därför reagerar de på detta sätt.

Men vi politiker, som måste se till litet mera övergripande intressen och beakta människornas behov av rekreationsområden, bör inte låta oss nöja med detta. Därför hoppas jag att man i de förhandlingar som statsrådet hänvisar till kan försöka nå fram till en lösning på dessa problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1981/82:87 om temporärt kommunalt skattestopp

Anf. 3 Ekonomi- och budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Lennart Blom har frågat mig om regeringen är beredd att förbereda en lagstiftning rörande temporärt kommunalt skattestopp i syfte

att för år 1983 omöjliggöra skattehöjningar av Stockholmstyp.

Frågan om ett kommunalt skattestopp och tillsättande av en utredning för att genom någon form av beredskapslagstiftning vid behov kunna inskrida mot kommuner och landstingskommuner med föreskrifter om skattetak behandlades av riksdagen i våras. Riksdagen betonade därvid starkt vikten av att kommunalskattehöjningarna begränsas och att en ytterligare höjning av skattetrycket allvarligt skulle äventyra den samhällsekonomiska balansen. Riksdagen ställde sig dock tveksam till att lagstiftningsvägen införa direkta begränsningar i den kommunala beskattningsrätten och begärde således inte heller att en utredning skulle tillsättas med uppgift att utarbeta ett lagförslag angående kommunalt skattetak.

De informationer som vi nu har om förändringar av de kommunala skattesatserna för år 1982 tyder på att en mycket begränsad höjning kommer att ske. Detta är ett uttryck för att kommuner och landstingskommuner nu synes göra allvarliga ansträngningar för att nå den nödvändiga neddragningen av den kommunala volymökningen och förhindra skattehöjningar. Statsmakternas uttalanden i våras har således fått gensvar.

De åtgärder inom den kommunala sektorn som kommer att föreslås för år 1983 hänger samman med bl. a. besparingarna på statsbudgeten för budgetåret 1982/83. Om dessa frågor kommer inom kort överläggningar att äga rum med kommunförbunden. *Mot denna bakgrund och med hänsyn till de uppgifter som nu föreligger om de begränsade kommunala skattehöjningarna för år 1982 och om den kraftiga uppbromsningen i den kommunala volymökningen som nu synes komma till stånd, finns det enligt min mening inte f. n. några skäl för att förbereda en lagstiftning om temporärt kommunalt skattestopp för år 1983.*

Anf. 4 LENNART BLOM (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för budgetministerns svar.

Jag vill helt kort redovisa bakgrunden, som också finns i frågan. En av utgångspunkterna är den utveckling som vi möjligen har framför oss just i Stockholm. Den andra utgångspunkten är det som också budgetministern här har tagit upp, nämligen vilka effekterna kan bli på sikt, och i första hand 1983.

En skattehöjning i Stockholm för 1982 kan inte riksdag och regering göra något som helst åt vid det här laget, om den kommer till stånd. Med min bakgrund som kommunalpolitiker i Stockholm får jag säga att det är mycket anmärkningsvärt att man alls har fört fram frågan. Det kan karakteriseras som ett slags sabotage mot strävandena att sanera landets ekonomi, där Stockholm har en särskild uppgift att fylla. Man kan t. o. m. säga att det är en form av demonstrationspolitik. De partier som ställer sig bakom detta – vi vet redan att socialdemokraterna och centern gör det – tar på sig ett tungt ansvar.

Det väsentliga är emellertid att vi framför oss ser en utveckling för 1983 som kommer att präglas av att en skattereform genomförs i sitt första steg. Den får enligt min mening absolut inte till någon del urgröpas av kommunala

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

---

*Om temporärt
kommunalt skatte-
stopp*

*Om principerna
för TV-sändningar
från idrottstävling-
ar*

skattehöjningar. Det blir otvivelaktigt ett tryck på kommuner och landsting under loppet av 1983, eftersom all erfarenhet ger vid handen att detta, vare sig det nu blir arbetsgivaravgiftshöjningar eller proms, icke kommer att helt kunna negligeras av kommunerna. Det kommer inte att bli ett fullständigt avlyft, eller vad man vill kalla det, utan det blir en extra, ökad påkänning. Det visar erfarenheterna från 1970-talet, och därför är det absolut nödvändigt att man för 1983 helt stoppar kommunalskattehöjningarna. Detta måste då ske lagstiftningsvägen, och jag vill till komplettering av vad budgetministern sade instämma i att riksdagen visserligen inte var beredd att fatta beslut om att gå lagstiftningsvägen i våras, men det intressanta var att riksdagen samtidigt sade att det icke är oförenligt med gällande grundlag att göra det. Det är alltså möjligt att lagstifta om detta utan den ytterligare omgång som enligt vad som hävdats tidigare skulle ha varit erforderlig.

Detta är bakgrunden till min fråga, och med någon besvikelse finner jag att budgetministern "passar". Jag kan i och för sig ha förståelse för att han gör det, men jag vill ändå framhålla att jag bedömer någon form av förberedelse för en lagstiftning med den här inriktningen som oundgängligen nödvändig. Lagstiftning om ett kommunalt skattestopp måste kompletteras med annan lagstiftning som tar sikte på ett kommunalt skattetak, och det är en ganska komplicerad åtgärd. Jag hade hoppats att budgetministern velat gå med på att vi nu satte i gång ett förberedelsearbete, men jag får återkomma till frågan när behovet är än mer uppenbart.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1981/82:99 om principerna för TV-sändningar från idrottstävlingar

Anf. 5 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om jag anser att TV-sportens nej till TV-sändningar från världscuptävlingarna i Tärnaby är riktigt ur principiell synpunkt med hänsyn till de direktiv riksdagen utfärdat beträffande en decentraliserad TV-verksamhet.

De beslut som fattats i riksdagen om Sveriges Radios regionala utbyggnad innebär bl. a. att distriktens andel av riksprogramproduktionen för radio och TV skall öka från 30 % till 40 %. Det ankommer på Sveriges Radio och de enskilda programbolagen att planera och genomföra detta under den reformperiod som sträcker sig t. o. m. budgetåret 1988/89. Enligt årets anslagsframställning har denna del av reformprogrammet nu förverkligats till mer än hälften när det gäller TV-programmen.

Vad gäller valet av enskilda produktioner, som i detta fall sändningar av de eventuella världscuptävlingarna i Tärnaby, är det inte min sak att uttala mig om lämpligheten eller önskvärldheten av sådana. Detta är givetvis en fråga som Sveriges Television, inte regeringen, har att avgöra enligt sina principer för avvågningar av programutbud, kostnader etc.

*Om principerna
för TV-sändningar
från idrottstävling-
ar***Anf. 6** ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Som ersättare för Rune Ångström vill jag anföra följande:

Att få se våra svenska idrottsskivninnor och idrottsmän direkt i TV-rutan i sändningar från tävlingar runt om i världen har nära nog blivit vardagsmat. Det må vara utförsäkningar i Val d'Isère eller andra idrottsevenemang. Detta är för svenska folket en stor upplevelse, och då är TV-sporten oftast på plats och sänder.

Inför 1981-1982 års världscupprogram planerar TV sändningar ifrån de europeiska turistmetropolerna. Så kommer TV enligt planerna att nu i december sända från Val d'Isère, från Aprica och vid två tillfällen från Cortina. Sju sändningar från världscupen planeras i januari.

Men när det för oss svenskar viktiga evenemanget 1983 går av stapeln, nämligen tävlingar i alpina världscupen i Tärnaby, då säger TV-sporten i Stockholm blankt nej. Då ställer man inte upp. Man åker till Wengen, men inte till Tärnaby, man sänder från Kitzbühel och från Adelboden, men inte från de inhemska tävlingarna i Tärnaby. Som skäl anges dålig ekonomi och långa avstånd. Men licenspengarna räcker tydligen till för sändningar från de utländska turistorterna.

Detta är skandal. Det är att utklassa den norrländska landsändan och dess befolkning. Det strider mot de demokratiska principerna av tre skäl:

1. Att centralt fatta beslut utan att höra ansvariga i Tärnaby.
2. Utan att samråda med Västerbottendistriktet för Sveriges Television AB om dess åsikter och medverkan.
3. Att ej ta hänsyn till de turistiska värden som en TV-sändning från Tärnaby skulle utgöra och därigenom medverka till att marknadsföra Västerbotten och skapa jobb för ortsbefolkningen i en landsända som ropar på arbetstillfällen.

Jag vill ställa frågan: Anser utbildningsministern att detta beslut är förenligt med radiolagen och dess anda? Jag har förståelse för att utbildningsministern inte kan uttala sig i det här enskilda fallet - han skulle i så fall kunna beskyllas för att utöva ministerstyre. Men är det principiellt riktigt att TV förutser att nyheter skall inträffa endast på vissa områden och därmed binder resurserna, så att man omöjliggör nyhetsbevakning från andra orter? Detta sker nu när det gäller Åre och Tärnaby, där TV förutser sändningar från Åre i framtiden men genom detta beslut utesluter sändningar från Tärnaby. Jag tycker att vi har rätt att ställa krav på omprövning av denna fråga.

Anf. 7 Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Att uttala sig principiellt om en så osedvanligt praktisk fråga överstiger min förmåga. Enligt vad jag kunnat utröna är det ännu inte beslutat om tävlingarna skall förläggas till Tärnaby. TV-sportens chef, Åke Iwarsson, ställdes inför den hypotetiska frågan om TV skulle sända om tävlingarna förlades till Tärnaby. Hans svar gick ut på att Tärnaby har vissa nackdelar ur produktionsteknisk synpunkt, vilket medför extra kostnader.

Torsdagen den
19 november 1981

*Om begärd över-
syn av passkon-
trollens organisa-
tion*

Därför var från TV:s synpunkt Åre att föredra. Detta har alltså blivit tidningsnyheten: "TV tackar nej till världscup i Tärnaby."

Sveriges television har alltså ännu inte tagit ställning till frågan.

Anf. 8 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Det är bra att Sveriges television ännu inte tagit ställning i denna fråga. Om man inte kommer att bevaka tävlingarna i Tärnaby kan det äventyra genomförandet av världscupstävlingarna, som då går vårt land förbi. Jag tycker att det allvarliga i TV-sportens ställningstagande är just principen, som helt strider mot kravet på mångfald och decentralisering av programbesluten och om en regionalisering av TV-verksamheten. Jag tror också att tärnabyborna uppfattar detta som väldigt negativt. Det är fråga om en liten by, som fostrat tre åkare i världsklass i den yppersta cliten, vilka har deltagit i internationella tävlingar i många år. När man kommer till det stadiet att man skulle kunna få se en tävling i världscupsklass hemma vägrar TV genom detta förhandsuttalande att ställa upp. Jag tycker att det är att skymfa folket i Norrland.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1981/82:88 om begärd översyn av passkontrollens organisation

Anf. 9 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Hans Pettersson i Helsingborg har frågat mig när regeringen tänker verkställa riksdagens beslut om översyn av passkontrollens organisation.

Regeringen har den 15 oktober 1981 med hänvisning till skatteutskottets uttalande i betänkande 1980/81:38 uppdragit åt generaltullstyrelsen och rikspolisstyrelsen att gemensamt göra en översyn av passkontrollens organisation. Vid översynen skall bl. a. prövas förutsättningarna för att samordna passkontrollanternas och tullens verksamhet. Härvid skall belysas vilka besparingar som kan uppnås genom en sådan samordning. Konsekvenserna för organisation, personal och verksamhet i övrigt skall anges. Resultatet skall redovisas senast den 1 mars 1982.

Anf. 10 HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Jag vill först tacka handelsministern så mycket för svaret.

När jag ställde frågan hade jag ingen aning om att översynen redan hade beordrats. Jag vet inte var det brister, men informationen har tydligen inte gått fram.

Men det var den 2 april som riksdagen beslutade att någon form av översyn skulle komma till stånd skyndsamt för att se på de här problemen. Passkontrollanter skulle kunna ersättas av tullare, och på det sättet skulle man kunna spara ca 9 milj. kr. genom en översyn över hela området. För

Helsingborgs del, som vi tog som exempel i vår motion, skulle man kunna spara 3 milj. kr.

Genom att tillsätta halva antalet tullare jämfört med antalet passkontrollanter skulle man få en effektivare kontroll av varuinförseln och samma effektiva kontroll på invandringen.

Eftersom alla jagade pengar vid detta tillfälle och också fortsättningsvis behöver göra det trodde vi att det hela skulle komma i gång snabbare – nu är det snart åtta månader sedan riksdagen fattade beslutet.

Nu är emellertid översynen i gång, och vi får hoppas att den ger positivt resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

Om tekopolitiken

6 § Svar på interpellationerna 1981/82:7 och 41 om tekopolitiken

Anf. 11 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Jörn Svensson har frågat industriministern dels vilken regeringens tekopolitik egentligen är, dels hur regeringen vill bedöma de i interpellationen berörda frågorna.

Lahja Exner har frågat industriministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att undvika att utvecklingen inom tekoindustrin leder till en ytterligare försämring av arbetsmarknadsläget i Sjuhäradsbygden.

Interpellationerna har överlämnats till mig.

Riksdagen har senast våren 1981 beslutat om inriktningen av den statliga tekopolitiken. Beslutet innebar i fråga om försörjningsberedskapen "att ett upprätthållande av den produktionskapacitet i fråga om olika tekovaror som enligt gällande planeringsnormer erfordras av försörjningsberedskapsskäl skall betraktas som ett riktmärke för den fortsatta försörjningsberedskapspolitiken". Av septemberrapporten från överstyrelsen för ekonomiskt försvar framgår att kapaciteten f. n. i stort tillgodoser försörjningsmålen.

Vårens riksdagsbeslut innebar vidare att upprätthållandet av 1978 års produktionsvolym bör utgöra ett riktmärke för den fortsatta tekopolitiken. Enligt statistiska centralbyråns uppgifter minskade tekoindustrins produktionsvolym med ca 3 % mellan åren 1978 och 1980. Detta innebär att produktionsvolymen nu minskat i långsammare takt än tidigare.

Den inriktning av den statliga tekopolitiken som riksdagen beslutat om när det gäller försörjningsberedskap och produktionsvolym kan därför sägas ha uppfyllts.

Riksdagen har gjort ytterligare ett uttalande beträffande tekopolitiken. År 1979 uttalades att ett långsiktigt mål för den statliga tekopolitiken bör vara att svensk tekoindustri skall svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. Det framhölls att någon formell läsning på denna nivå inte bör komma i fråga. Detta mål har inte varit uppfyllt sedan år 1976, och f. n. saknas förutsättningar för att det skall kunna uppfyllas.

Statsmakternas ambition i fråga om tekoindustrin avspeglas dels av de

uttalanden av riksdagen som jag här har redogjort för, dels av omfattningen av de statliga åtgärder som har satts in för branschen. Det statliga stödet uppgår sedan budgetåret 1977/78 till 400–500 milj. kr. per år. Sverige har vidare inom ramen för det s. k. multifiberavtalet under senare år lyckats uppnå avtal om begränsningar av tekoexporten från vissa lågprisländer. Dessa avtal har inneburit en återhållsam utveckling av exporten från berörda länder till Sverige. Jag vill i detta sammanhang betona det svenska intresset av att inskränkningar i frihandeln kan undvikas. För ett litet exportberoende land som Sverige skulle en allmänt ökad protektionism få allvarliga konsekvenser.

Jag har här skisserat huvuddragen av den tekopolitik som riksdagen har beslutat om. Enligt den ordning som gäller sedan år 1979 lämnar överstyrelsen för ekonomiskt försvar, arbetsmarknadsstyrelsen, statens industriverk och tekodelegationen årligen i september–oktober underlag till regeringen för den långsiktiga planeringen av de statliga åtgärderna för tekoindustrin. Myndigheterna har nyligen inkommit med årets rapporter. Dessa bereds f. n. inom regeringskansliet. Regeringen avser att senast i mars 1982 redovisa sina förslag till fortsatt inriktning av den statliga tekopolitiken.

Regeringens ekonomiska politik har medfört att konkurrenskraften hos den svenska industrin under senare tid har stärkts. För tekoindustrins del har regeringen emellertid bedömt att generella ekonomisk-politiska åtgärder inte helt och hållet kommer att ge önskat resultat under år 1982. Regeringen kommer därför att föreslå att riksdagen skall modifiera sitt tidigare beslut om nedtrappning av äldrestödet under budgetåret 1982/83. Regeringen kommer vidare att säkerställa att äldrestödets utfall för innevarande budgetår blir ca 320 milj. kr.

När det gäller frågan om sysselsättningen i Sjuhäradsbygden vill jag framhålla att Älvsborgs län hittills i år har fått 94 milj. kr. i bidrag för beredskapsarbeten, vilket innebär nästan 20 % ökning jämfört med förra året. Det bör också påpekas att länet f. n. har ledig kapacitet inom arbetsmarknadsutbildningen.

Jörn Svensson tar upp möjligheterna till en förnyelse av svensk tekotillverkning. Jag delar hans uppfattning att denna fråga har stor betydelse för branschens framtid. De svenska tekoföretagen har haft relativt svårt att hävda sig i fråga om standardvaror. Framgångarna har varit större i fråga om det mindre priskänsliga sortimentet. Jag vill här peka på de industripolitiska stödformerna konsultbidrag och särskilda strukturgarantier, vilka är avsedda att stimulera en ändrad inriktning av produktionen. I detta sammanhang vill jag även betona vikten av att ta till vara de idéer i fråga om produktionsinriktningen som kommer från dem som är verksamma på verkstadsgolvet.

Anf. 12 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är – som brukligt – relativt översiktligt och allmänt hållet. Jag säger inte detta som en förebråelse: mina frågor var också ganska allmänt hållna. Det hindrar ju inte att vi i denna

debatt går in på en mer utförlig behandling av tekobranschens problem och därmed fördjupar diskussionen om de ting som berörs i min interpellation.

Handelsministern konstaterar att det f. n. inte finns förutsättningar för att uppnå målet 30 % egenförsörjning med textilier. Men han säger ingenting om vilket mål som man skall sätta i stället. Han anlägger därför inte heller några egentliga synpunkter på den fråga jag har ställt: Vilken är regeringens tekopolitik?

Jag ser en bestämd orsak till vagheten i svaret på den punkten. Orsaken är, tror jag, regeringens själva sätt att se på och tolka de senaste årens utveckling på det textila området. Regeringen utgår från att det finns en marknad för tekovaror, lika väl som för andra varor. Regeringen utgår från att denna marknad fungerar enligt klassiska teorier – ingen enskild köpare eller säljare är i stånd att påverka utvecklingen. Utvecklingen regleras med andra ord av en anonym s. k. marknad. Producenterna har då bara att finna sig i vad som sker. Och regeringen, som är en principiell anhängare av marknadshushållningen, skall enligt denna filosofi inte ingripa i eller gå emot marknadens verkningar. Utvecklingen skall så att säga i stort ha sin gång – det är, menar man, detta som leder till bästa möjliga resultat för alla.

Nu vill jag fråga handelsministern: Tror handelsministern verkligen själv på den sortens akademiska fraseologi? Nog är väl handelsministern ändå medveten om vad som egentligen sker?

Det finns ju ingen sådan "fri" marknad. Textilkrisen beror bara till en del på verkliga marknadsmässiga förskjutningar – även om de naturligtvis har spelat en betydande roll. Krisen är i stora delar en framkallad kris. Den är framkallad genom medvetna, organiserade rörelser från kapitalintressena. Den internationella förflyttningen av tekoproduktionen är organiserad. Den är organiserad och genomförd av multinationella finansgrupper och konglomerat. Den är inte bara en ekonomisk rörelse – den är faktiskt också en politisk rörelse.

Det är därför det bildas frizoner med särskilda förmåner och med försvagat skydd för de arbetande i olika länder. Det är därför man flyttar ut kapital. Det är därför man dränerar och dikar ut den svenska textilproduktionen.

Om man ser dessa omständigheter klart – då kan man aldrig försvara en passiv politik, som låter utvecklingen och sönderfallet bara gå. Då måste man ställa frågan om med vad slags medveten politik man eventuellt kan hindra sönderfallet.

Se t. ex. på vad som hänt sedan 1976! På bara tre fyra år sjunker den svenska industrins andel av marknaden för kläder i landet med hela 17 procentenheter, från 39 till 22 %. Detta kan, såvitt jag förstår, rent praktiskt inte förklaras med hänvisning till marknadens automatik. Det kan heller inte förklaras med förskjutningar i kostnadsrelationer länder emellan. Beräkningarna av dessa kostnadsrelationer har ju f. ö. visat sig vara till stor del felaktiga när det gäller just denna tid, vilket ekonomidepartementet efter kritik nu har nödgats erkänna. Bakom dessa drastiska förskjutningar måste alltså, i varje fall i väldigt hög grad, ligga element av medvetet agerande från textilkapitalet och från varukedjor.

Det leder till frågan: Skall vi godta sådana dispositioner? Eller är tiden nu mogen för en ny tekopolitik? Om den rådande utvecklingen till stor del är en av privata intressen styrd utveckling – då är det en regerings skyldighet att styra den åt annat håll.

Vi kommer då naturligtvis till frågan om frihandel. Handelsministern försvarar rent allmänt frihandeln. Jag invänder naturligtvis inget mot detta principiella försvar. Men det är, som jag påpekat i andra sammanhang i tekodebatter, skillnad på frihandel och frihandel. Det är skillnad på frihandel och frizoner. Om ett land tillåter en importandel av 70 % – Sverige tillåter alltså en betydligt högre – då är det redan en mycket långtgående anslutning till frihandeln. Det finns inget skäl att gå ännu längre – då är det inte längre frihandel. Då är det medveten utarmning. Och när en mycket måttlig begränsning av importen faktiskt skulle innebära rätt stora relativa fördelar för inhemsk produktion, då kan också en principiell frihandelsvän förorda den.

Jag vill därför fråga handelsministern mer konkret i denna sak: Är handelsministern t. ex. beredd att införa kvalitetsprövning och kvalitetsmärkning? Det är en av de åtgärder som, vad jag förstår, kan begränsa importen på ett rimligt och försvarbart sätt. Det är en åtgärd som skulle gynna också konsumenterna. Den skulle enbart rikta sig mot de delar av det utländska sortimentet som är direkt undermåliga.

Vi vet ju att kläder och andra textilier har förändrats. Teknologin har gynnat kortfibrig bomull och dess bearbetning, glesa material av både natur- och syntettyp. Stora delar av lågprisimporten består av produkter som drivit detta till det orimliga. Med detta är inte sagt att det inte också finns import som ligger på en mycket hög kvalitativ nivå.

Här, menar vi, finns utrymme för alternativ, för bättre produkter, för produkter som i pris ligger något högre än lågprisvarorna men som varar längre och i realiteten är billigare.

Varje människa som handlat barnkläder vet hur en del av det utländska sortimentet tar sig ut: billiga produkter med klen basmaterial och dåligt utförande, överfärgade överappreterade plagg, som inte håller färgen, som snabbt blir sladdriga, stillösa och slitna. Det finns inget skäl att låta sådant luras på konsumenterna. Vi har motsvarande situation när det gäller delar av sortimentet i fråga om t. ex. handdukar, arbetskläder, vinterkläder. Och jag frågar: Skall den nationella produktionen förödas för att hålla import av detta slag i gång? Är inte kvalitetskravet både rimligt och brådsakande?

I en rad textildebatter i riksdagen har andra sidor av detta problem uppmärksamats. Industriverket har visat hur vissa varukedjor styr sina inköp mot import helt medvetet. De uppmuntrar och befördrar själva till förläggande av produktion utomlands. Deras prispolitik förvrider konkurrensen. Vad har gjorts åt detta? Ingenting, såvitt jag vet. Min fråga blir: Vad avser regeringen att göra, och varför har man varit så passiv hittills inför dessa ganska välkända problem?

Jag går så över till det kanske för dagen mest brännande problemet inom svensk tekoproduktion och tekopolitik – den statliga företagspolitiken och

situationen inom Eiserkoncernen. Egentligen är jag ytterst förvånad över att ministern inte alls berör den frågan – hade jag varit i Björn Molins ställe, skulle jag nästan ha skämts för att så gå förbi den. Men det finns tid att ta upp den i debatten, som jag påpekade.

Björn Molin är ny som minister. Den statliga företagspolitiken på tekoområdet har en lång utvecklingshistoria, för vilken han naturligtvis inte är omedelbart ansvarig. Men för vad som sker i det aktuella läget har han ett ansvar, och det är såvitt jag förstår ganska allvarliga ting.

Hela den statliga företagspolitiken på tekoområdet illustrerar det jag tidigare har sagt. Utvecklingen är inte vållad av en fri, anonym och konkurrenspräglad marknads spontana förändringar. Den är en styrd, medveten process. Den framstår alltmer som ett gigantiskt försök att mjölka skattebetalarna på pengar för att slussa över dem i det privata textilkapitalets kassor. Textilkapitalet låter staten köpa ut sig, de statliga företagen, regeringen och överstyrelsen för ekonomiskt försvar – allt detta är inblandat i en oöverskådlig sörja, där den privata ekonomiska spekulatören får härja utan någon som helst offentlig insyn och samhällelig kontroll. Denna process går nu så långt, att den både i förvaltning, i seriöst affärsliv och hos ansvariga kommunala instanser i tekoregionerna helt undergräver förtroendet för det statliga handlandet.

Ursprunget till denna process är, som nämnts, gammalt. Det började redan under den socialdemokratiska regeringens tid. Det närde sig av socialdemokratins felaktiga tes att avskedade textilarbetare kunde och borde finna arbete på annat sätt. Det visade sig nu vara en illusion – utslagningen av stora grupper tekoarbetare var påtaglig redan för tio år sedan. Överflyttningsteorin hade trögheter som gjorde att den inte stämde när den prövades i praktiken.

Men om det fanns en god vilja från början i fråga om de statliga satsningarna på tekoområdet blev det snart nog så att illusionerna fick ge plats för den kalla cynismen, när den davarande industriministern inledde den tvivelaktiga affären med Algots i början av 1970-talet. Med 45 miljoner i köpeskilling, med 45 miljoner i stöd, med maskiner och byggnader betalda av staten skulle man spela upp ett lokaliseringspolitiskt spel för att vinna valet i Norrland 1973. Man köpte ut tekokapitalet, man lät skattebetalarna stå för kostnaderna för utjänta maskiner, och den orimliga överbetalningen hamnade slutligen hos de investmentbolag dit tekokapitalisterna sedan drog sig tillbaka.

Och denna rullning har fortsatt. En halv miljard kronor satte staten allt som allt in i det som i dag är Eiserkoncernen, i det som i dag skall fullständigt raseras, varigenom ytterligare 800 textilarbetare kastas ut i arbetslöshet.

Min fråga är: Vad är det för textilpolitik? Vad är det som egentligen har hänt i denna process? Vart har de 500 miljonerna tagit vägen?

Vad är det för dispositioner som har gjort att en vinst på 38 miljoner 1974 plötsligt kunde förbytas i en bokföringsmässig förlust på 11 miljoner?

Varför är de forna privata textilbaronerna så kapitalstarka i dag, de som klagat över hur pressad deras bransch var? Var har de fått de pengar från som

de nu kan använda för penning- och aktieplaceringar?

Varför fick före chefen för Eiser ett privat vederlag på många miljoner? Varför reddes den saken aldrig ut av myndigheterna?

Hur kunde ett företag i Statsföretagsgruppen låta en person i chefsställning få lägga ut 2,8 miljoner på meningslösa konsultarvoden?

Vart tog de senaste 190 miljonerna vägen? Hur många är det egentligen som håller på att mjölka den statliga textilindustrin för sina egna syften, som utnyttjar tekokrisen till att sko sig själva? Det är frågor som en handelsminister och regering i dag måste söka svar på.

De fackliga organisationerna inom Eiser har i ett samfällt brev krävt att Eiserledningen skall avgå. De vill veta vart pengarna har tagit vägen. De vill veta varför man omorganiserade och sedan, utan att ens utvärdera omorganisationen, omorganiserade på nytt.

Och textilarbetarna vill också veta från sina egna förtroendevalda vad de har gjort i denna sak. De vill veta vad deras egen förbundsordförande, som sitter i Eisers styrelse, anser om deras krav. De vill veta varför den socialdemokratiska riksdagsledamoten Lahja Exner, som också sitter i Eisers styrelse, inte reserverade sig mot beslutet att kasta ut 800 anställda. Lahja Exner kan svara dem här i dag från riksdagens tribun, om hon vill. Både textilarbetarna och allmänheten har all rätt att få veta, varför inte styrelsen i Eiser reagerat mot koncernchefens manövrer. De vill också veta, vad styrelsen har att säga om de manipulationer som sker och de rykten som går. Och de vill naturligtvis veta, vad ansvariga statsråd, herrar Molin och Åsling, har att säga i saken.

Det är hög tid att man nu undersöker var ansvaret ligger för denna förödelsens politik. Det går inte att hänvisa till marknadens förändringar – det gäller helt andra ting. Det gäller att undersöka vad som egentligen var motiven bakom den nuvarande statliga tekopolitiken. Var det att slussa över pengar till privatintressena, att i tysthet gå in för avveckling av svensk tekoproduktion, att med felaktiga informationer hålla de anställda i illusion medan man planerade detta, för att sedan rikta slaget mot dem? Den frågan måste finna ett svar. Det är bl. a. Björn Molins ansvar att ett sanningsenligt svar på den frågan kommer fram.

Det är också dags att fråga om inte skattemyndigheterna i Älvsborgs län snarast bör göra en omprioritering av sina resurser för att gå in och undersöka vad som hänt i Eiser. Det är hög tid att undersöka vad som ligger bakom alla rykten och upplysningar som cirkulerar om vad Eiser gjort med pengar och resurser och hur företaget tillvaratagit statens och textilarbetarkårens intressen.

Jag har här i min hand ett band, på vilket journalister vid Radio Sjuhärad återgivit ett samtal mellan två affärsmän i branschen. I samtalet refereras till att Eiser till grova underpriser och utan att ha underlag i order dumpat stora mängder kläder på marknaden. Där refereras till att privata uppköpare har kontakter med enskilda tjänstemän på Eiser, som säljer vid sidan om: det nämns t. o. m. att de av köparna erhåller särskilt vederlag för detta. Detta

band sändes i lokalradion den 3 november 1981. Jag är inte den förste som tar upp dessa saker.

Här är alltså en bild av ett ekonomiskt och moraliskt sönderfall, som inte får förbigås. Vad ligger bakom sådana uppgifter och rykten? Det måste redas ut. Jag vill fråga Björn Molin: Kommer regeringen snarast att föranstalta om utredning rörande förhållandena inom Eiserkoncernen?

Men det räcker dess värre inte med att sönderfallet gör sig gällande inom Eiser.

Det är fullt av s. k. "affärer" i denna märkliga bransch, där spekulanter och multibolag drivit sitt spel på skattebetalares, konsumenters och textilarbetares bekostnad.

Vi har Holma-affären. Vad var det för manövrer som ledde till Holmas nedläggning? Vilken roll spelade överstyrelsen för ekonomiskt försvar i den omgången? Facket på Holma skrev till industriminister Åsling den 2 april i år – men väntar fortfarande på svar.

Vi har rapporten från riksrevisionsverket rörande överstyrelsen för ekonomiskt försvar och de allmänna förhållandena där. Vi väntar på vad regeringen ämnar göra med anledning av denna rapport. Överstyrelsen är ju i hög grad engagerad i verksamhet som berör tekoproduktion och tekoföretag. Är det inte snart dags att göra en ordentlig genomgång av detta, att se hur stödpengarna används, vad som gjorts med dem, hur överstyrelsen själv redovisat och kontrollerat? Det är en rak fråga till Björn Molin eftersom den saken direkt ligger under hans statsrådsansvar.

Gösta Wennberg, som är ordförande i Holma fabriksklubb, har skrivit till Björn Molin i den här saken. Han har fått ett ytterst knapphändigt svar, som enbart går ut på att statsrådet har fullt förtroende för ÖEF:s kompetens.

Jag vill uttrycka min förvåning över att ett statsråd kan ge ett så svepande omdöme efter vad som framkommit i det rikhaltiga materialet från riksrevisionsverket. Och jag vill – i all vänlighet – varna Björn Molin för att lojalisera sig så oreflekterat med honom underställda myndigheter. Min personliga prognos är nämligen i all anspråklöshet att när den bubbla som heter överstyrelsen för ekonomiskt försvar en gång spricker – och det lär inte dröja länge – då kan det vara obehagligt för den som så självklart gått i bräsch och menat att allt var i sin ordning.

Sammanfattningsvis, herr talman:

Det är nu äntligen tid att få alla papper på bordet och få veta sanningen om den statliga tekopolitiken. Det är nödvändigt för att den politiska atmosfären ska kunna rensas. Det är nödvändigt för att rädda vad som ännu räddas kan av svensk tekotillverkning. Om Björn Molin som handelsminister agerar kraftfullt, klarläggande och nyskapande i denna sak – då kommer han att nämnas med respekt även bland politiska motståndare. Men om han reagerar med att bidra till döljandet av de verkliga förhållandena och till fortsättandet av fördörelsens politik – då sätter han också sitt personliga anseende på spel.

Tiden för svensk tekoindustri är ännu inte ute. Det är tid också för de ledande socialdemokrater som medagerat i detta bedrägliga spel att ändra

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

Om tekopolitiken

Om tekopolitiken

kurs. Det går inte att sitta på två stolar längre. Ni måste inse att man inte kan hålla sig väl både med privatkapitalet och med de arbetande. Ta nu äntligen ställning till försvar för tekoarbetarna. De behöver allt stöd de kan få i det här svåra läget. Bara enigheten kan nu rädda det som återstår.

Anf. 13 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation, även om jag tvingas konstatera att min fråga är obesvarad. Den borde emellertid ha besvarats av industriministern, eftersom den konkreta frågan gäller de stora varslen inom den statliga tekokoncernen. I det fallet har staten ägaransvaret och utmärkta möjligheter att ta sitt sociala ansvar, som ett företag bör göra.

Tyvärr är situationen den att frånvaron av aktiva tekopolitiska åtgärder har urholkat grunden för i stort sett hela branschen. Då drabbas både privata och statliga tekoföretag. I denna situation krävs att det ansvariga statsrådet ger svar på frågan om ägaren, staten, är beredd att fullfölja moderniseringen av produktionsapparaten och göra de investeringar i produkt- och marknadsutveckling som de anställda gång på gång har krävt. Uteblir dessa åtgärder har alla hittillsvarande satsningar under åren 1978–1981 varit förgäves.

Jag vill därför fråga handelsministern om han å industriministerns vägnar kan svara på de anställdas fråga: Ämnar staten ta sitt ägaransvar? Denna fråga är avgörande inte bara för Sjuhäradsbygden utan också för landets hela tekobransch – maskinleverantörer, maskinfabrikanter och många andra orters sysselsättning.

Åslingdoktrinen går ut på att företagen skall ta sitt sociala ansvar. Min andra fråga är därför: Kan den avveckling som jag har nämnt genomföras i socialt acceptabla former, när ytterligare 700 personer friställs på en ort där det redan finns 2 500 arbetslösa, där tidigare 4 200 har varslats i länet, där 1 600 har varslats inom tekobranschen i länet, där antalet kvarstående lediga platser i oktober i tillverkningsindustrin var endast 86 och där det vid motsvarande tid endast fanns 5 lediga jobb inom tekoindustrin?

Härefter tänker jag något kommentera interpellationssvaret, även om det till en väldigt liten del gav svar på min fråga.

Handelsministern konstaterar att det saknas förutsättningar för att 30-procentsmålet skall kunna uppfyllas. Det är klart att förutsättningarna saknas, om man inte har vidtagit några åtgärder för att uppnå det. Detta är bara ett kort konstaterande.

Handelsministern pekar på att överstyrelsen för ekonomiskt försvar, arbetsmarknadsstyrelsen, statens industriverk och tekodelegationen i höst har lämnat sina rapporter och att de bereds inom regeringskansliet. Där finns en rad konkreta krav, som också har ställts vid tidigare tillfällen. Och det är verkligen på tiden att man övergår till handling. Men det finns också vissa bitar i rapporterna som man kan ställa sig frågande inför. Den statliga tekodelegationen krävde i juli månad att regeringen skulle ge tilläggsdirektiv. Ännu väntar delegationen på dessa direktiv, om jag är rätt informerad.

Dessutom saknar delegationen en chef. I press och övriga massmedia har det förekommit uppgifter om att hela delegationen skall läggas ned. Detta är ytterst oroande.

Det som kanske kommer närmast ett svar på min fråga är det stycke där handelsministern pekar på att länsarbetsnämnden i Älvsborgs län hittills i år har fått 94 miljoner i bidrag för beredskapsarbeten. Det stämmer, men man skall nog då också titta litet grand på de föregående åren. 1978/79 fick länsarbetsnämnden 165 miljoner. 1979/80 var motvarande belopp 100 miljoner och för 1980/81 var det 75 miljoner.

Visserligen görs det nu en uppräknig i jämförelse med föregående år med 20 %, men man måste ju sätta detta i relation till den ökning av arbetslösheten som har skett mellan 1980 och 1981 och också se på vad varslen innebär under våren 1982.

Jag kan tala om att i Borås kommun har den katastrofala situationen resulterat i att kommunen måste satsa av egna pengar. Vid kommunfullmäktiges sammanträde i nästa vecka kommer man att fatta beslut om ett paket på 35 miljoner, där kommunen får satsa 15 miljoner av egna pengar.

Jag väddar till handelsministern att åtminstone göra ett försök att svara på mina frågor.

Anf. 14 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Låt mig först stryka under att tekobranschen sedan lång tid har haft strukturproblem. Det är en utveckling som har pågått i 20 år. Antalet arbetstillfällen som har försvunnit är betydande, ca 27 000 under en 20-årsperiod. Bortfallet av arbetstillfällen under de senaste åren har varit relativt sett mindre.

Det är klart att de långsiktiga problemen i branschen sammanhänger med de svårigheter som det höga kostnadsläget har skapat för den svenska tekoindustrin. Samtidigt som man alltså kan konstatera att tekoproblemen inte är nya, är det klart att de akuta svårigheter som den här industrigrenen upplever mera hänger samman med den minskning av den privata efterfrågan som vi har haft i år än med de mera långsiktiga kostnadsproblemen.

Vi har haft en nedgång av efterfrågan i år på totalt sett mellan 2 och 3 %. Vi vet också att minskningen av efterfrågan har slagit hårdare på tekobranschen. Det tar sig då uttryck i både en minskad avsättning av produkter från den svenska tekoindustrin och en minskad försäljning av till Sverige importerade textilier.

Bara detta illustrerar ju att man självfallet inte löser de problem som är skapade av en minskad efterfrågan 1981 genom åtgärder riktade mot importen.

Hörnpelarna också när det gäller att ta itu med tekos problem är naturligtvis i stället huvudingredienserna i regeringens ekonomiska politik. Den devalvering som genomfördes i september bidrar till att förbättra konkurrenskraften för den inhemska tekoindustrin, likaså momssänkningen

som riksdagen beslöt om i förra veckan och som trädde i kraft i måndags.

Jag vill alltså på nytt stryka under att det är regeringens ekonomiska politik som i första hand bör bidra till att förbättra också tekoindustrins läge.

Samtidigt har vi sagt att vi är medvetna om att strukturomvandlingen inom tekoindustrin kan skapa så betydande problem att man inte helt och hållet kan förlita sig på regeringens ekonomiska politik. Det är också uppenbart att det med hänsyn till tekoindustrins koncentration till *en* region i landet är nödvändigt att vidta speciella åtgärder för den regionen. Jag nämnde i mitt interpellationssvar att arbetsmarknadspolitiska resurser satsas och satsas på den här regionen.

Jag tycker emellertid inte att det var rättvist av Lahja Exner att tala om frånvaron av tekopolitiska åtgärder. Jag vill först påminna om att vi har det s. k. äldrestödet, som ju är betingat av den speciella åldersstrukturen bland de anställda inom tekoindustrin och som väl av tekoindustrin allmänt omvittnas ha en positiv effekt för produktionen och sysselsättningen i den här branchen. Vi har därför sagt oss, sedan vi sett att den rätt betydande nedgången i efterfrågan här hemma leder till att strukturproblemen nu förvärras, att vi skall säkerställa att äldrestödet under detta budgetår utgår på avsett sätt och vidare att vi inte skall genomföra den aviserade nedtrappningen av äldrestödet för budgetåret 1982/83. Det innebär då ett stöd via statsbudgeten på 320 milj. kr. resp. budgetår. Därtill kommer att vi över industridepartementets anslag ger stöd till tekoindustrin för exportansträngningar, marknadsföring och en del annat. Vidare ger vi av försörjningsberedskapskäl via överstyrelsen för ekonomiskt försvar stöd i form av lån och bidrag för att en viss produktion skall kunna upprätthållas inom landet.

Sammantaget kostar de tekopolitiska åtgärderna 400–500 milj. kr. per år. Jag tycker inte att det ger underlag för att säga att regeringen inte vidtar några tekopolitiska åtgärder.

När det gäller målsättningen för tekopolitiken vill jag först stryka under att vi upprätthåller de beredskapsmål som riksdagen har angett. Jag vill i detta sammanhang påminna om att vi förra året exporterade textilprodukter för 3 miljarder kronor. Om man lägger samman det med den avsättning på den inhemska marknaden av svenska produkter som vi har, så kommer man fram till att vi har en produktionskapacitet i Sverige som kan utnyttjas i en avspärringssituation och som ligger över 30 % av den inhemska konsumtionen från föregående år. Emellertid har vi haft en minskning under 1981, och vi skall därför kanske inte knyta an till den faktiska konsumtionen under 1981.

Så långt menar jag att det är viktigt att man gör upp en målsättning och att man anvisar åtgärder som säkerställer att ett beredskapsmål i fråga om textilprodukter kan upprätthållas. Det är svårare att upprätthålla en målsättning som säger att man i normala fall via politiska åtgärder skall säkerställa att människors konsumtion av tekoprodukter till 30 % gäller svensktillverkade produkter. Jag har tidigare sagt, och jag vill gärna upprepa det här i kammaren, att jag anser att det inte finns några instrument

tillgängliga för att säkerställa det målet. Det vore intressant att höra om någon av mina meddebattörer här kan peka på sådana.

Det är nämligen, Lahja Exner, inte alls på det viset att de många och i sig värdefulla förslag som vi har fått från branschen, från Beklädnadsarbetareförbundet och från tekodelegationen i olika sammanhang kan säkerställa att konsumenternas val av kläder ute i butikerna till 30 % kommer att gälla svensktillverkade varor.

Jag kan – och det är möjligt att jag därvidlag står i motsatsställning till Jörn Svensson – inte tänka mig att genom lagstiftning reglera konsumenternas val i den meningen att konsumenten skall vara skyldig att till 30 % förse sig med svensktillverkade kläder.

Jag förstår heller inte hur man skulle kunna styra handeln. Om det visade sig i slutet av året, säg oktober eller november, att handeln hade sålt för stor andel importerade kläder, skulle man då förbjuda detaljhandeln att sälja importerade kläder och bara tillåta försäljning av svensktillverkade kläder resten av året? Med detta vill jag illustrera vad jag sade i mitt interpellationssvar, nämligen att det saknas förutsättningar att uppnå det målet.

Får jag i det sammanhanget tillägga att vi för ca 14 dagar sedan i handelsdepartementets regi hade en värdefull överläggning mellan företrädare för branschen, för de anställda och för detaljhandeln, där vi diskuterade olika åtgärder för att förbättra samarbetet mellan branschen och handeln och därmed öka avsättningen inom landet av svensktillverkade produkter. Jag tror att den typen av överläggningar i någon mån kan bidra till att öka avsättningen av svenska produkter.

Jag har alltså preliminärt ställt mig positiv till ett utredningsförslag om s. k. ursprungsmärkning, som skulle göra det möjligt för konsumenterna att med säkerhet fastställa om de produkter de har att välja mellan är svensktillverkade eller importerade.

Jag förstår, herr talman, att min taletid är ute, så jag får återkomma senare.

Anf. 15 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag tycker inte att Björn Molin skall raljera med konsumenternas val, för då är han ute i en diskussion som teoretiskt och praktiskt är ohållbar för honom. Det är här inte meningen att säga till människor, att nu får ni inte köpa det eller det. Det är nämligen inte så att konsumenternas val är fritt eller att konsumenternas fria val styr produktionen. Jag vet inte om det någonsin varit på det sättet, men det är i vår tid i varje fall en illusion. Vi har en i oerhört hög grad styrd produktion, styrd tillverkning, styrd förflyttning av tekoindustri och tekokapital hit och dit. Konsumenternas fria val är verkligen en illusion.

Konsumenterna har visserligen ett val, men detta är helt och hållet begränsat till vad textilindustrin, varukedjorna och den multinationella industrin behagar tillhandahålla. Vi vet att de tillhandahåller en rad undermåliga produkter. På en rad andra områden har vi som en allmänhetisk princip, som ibland också har stöd i bestämmelser, att man inte får bjuda ut

varor som ter sig hur som helst. Med hänsyn till hur en del – jag säger en del – av det utländska sortimentet ser ut, tycker jag det är fullständigt logiskt och praktiskt genomförbart med en kvalitetsprövning, att med bestämda kvalitetsregler förhindra att detta sortiment kommer in på den svenska marknaden:

Jag skulle vilja veta hur handelsministern ställer sig till just denna del. Det är en typ av begränsningar som är rationellt försvarbar även utåt – man vill inte ha varor av vilka typer som helst, av hur dålig kvalitet som helst.

Därtill vet vi att även rätt begränsade utrymmen som kan vinnas för en inhemsk produktion är betydelsefulla. För den inhemska produktionen betyder de procentuellt mycket mer än det bortfall de representerar för importen utifrån.

Det finns ju ingen anledning för en interpellant att bestrida de allmänna sanningar rörande branschens problem som Björn Molin i sin replik ger uttryck för. Det är ingen som i dag hävdar, eller skulle vilja hävda, att den svenska tekoindustrin till sin omfattning och sin sysselsättningsgrad skulle vara vad den var för 15–20 år sedan: vi vet ju att någonting sådant skulle vara orimligt. Men de problem jag tog upp var delvis av annan natur, och jag hoppas att Björn Molin, när han har mer tid till sitt förfogande i nästa replik, vill återkomma till dem.

När en bransch håller på att trängas tillbaka så hårt som har skett med tekobranschen vet vi att det i branschen alltid uppträder vissa allmänna fenomen som har att göra med tendenser till sönderfall. När det privata kapitalet håller på att fly från en bransch använder kapitalägarna sig vidare av metoder som gör denna flykt så profitabel för sig som möjligt. Om då staten går in, så kan den medverka i helt olika typer av utvecklingsprocesser. Staten kan medverka till att reträtten sker i ordnade former och att branschen så småningom hamnar där någonting nytt kan byggas upp, kanske i blygsammare omfattning än tidigare, men där en förnyelse kan ske som ändå räddar vad som räddas kan. Men det kan också inträffa att reträtten får en oordnad karaktär, att den princip som man brukar karakterisera med orden "där åteln är, där samlas korparna" blir gällande och att det finns personer som begagnar sig av situationen för att så att säga plundra det de uppfattar som en döende bransch. Det är detta problem, denna oordning och dessa, som jag också sade, antydda oegentligheter som följer i spåren av en sådan process som jag menar att staten hade bort ingripa mot på ett annat sätt.

Jag har anfört konkreta exempel på detta, och jag vill gärna att Björn Molin kommenterar dem något närmare. Vi vet att det som sagt inte är småsaker det gäller. Det är också känsliga saker. Det är ingen tillfällighet att en av de talande i det bandinspelade samtal mellan två affärsmän som jag refererade till säger – ordagrant – att detta är "känsligt så in i helvete", på tal om sina affärskontakter med personer i Eiser.

Om det statliga stödet missbrukas på ett sådant sätt som man här kan befara, är ju det någonting som slår t. o. m. mot de allra bästa avsikter från den statliga tekopolitiken, eftersom förutsättningen för att statligt stöd och statliga engagemang skall bli verkningsfulla ju är att de inte används för att

finansiera en sådan kapitalflykts- och förfallsprocess som det finns starka tecken på just på det här området.

Det är så att säga inte ett ansvar för att bygga upp en textilindustri av den gamla omfattningen som vi vill pådyvla regeringen – något sådant vore orimligt – men ansvaret för att reträtten nu åtminstone stoppas och för att det som är kvar inte föröds av ansvarslösa krafter. Det ansvaret har regeringen, och det måste Björn Molin ta, även om det inte var han som bar ansvaret för det ursprungliga inledandet av den politiken.

Anf. 16 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Handelsministern pekar på att regeringens ekonomisk-politiska paket som lämnats i höst skulle vara huvudingrediensen i regeringens tekepolitik f. n. Vi har resonerat ganska mycket om det och sett på de olika delarna i paketet, men tyvärr måste vi erkänna att vi där inte kan hitta någonting som kan ha någon avgörande betydelse för branschens fortlevnad. Vad som här krävs är snabba åtgärder, om inte allting skall rasa som ett korthus där man rycker undan det understa kortet.

Handelsministern nämner äldrestödet. Det är gott och väl att handelsministern och den borgerliga majoriteten i riksdagen är på väg att ändra sin ståndpunkt på detta område. Det välkomnar vi verkligen. Men det hade varit ännu bättre, om den socialdemokratiska riksdagsgruppen redan i våras hade sluppit reservera sig på den punkten. Det fungerade så i våras att människor faktiskt tappade tron på äldrestödet just på grund av att man då fastställde en nedtrappning av detta.

Handelsministern nämnde sedan exporten på 3 miljarder kronor, som både den socialdemokratiska riksdagsgruppen och kanske särskilt tekoarbetarna har framhållit betydelsen av. Vi är stolta över att vi kan åstadkomma denna export, eftersom den ju är ett bevis på att vi inte är så dåliga som man ofta låter påskina i debatten. Det allvarliga är emellertid att vi, om jag inte missminner mig, samtidigt har en tekoimport på ca 9 miljarder kronor. I tider då vi debatterar oljeimporten, som uppgår till 30 miljarder kronor, och då vi anser att det är allvarligt för handelsbalansen att den är så stor och därför försöker göra allt för att åstadkomma en minskning av importen, frågar jag mig varför vi inte kan vidta åtgärder för att se om det inte går att förbättra handelsbalansen också på tekoområdet. Inom tekobranschen är vi beredda att arbeta för en sådan utveckling.

Man måste helt enkelt göra det möjligt för den svenske konsumenten att köpa svenskt. Härvidlag finns det ju vissa saker som Beklädnadsarbetareförbundet har pekat på. Vi är ju världsmästare när det gäller låga tullar på det här området. Prissättningen är också en fråga. Problemet med ursprungsmärkningen är väl på väg att lösas, men tyvärr omfattas inte alla tekovaror. Det har uttalats allvarliga farhågor för hemtextilierna.

Sedan har vi kontrollen av importen. Det har t. ex. i tidningarna uppgivits att man tar in varor från tredje land, exempelvis när kvoten för import från lågprisländerna redan uppnåtts. Här borde man verkligen se till att varor kommer från rätt håll.

Tyvärr har handelsministern inte gjort en enda kommentar beträffande AB Eiser. Handelsministern har emellertid fortfarande chansen att ge en kommentar. Vi socialdemokrater har i en motion aktualiserat frågan och framhållit att Eiser måste tilldelas kapital, så att inte företagets existens äventyras. Därför har vi föreslagit att riksdagen uttalar att regeringen bör vidta snabba och effektiva åtgärder, som säkrar Eisers fortlevnad och produktion i Sverige.

Anf. 17 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Av Lahja Exners inlägg framgick det inte varpå hon grundade sitt påstående att regeringens ekonomiska politik inte skulle ge några resultat med avseende på tekobranschen.

I en framställning från branschen pekas det på betydelsen av att de här åtgärderna vidtas. Det framhålls bl. a., att om den föreslagna momssänkningen inte skulle genomföras, skulle situationen för tekobranschen snabbt förvärras. Om riksdagen alltså hade följt socialdemokraternas förslag och avvisat momssänkningen, skulle situationen snabbt ha förvärrats för branschen. Det är för tekobranschen och för dess anställda glädjande att riksdagen avvisade socialdemokraternas nejsägande i fråga om moms.

När det gäller konsumenternas val tror jag, Jörn Svensson, på principen om konsumenternas fria val. På den punkten skiljer sig våra uppfattningar. Jag är anhängare av marknadsekonomi, och som en sådan kan vi väl inte med bästa vilja i världen beskriva Jörn Svensson. Jag menar att det är rimligt att konsumenten skall kunna välja mellan ett kvalitativt bättre men kanske litet dyrare plagg och ett enklare, litet billigare plagg, ofta importerat. Av det skälet tror jag inte på Jörn Svenssons tanke på någon form av kvalitetsprövning. Däremot vill jag upprepa att jag tror att det är värdefullt att vi har ett system med ursprungsmärkning.

Även i samband med ursprungsmärkningen är det viktigt att vi har en kontroll av importerade tekoprodukter. Det har redovisats för mig att det förekommer oegentligheter när det gäller denna kontroll. Varor som är tillverkade i ett land kan ha en ursprungsmärkning från ett annat land. Varorna kan t. ex. ommärkas i ett EG- eller EFTA-land, gentemot vilka vi inte har några kvotbestämmelser. Det är angeläget att vi förbättrar denna kontroll. Det finns svårigheter att göra detta. Det kräver bl. a. visst ökat internationellt samarbete mellan olika länders tullmyndigheter. På den punkten håller vi på och undersöker möjligheterna att förbättra kontrollen.

Jag skall också svara Jörn Svensson när det gäller Holma. Jag hann inte med det i mitt tidigare svar till honom. Det var i och för sig min företrädare som handelsminister som i januari i år fattade beslutet. Det gjordes efter ganska noggranna utredningar inom överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Syftet var att klara beredskapen på detta område till lägsta möjliga kostnad genom bl. a. strukturomvandlingar inom kam- och kardgarnsindustrin. Men såvitt jag kan förstå är Holma-affären nu ett avslutat kapitel.

Får jag sedan i fråga om handeln bara kortfattat säga att det f. n. i Genève

pågår diskussioner om ett nytt multifiberavtal. Jag utgår från att ett sådant avtal kommer att innehålla en klausul av samma slag som nuvarande multifiberavtal, en klausul som gör det möjligt för länder med mycket hög importpenetration att träffa överenskommelser om bilaterala kvoter på det sätt som f. n. sker. Men man skall ha i minnet att huvuddelen av importen av textilprodukter kommer från länder med vilka vi, med hänsyn till det internationella regelsystem som vi har godkänt, inte har möjligheter att träffa bilaterala kvoteringsavtal. Det är i första hand länder inom EG och EFTA.

Jag reagerade litet när Lahja Exner talade om att vi skall börja höja tullar. Är det något land som skall undvika att gå i spetsen för nya importrestriktioner, bilaterala kvoter och höjda tullar, så är det Sverige. Vi är extremt beroende av utrikeshandel och export. Hälften av all industriproduktion säljs i utlandet. Vilka förödande konsekvenser skulle det inte kunna bli för svensk industri, svenskt näringsliv och sysselsättningen i detta land, om Sverige, genom enstaka handelshindrande åtgärder på tekoområdet, medverkade till en spridning av handelshinder över industrivärlden. Jag tror att de av kammarens ledamöter som är närvarande förstår vilka risker för vår utrikeshandel och vår välfärd i allmänhet som en sådan utveckling skulle kunna leda till.

Låt mig, herr talman, till sist bara något kommentera en formulering som Jörn Svensson använde.

Han frågade om tiden är ute för svensk tekoindustri. Låt mig bestämt säga att den inte är det – tvärtom. Jag tror på svensk tekoindustri. Det är uppenbart att delar av svensk tekoindustri har visat sig vara konkurrenskraftiga och har framtiden för sig. Det är de delar av den här branschen som är framgångsrika när det gäller design, produktutveckling och marknadsföring och som också genom sina exportframgångar har kunnat bevisa detta. Jag menar att det i första hand är de ekonomisk-politiska åtgärderna kompletterade med den tekopolitik som regeringen nu för som ger tekoindustrin en chans för framtiden, en chans som jag tror och hoppas att industrin kommer att ta till vara.

Anf. 18 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Diskussionen om momssänkningen är visserligen inte mitt bord, men jag vill påpeka för handelsministern att man kan uppnå en förstärkning av de lönearbetandes köpkraft även på andra vägar än genom den prissänkning som momssänkningen eventuellt kan tänkas ge upphov till. Man kan få samma verkningar – det är bara fråga om olika metoder.

Skillnaden mellan handelsministern och mig är ju inte att jag skulle vara anhängare av ett system där man prackar på konsumenterna saker och ting som de absolut inte vill ha eller inte har bruk för. Vad det handlar om är att staten till konsumenternas fromma förhåller sig aktiv och på ett förnuftigt sätt till en redan styrd marknad. Det finns ingen fri marknad utan en styrd marknad, som styrs av bestämda intressen. Dessa är mäktiga nog att med sina olika utspel, sin inriktning av produktionen och sitt val av teknologi styra

marknaden och urvalet av produkter. Det gäller för staten att förhålla sig på ett sådant aktivt sätt till denna marknad att det gynnar konsumentintressena. Jag menar att förhöjda kvalitetskrav skulle göra detta gentemot en del av importen.

Det finns naturligtvis inte heller något hinder för att ett så pass import- och exportberoende land som Sverige, med en så öppen ekonomi som den svenska, låter sina politiska företrädare agera internationellt, för att t. ex. i samverkan med textilarbetare och nationella intressen i andra länder bekämpa det multinationella textilkapitalets försök att upprätta allt fler frizoner och på det sättet förvrida konkurrensen.

Detta är en intressant principiell fråga inte minst för folkpartiet, eftersom före handelsministern Hadar Cars har motionerat om ett förslag att inrätta frizoner även i Sverige. Är det den typen av fri marknad man vill ha, att man skall sänka kraven på och ha särskilda förmåner för kapitalintressen som skall kunna spelas ut mellan de olika länderna för att nå största möjliga profit utan några produktiva insatser? Det måste ändå finnas ett nationellt intresse av att gå in i någon form av samarbete med andra textilproducerande länder för att bekämpa dessa frizoner. Jag vore tacksam om Björn Molin kunde kommentera detta en smula.

Jag tror personligen inte alls att Holma-affären är avslutad. Där finns så många obesvarade frågor som kommer upp i andra sammanhang än just detta. Jag efterlyser fortfarande besked om hur Björn Molin ställer sig till de informationer och rykten som ständigt och i en allt stridare ström kommer fram rörande vad som har hänt med de statliga stödmedlen, hur de har använts och vem som har utnyttjat dem. Denna sak måste klarläggas. Jag tror att det blir synd om den ansvarige minister som inte utnyttjar sin tid som minister, även om den möjligen är något knapp, till att bidra till klarheten.

Anf. 19 LAHJA EXNER (s) replik:

Herr talman! Handelsministern pekar på den enormt stora inverkan momssänkningen får på tekobranschens framtid. Jag har helt hastigt räknat ut att när det t. ex. gäller ett par strumpor i 10-kronorsklassen gör momssänkningen 3 öre per par. Jag har litet svårt att tro att momssänkningen är någonting som är avgörande i sammanhanget.

Anledningen till att vi socialdemokrater tog avstånd från momssänkningen var att vi inte ville ha en sådan till priset av sänkta pensioner, till priset av lägre anslag till AMS och till priset av lägre anslag till regionalpolitiken.

Anf. 20 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Den nuvarande tekopolitiken leder obestridligen till att vi får en allt mindre svensk tekoindustri. Det är otvivelaktigt så att inget land i världen kan uppvisa en motsvarande utveckling som den svenska när det gäller importkonkurrensen på tekoområdet. Om vi tar första kvartalet 1981, finner vi att importens andel av den svenska hemmamarknaden när det gäller

kläder utgjorde 85 %. Det innebär således att den svenska beklädnadsindustrin svarade för 15 %.

Handelsministern hänvisar i sitt interpellationssvar till statistiska centralbyråns uppgift om att tekoindustrin minskade sin produktionsvolym med ca 3 % mellan åren 1978 och 1980. Det innebär, säger handelsministern vidare i sitt svar, att produktionsvolymen nu minskat i långsammare takt än tidigare, och därför kan den inriktning av den statliga tekopolitiken som riksdagen har fattat beslut om när det gäller försörjningsberedskap och produktionsvolym nu sägas vara uppfylld. Men åren 1978–1980 är ju år som ligger något tillbaka i tiden, och det är litet märkligt att handelsministern inte har tagit intryck av de uppvaktningar som han har haft den senaste tiden. Exempelvis besökte representanter från Textilrådet och Konfektionsindustriföreningen honom den 18 augusti, varvid man redovisade hur det såg ut 1980 och hur det nu aktuella läget var. I den promemoria som handelsministern då fick säger man:

”Under det sista kvartalet 1980 försämrades produktionsläget. För helåret 1980 redovisades en minskad tillverkning för hela textilområdet och för kläder en obetydlig ökning som endast återspeglade en kraftig ökning av industrins lager. Några marknadsmässiga förutsättningar att nedbringa lagren fanns inte. Fortsatta produktionsminskningar blev oundvikliga.”

Beträffande det aktuella läget säger man att detta har snabbt försämrats för svenskt tekoindustri. Man hänvisar till att det av statistiken bl. a. framgår

”att produktionen av tekovaror minskade markant första kvartalet 1981 (kläder -7 %, garn -19 %, trikåväv -13 % och annan väv -23 %).

att exporten av kläder stagnerat och exporten av garn och vävnader minskat med 23 % samtidigt som exportandelen i företagets orderstock minskat ---.”

Av detta kan utläsas att man är djupt oroad över den utveckling som nu är för handen. Jag tycker därför att man måste ta intryck av detta och försöka sätta in åtgärder som hjälper industrin ur denna besvärliga situation. Branschorganisationer, fackliga företrädare och aktionsgrupper med företrädare för samtliga partier har engagerat sig i detta och uppvaktat handelsministern med krav på besked av regeringen om vilka åtgärder som regeringen är beredd att sätta in. Nu har vi fått beskedet: Regeringen kommer att föreslå att riksdagen modifierar sitt tidigare beslut om nedtrappningen av äldrestödet, och en proposition om den fortsatta inriktningen av den statliga tekopolitiken kommer senast i mars 1982.

Det är bra, men det räcker inte. Jag anser att något måste ske när det gäller importsidan. Lahja Exner har tidigare redovisat att importen 1980 uppgick till ett värde av 9.3 miljarder kronor. Det är alltså en tredjedel av den mycket omtalade s. k. oljenotan. Av såväl beredskapsskäl som sysselsättningsskäl och även med hänsyn till handelsbalansen finns det anledning att pröva varje möjlighet att minska den svenska tekoimporten. Jag förstår inte att handelsministern är så helt renons på uppslag när det gäller att få ned den

svenska tekoimporten. Det behöver inte nödvändigtvis ske genom tullar och sådana hårda restriktioner. Andra länder har visat prov på hur man kan klara detta. Man kräver exempelvis att det skall finnas skötselråd på varorna. Vidare har man – som Jörn Svensson varit inne på – krav på kvalitetsdeklaration. Sådana åtgärder skulle med en gång ge resultat. Men man intar ju en helt avvisande attityd till sådana åtgärder. Branschen väddar gång på gång till regeringen och det ansvariga statsrådet, och jag kan då inte förstå att man inte försöker att positivt gå till verket för att lösa dessa problem.

Anf. 21 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Lahja Exner tar i sin interpellation upp arbetsmarknadsläget i Sjuhäradsbygden. Jag måste tyvärr konstatera att varken i svaret eller i den här debatten har den frågan berörts särskilt mycket.

Jag har i min hand en rapport från länsarbetsnämnden i Älvsborgs län. Den är avgiven i slutet av september månad. Den återspeglar alltså inte exakt det dagsaktuella läget, men det ändrar egentligen ingenting i sak, eftersom vi vet att utvecklingen inte har gått till det bättre under oktober och november månader.

Rapporten redovisar dels den aktuella situationen och är dels en prognos för framtiden. Jag tycker att det finns anledning att något redogöra för vad rapporten innehåller.

Man konstaterar att arbetslösheten i länet i augusti var 3,5 %, vilket kan jämföras med 2,6 % för riket i dess helhet. Denna procentsiffra innebär att länet intar femte plats vad det gäller arbetslösheten i riket.

Ytterligare några siffror kan belysa det hela. Under årets första åtta månader varslades 2 619 personer om uppsägning. Endast Malmöhus län kan redovisa en högre siffra. I augusti månad gick det 12 arbetslösa på varje ledig plats i länet. Där kan endast fem län uppvisa mer ogynnsamma förhållanden. Av den redovisade statistiken framgår att arbetslösheten i mitten av september ökat till 8 250 personer, medan platstillgången reducerats till 525 lediga platser.

Dessa siffror visar med all tydlighet hur utsatt just Älvsborgs län är. Detta gäller i mycket hög grad den södra länsdelen, där tekoindustrin har sin förankring. Vi vet vad som hänt inom just tekoindustrin på senare tid. Det har varit mycket omfattande varsel om uppsägningar. Tusentals människor berörs direkt av uppsägningarna. Det betyder att många fler är direkt beroende av dessa, eftersom de också i mycket hög grad berör familjemedlemmar.

Nedgången inom svensk tekoindustri är uppenbarligen så stor och omfattande att det är helt nödvändigt med snabba insatser. Det är naturligtvis bra att vi fått veta att äldrestödet skall vara kvar – det vill jag gärna ha sagt. Jag tror också att räntesänkningen, devalveringen och förhoppningsvis även momssänkningen har en positiv verkan. Men det räcker inte med detta, utan det krävs ytterligare åtgärder. Från en rad håll har det framförts förslag om konkreta åtgärder för att försöka klara situationen. Dessa förslag kommer dessutom från skilda håll. Mellan

arbetsmarknadens parter råder väl i allmänhet en viss motsättning, men detta gäller inte på denna punkt, utan här är det i mycket hög grad samstämmiga krav som framförs. Det vore underligt om inte de synpunkter som framförs från de hållen skulle väga väldigt tungt. Jag anser att man från regeringens sida nu skall vidta de åtgärder av kortsiktig karaktär som är alldeles nödvändiga för att vi skall klara situationen i avvaktan på att mer långsiktiga åtgärder kan börja verka. Låt mig bara nämna några av dessa åtgärder.

Det har från alla håll framhållits hur viktigt det är att tullens resurser förstärks, så att nödvändig kontroll kan ske. Det rör sig uppenbarligen om ganska blygsamma belopp, och jag tycker att man skulle kunna förse tullverket med de resurserna.

Hemtagningssystemet har kritiserats. I det utskottsbetänkande som godkändes av riksdagen i våras sade man att om det visade sig att hemtagningssystemet inte fungerade skulle det ses över. Jag tror att det är hög tid att så sker.

Ursprungsmärkningen har berörts här i dag. Det är glädjande att handelsministern redovisat en positiv inställning gentemot den. Här skulle åtgärder kunna vidtas mycket snabbt. Jag vill också understryka vad någon tidigare talare sade, att även det hemtextila området bör tas med i detta sammanhang.

Upphandlingssystemet utgör ett annat område där det borde kunna vidtas åtgärder mycket snabbt.

Men framför allt: Nög går det väl ändå att pröva vilka importbegränsningar vi kan införa inom ramen för gällande avtal? Det borde kunna gå att få förståelse från omvärlden för den svåra situation som i dag råder på tekoområdet. Har någon sådan diskussion tagits upp? Ta upp den och försök få förståelse för att det nu är nödvändigt med i varje fall temporära begränsningar av den svenska importen! Det är inte detsamma som att genomföra ensidiga importrestriktioner – dem tror inte heller jag på. Vi skall inte vidta sådana åtgärder. Men att inom ramen för gällande avtal undersöka vilka möjligheter som finns att begränsa lägprisimporten tycker jag borde vara en förstahandsangelägenhet.

Man kan inte diskutera arbetsmarknadssituationen utan att särskilt betona ungdomsarbetslösheten. Den rapport från länsarbetsnämnden som jag nyss nämnde vittnar om att situationen beträffande antalet arbetslösa ungdomar är mycket oroande. Här i landet torde f. n. ca 60 000 ungdomar gå arbetslösa, och en betydande del av dem finns i Älvsborgs län.

Just i dag har en arbetsgrupp från moderata samlingspartiet avlämnat en rapport, där vi kategoriskt konstaterar att ungdomsarbetslösheten är onödig. Vi har i den rapporten redovisat vad vi nu anser måste göras. Och jag vill bara – eftersom min taletid nu gått ut – hänvisa till att det finns en rad synpunkter i rapporten som jag tror är av värde för framtiden.

Anf. 22 GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Jag vill på den begränsade tid jag har framföra mer allmänna, principiella synpunkter på den debatt som vi har avlyssnat och som rör tekoindustrin.

Jag tycker att betecknande för det ansvariga statsrådets inlägg var de många orden med endast liten konkretisering beträffande vad hans ordsvall skulle leda fram till.

Vi är allesammans medvetna om att tekoindustrin är en industri som under de senaste decennierna snabbt reducerats. Man kan t. o. m. anföra sifferutvecklingen från 140 000 till 35 000. Men fram till 1976 var detta i allt väsentligt acceptabelt, därför att vi hade en arbetsmarknad som bjöd på andra arbeten. Vi hade ju under ett par av de här åren ett importbehov av arbetskraft som gick upp till 50 000 man om året. Arbetslösheten inom tekoindustrin var då mera en omställningsarbetslöshet, medan den nu tenderar att bli en permanent arbetslöshet – och det är någonting helt annat.

Handelsministern försöker försvara sig för den utveckling som skett sedan 1976 och framför allt under det senaste året, mellan 1980 och 1981. Och han har lämnat en ganska originell redovisning, där inte de aktuella siffrorna tagits med – eftersom det sista året varit mest frapperande i fråga om nedgång och reduktion inom branschen.

Riksdagen har gjort ett uttalande om att vi själva skall svara för 30 % av den svenska försörjningsnivån. Det har visserligen modifierats till att det skall vara en riktpunkt, men detta utesluter ju inte att denna riktpunkt ändå skall ha som sin bas de 30 procenten. När handelsministern svarar att det här är en riktpunkt och ingenting annat måste han följaktligen vara medveten om att riktpunkten ändå i botten har en fixerad siffra.

Jag läste med stor förvåning ett uttalande av handelsministern i en av ortstidningarna efter ett besök som handelsministern gjort nere i dessa bygder. Det heter – jag utgår från att handelsministern är riktigt refererad:

”Det är meningslöst att fastställa någon nivå om man inte har några instrument för att hålla den nivån. Därför anser jag att det är fel att besluta om något procenttal, säger Björn Molin.”

Det där är ju en nonchalans emot riksdagen, och detta bör inte få stå opåtalat. Jag har varit ledamot av statsrådet under så många år att jag åtminstone fått lära mig, att klara uttalanden av riksdagen är förpliktande för de enskilda statsråden. Det går inte att måla sig ur de 30 procenten, att göra sig fri från denna procentsats, och när man i dag kommit ned till dessa tal – det har sagts 17 %, det har sagts 15 % – har man för länge sedan tappat riktpunkten.

Dessutom är ju den här branschen en specifik bransch. Man kan inte göra en utläggning om frihandelns betydelse i vårt land i allmänhet – här är det tekobranschen vi resonerar om.

Det finns två avsnitt av det svenska näringslivet som man har frikopplat från de allmänna argumenten. Det ena är jordbruket, som vi skyddar till 100 % och ännu mera, och där finns, herr Molin, inte konsumentens fria val. Om man hade detta fria val och inte dessa handelshinder, så skulle vi ju kunna köpa åtskilliga av de livsmedel som vi konsumerar till billigare priser än i dag. Vi försvarar dessa 100 % av vissa skäl – av beredskapsskäl.

Det andra avsnittet där man har slagit fast att beredskapsskäl föreligger är

just tekobranchen. Därför är det inte riktigt att föra resonemanget utifrån den allmänna frihandelsprinciper, när man talar om tekobranchen. Här är det en begränsning i den allmänna diskussionen.

Från denna utgångspunkt kan man väl tala om både importbegränsningar och tullbarriärer. Det har nämnts här att vi är utomordentligt generösa, och den generositeten orkar vi inte upprätthålla i det långa loppet. Vi har en import från lågprisländerna som är tre gånger större per capita än vad någon annan västerländsk industrination kostar på sig. Låt mig säga några ord om försörjningsgraden. Jag vill nämna några synpunkter på importen och göra vissa jämförelser.

USA importerar 10 % av sitt försörjningsbehov, Frankrike 30 % och Västtyskland 40 %. De går längst av de länder jag jämför med. Vi importerar mellan 80 och 85 % av vårt försörjningsbehov!

Vi har inom den skandinaviska brödrakretsen ett tullskydd som i Norge ligger på 30 % och i Finland på 35 %. Vi håller oss med ett tullskydd på 14 %!

Det har ju visat sig att denna generositet leder till att vi till slut inte har någonting kvar av branschen, och då har inte handelsministern ryktat sitt värv enligt gjorda utfästelser och enligt de önskemål som den svenska riksdagen klart har uttalat.

Jag vill, herr talman, anföra ytterligare ett par synpunkter under de fattiga minuter som jag till äventyrs har kvar. Jag ber att få komma tillbaka i ett treminutersinlägg.

När man gör de här internationella jämförelserna är det inget tvivel om att handelsministerns kolleger i de andra länderna visar ett betydligt större engagemang och en betydligt större aktivitet just för den här branschen än vad vår handelsminister har lyckats mobilisera. De har också konstruerat – vilket ju framgick av Rune Carlsteins inlägg – vissa regler för hur man skall kunna ordna detta, och det bör finnas sådana kommunikationslinjer mellan den svenske handelsministern och hans kolleger att han kan lära sig litet grand från det hållet.

Anf. 23 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! För en stund sedan satt jag på mitt rum men hade givetvis såsom varande en av de riksdagsmän som skall följa Statsföretags verksamhet radion påslagen, så att jag kunde följa den här debatten. Jag lyssnade med intresse på handelsministern och hörde att han bl. a. refererade till en konferens som han deltagit i tillsammans med branschfolk, fackföreningsfolk och andra. Handelsministern uttalade sitt intresse för att få synpunkter just från dem som befinner sig på verkstadsgolvet. Då tänkte jag att det är bäst att jag går in i kammaren och lämnar några synpunkter från Sollefteå.

Där sitter nu i desperation sedan flera månader tillbaka ett sjuttiotal Eisersömmerskor och vaktar sina maskiner i den norrländska vinternatten. De vill ingenting annat än att ha arbete. Om man kryper in genom ett fönster till Eiserfabriken och besöker dessa sömmerskor, får man ta del av hur de har ordnat studiecirkel och hur de försöker upphålla modet. Till mig sade de

bl. a. – och det vidarebefordrar jag: Ännu så länge har tekoindustrin åtnjutit ett bidrag på 12 500 kr. per anställd. Detta bidragsbelopp är givetvis inte att förakta, men jämfört med andra satsningar är det mycket mycket litet. Det finns exempel på att man satsat tiofalt per anställd för att rädda jobben i en viss bransch.

Dessa tekosömmerskor tycker att regeringen, när det nu är fråga om att kommunen tänker garantera att arbete kommer i gång med en beställning åt SIDA via AMS, borde vara så generös att den lämnade den garanti på 200 000 kr. som kommunen begär för att kunna vara säker på sin sak och starta det här jobbet. – Då, säger Eisersömmerskorna, skulle symaskinerna komma i gång, och vi skulle ha arbete i några månader. Kanske hoppets ljus skulle tändas och vi skulle kunna tänka oss en fortsatt drift med kooperativ regim.

Regeringen har emellertid enligt förljudanden avslagit denna enligt min uppfattning ganska vettiga framställning från kommunen. Enligt officiella uttalanden ämnar regeringen inte biträda framställningen.

Eftersom handelsministern är intresserad av vad som händer på verkstads-golvet kanske han kan svara mig på dessa frågor: Vad skall jag säga till sömmerskorna? Hur skall vi ta itu med problemen när det gäller borgen för att få i gång jobben i Sollefteå? Ser handelsministern möjligen någon öppning? Har handelsministern någonting att erbjuda för att åtminstone på denna infekterade och mycket pressade arbetsplats kunna ge ett hopp om en liten ljusning när det gäller arbetsmöjligheterna?

Anf. 24 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Detta blir en lång debatt, men problemen är också stora. Som representant för den bygd vars näringsliv till stor del består av tekoindustri är man bekymrad över den utveckling som pågått under mycket lång tid. Handelsministern har ju också pekat på att problemen inte börjat nu utan att nedtrappningen av tekonäringen i dessa och även andra bygder har skett under en mycket lång tid.

Jag vill erinra om att vi framför allt har det målet att vi av försörjningsberedskapsskäl måste ha en tekoindustri. Jag anser att det är oerhört viktigt att den försörjningsmöjligheten finns kvar. Man får emellertid akta sig för att bara strikt se på vilken produktion vi har. Det finns nämligen en lägsta produktionsnivå, under vilken en industri över huvud taget inte kan fungera. Vi tenderar att närma oss eller redan vara på den nivån när det gäller tekoindustrin. Det är ju inte så att det bara måste finnas fabriker som kan väva och sy. Det måste också finnas möjligheter att serva de här industrierna. Det måste finnas industrier som tar fram maskiner och allt det som behövs för att tekoindustrin över huvud taget skall fungera. Får tekoindustrin alltför liten omfattning klarar den inte att driva någon verksamhet över huvud taget. Man måste ta hänsyn till detta när man bedömer vår försörjningsberedskap på det här området och inte bara till om vi har en viss procents försörjningsberedskap. Det är naturligtvis riktigt att vi – om vi lägger ihop det som vi producerar för den svenska marknaden och det som vi producerar för

export – har en inte föraktlig försörjningsberedskap i dag.

Jag konstaterar också att handelsministern här sade att det inte hjälper med generella åtgärder för att klara tekoindustrins problem. Det är alldeles klart att devalveringen och annat har en positiv effekt även för tekoindustrin, men problemet är att det tar tid innan åtgärderna hinner ge effekt. De order som man tecknar omsätts ju inte omedelbart i produktion i alla sammanhang.

Jag tror också att mömssänkningen hade en positiv effekt. Det kanske inte är riktigt att säga som Lahja Exner gjorde tidigare, att strumporna blir några ören billigare. Det är egentligen inte fråga om det utan om vår totala konsumtion. Får vi mer pengar över att köpa för så räcker ju pengarna till fler produkter – och därigenom kommer den totala konsumtionen att bli något större, vilket också kommer textilindustrin till del.

De åtgärder vi har att vidta är flera. Äldrestödet har berörts här, och jag tycker att det är mycket viktigt att man behåller det. Många av industrierna i Sjuhäradsbygden är nämligen i allra högsta grad beroende av att det finns kvar. Jag vill också påpeka att arbetsmarknadsutskottet, om jag inte minns fel, redan i våras anförde att man inte får trappa ned detta stöd utan att klara ut vilka problem det i så fall medför för sysselsättningen. Även om riksdagen antog det förslag som då förelåg om nedtrappning, tillfogades ändå en brasklapp om att effekterna måste ses över innan man slutgiltigt bestämmer sig för åtgärderna.

Ursprungsmärkningen är också en viktig sak. Jag vill understryka vad som här sagts, nämligen att hemtextil kanske borde omfattas av detta krav. Den kommun i landet som har det största beroendet av tekoprodukter är Marks kommun. Den har 77 % av sina industrissysselsatta inom tekoindustrin, och industrierna där består till mycket stor del av just hemtextilindustrier. Jag tror att också på den sidan krävs ett skydd av något slag.

Jag skulle också vilja vädja till handelsministern att se till att de förhandlare vi i dag har i Genève, som sysslar med att utforma ett nytt multifiberavtal, får informationer från den svenska regeringen om att de verkligen skall arbeta för att vi får ur vår synpunkt fördelaktiga avtal framöver. Jag tror att det är alldeles nödvändigt.

Jag tror också att kontrollen och importen behöver skärpas. Lahja Exner framhöll ju att all import kanske inte sker på ett ärligt sätt. Också det bör kunna ge en del arbetstillfällen till den svenska tekoindustrin.

Här har förts en diskussion om Eiser, och det är ett mycket stort problem för oss nere i Sjuhäradsbygden. Men vi bör kanske akta oss för att göra Eisers problem till tekos problem. Om man nu stöttar Eiser mycket hårt – och därigenom andra företag tvingas slå igen – har ju inte teko som helhet hjälpts särskilt mycket. Men för den skull får vi inte avstå från att stötta Eiser, utan vi måste se till att Eiser kan fungera också i framtiden. Det är emellertid inte alldeles säkert att det måste fungera exakt så som det fungerar i dag. Jag kan mycket väl tänka mig att man diskuterar att bryta ned Eiser i mindre enheter, som kanske kan fungera bättre än det nuvarande Eiser. Men jag tycker inte heller att man kan lämna tanken på kooperativa lösningar, som ger de

anställda möjlighet att ta över. Jag tror att man måste vara beredd att försöka hitta nya lösningar.

Anf. 25 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Jag skall göra några kommentarer till det som har sagts senast i debatten.

Låt mig först i anslutning till vad Gunnar Sträng sade rätta en uppgift som jag lämnade. Jag råkade säga att 27 000 arbetstillfällen inom tekobranchen föll bort under 1960- och 1970-talen, dvs. de senaste 20 åren. Det var en felaktig uppgift. Det var under 1960-talet.

Sedan gick ungefär 18 000 jobb förlorade under första hälften av 1970-talet. Därefter har drygt 12 000 jobb fallit bort.

Vad Gunnar Sträng sade skall relateras till detta. 45 000 arbetstillfällen inom tekobranchen föll alltså bort under den socialdemokratiska regerings-tiden. 12 000 har fallit bort under vår tid därefter.

Gunnar Sträng tillät sig mot den bakgrunden att säga att utslagningen fram till 1976 var socialt acceptabel. Därefter var den det inte. Det var väl, för att uttrycka sig försiktigt, ett partipolitiskt yttrande av Gunnar Sträng.

Jag har sagt att det s. k. 30-procentsmålet är meningslöst, därför att riksdagen inte i det sammanhanget har anvisat några åtgärder. Det finns såvitt jag förstår inga instrument för att uppehålla det. Det var det jag gav uttryck för i mitt interpellationssvar.

Beredskapsmålet är självfallet en helt annan sak. Det är viktigt att vi kan upprätthålla den beredskap på det här området som riksdagen har uttalat sig för. Det gör vi också i nuvarande situation, om vi räknar in den potential vi har i fråga om tekoexport.

Jag vill gärna stryka under vad Lennart Brunander sade: Det är viktigt att vi säkerställer en viss basproduktion. För att göra det har staten via överstyrelsen för ekonomiskt försvar träffat avtal med bomullsspinnerier och med kam- och kardgarnsindustrin. Det är viktigt att överstyrelsen för ekonomiskt försvar också fortsättningsvis får de möjligheterna.

Jag har utgått ifrån att vår utrikeshandelssituation är väl känd för Hans Nyhage och Gunnar Sträng. Jag skall nöja mig med att upprepa att ett land som är så extremt beroende av utrikeshandel och export som Sverige inte gärna kan gå i spetsen med nya handelsrestriktioner.

Vad skulle resultatet av högre tullar och begränsningar av lågprisimporten bli? Vi kan se vad effekten blev av sådana funderingar i Norge. Resultatet blev att importen ökade från de länder som det inte var möjligt att träffa begränsningsavtal med, nämligen EG- och EFTA-länderna. Det betyder att om vi genom ytterligare kvoteringar eller höjda tullar begränsar tekoimporten från de s. k. lågprisländerna blir det ett ökat utrymme för import från EG och EFTA. Resultatet blir högre priser på tekoprodukterna för konsumenterna. Också det är ett skäl att avvisa den typen av handelsrestriktioner.

När det gällde momssänkningen sade jag till Lahja Exner att det är viktigt att komma ihåg att en del av de akuta problemen är betingade av en minskning i den inhemska efterfrågan. Importen har sjunkit. Jag har några

siffror för första halvåret i år. Den inhemska produktionen av kläder har minskat med 6 %, och importen har minskat med 6 %. När det gäller garn och väv har produktionen minskat med 9 % och importen med 14 %. Jag nämner dessa siffror för att illustrera att det akuta problemet är en minskad efterfrågan. I det läget har branschen, just textilrådet och Konfektionsindustriföreningen, gjort den bedömningen att en utebliven momssänkning ytterligare skulle ha förvärrat läget. Jag tror att de har gjort en riktig bedömning.

Får jag också stryka under att vi från regeringens sida har vidtagit den något ovanliga åtgärden att meddela att vi avser att förlänga äldrestödet enligt oförändrade regler också nästa budgetår. Vi har klargjort det redan nu, trots att budgetarbetet inte är avslutat och trots att vi har mycket betydande besparingsambitioner. Och det har vi gjort för att vi har velat ge branschen och facket ett snabbt besked om vad de har att rätta sig efter. Och vi har gjort det just mot bakgrund av de uppvaktningar som har förekommit, där man har prioriterat äldrestödet framför allt med hänsyn till sysselsättningssituationen i branschen.

De särskilda åtgärder som har vidtagits på tekoområdet, framför allt det förlängda äldrestödet tillsammans med en viss förbättring av efterfrågan på grund av momssänkningen och en viss förbättring av ett ogynnsamt kostnadsläge genom devalveringen, ger den svenska tekoindustrin en chans. Och det gör det motiverat att säga att det finns goda överlevnadsmöjligheter för delar av vår inhemska tekoindustri.

Anf. 26 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Ett par kommentarer till den debatt som har utvecklats och sedan ett återgripande till det som jag tidigare har tagit upp.

Även om jag i det mesta är överens med Gunnar Sträng om de bedömningar han gjorde och de synpunkter som han förde fram när det gäller tekoproblemet och importproblemet, kan jag inte underlåta att samtidigt säga att man inte bara skall framställa det så att tekokrisen började få sin elakartade form efter 1976. Hela den här typen av statlig stödpolitik, som enligt min mening har missbrukats av det privata tekokapitalet för egna syften och till förfång för tekoindustrins möjligheter att överleva, påbörjades ganska långt före 1976. Staten var hälftenägare i Eiser redan i början av 1970-talet under den socialdemokratiska regeringen. Det var under den tiden som Eiser från en vinst på 38 milj. kr. 1974 föll till en förlust 1975 på 11 milj. kr. Samtidigt kunde de privata aktieägarna via Eiserinvest, sitt investmentbolag, göra omfattande uppköp av aktier på börsen.

Jag menar med detta inte att antyda något utan att säga ganska klart att det är tydligt att här förekom en överföring av resurser. Det var en form av mer eller mindre dold kapitalflykt. Man missbrukade det statliga stödet, den statliga tekopolitiken, för ett sådant syfte. Detta missbruk förefaller ha fortsatt i accelererad omfattning. Och nu när krisen har gått långt är det naturligtvis oerhört väl upplagt för en sådan anda, där alla bara försöker ta åt sig därför att man tror att allt ändå kommer att störta samman till slut. Det gäller att sko sig så gott man kan.

Fackklubbarna inom Eisers olika enheter har gemensamt antagit ett uttalande där de ger uttryck för sitt misstroende mot den sittande ledningen. Jag menar att den socialdemokratiska pressen något aktivare än den har gjort borde ha givit uttryck för denna mening. Man borde också från de ledamöter, aktiva socialdemokrater, som sitter i Eiserkoncernens styrelse ha kunnat förvänta sig ett skarpare agerande och ett klarare ställningstagande i denna fråga.

Det för mig över till huvudändamålet med att jag gick upp i debatten en gång till.

De uppgifter som journalisterna i programmet i Radio Sjuhärad har tagit fram plus en rad andra omständigheter och fakta som jag tidigare översiktligt har berört här ger anledning till den som jag menar grundade misstanken att den statliga stödpolitiken till teko, statens engagemang i teko, har missbrukats av olika intressen. Därför har den inte kunnat få den effekt som den annars skulle ha fått. Någoting måste göras för att förändra den situationen.

Något måste också göras för att skapa klarhet om vad som har skett bakom alla de här uppgifterna och ryktena som ju inte, såvitt jag förstår, kan vara utan substans. Så mycket kan jag bedöma, tror jag, av sådana ting.

Handelsministern har inte gått in på min raka fråga. Han har vikit undan, möjligen därför att han måst replikera andra talare, men jag vill att han tar upp den.

Ingen begär av handelsministern att han i dag skall komma med omdömen om hur det står till i överstyrelsen för ekonomiskt försvar, hur det har stått till med den statliga tekopolitiken, hur det står till med Eiserkoncernen och dess ledning. Jag inser mycket väl att sådana omdömen kan naturligtvis inte en minister ge utan att ha ett grundligt underlag, men min fråga är: Ämnar handelsministern, i ljuset av vad som nu gradvis mer och mer kommer fram, föranstalta om en undersökning av vad som har skett inom Eiserkoncernen och hur man i olika sammanhang har nyttjat den statliga tekopolitiken?

Det är angeläget att det skapas klarhet, och jag är tacksam för ett svar huruvida Björn Molin har en sådan strävan och huruvida han försöker gå in, likmätigt det övergripande ansvar han som minister måste ha i denna sak.

Anf. 27 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Tyvärr tvingas jag konstatera att jag inte fått några direkta svar på mina frågor i interpellationen och inte heller på de frågor som jag har ställt under debatten.

Till slut vill jag framhålla att momssänkningen gäller både importerade och inhemska varor.

Anf. 28 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! I mitt förra inlägg var jag mycket mån om att betona att eventuella importbegränsningar skulle ske inom ramarna för gällande avtal, att ramarna alltså skulle prövas. Jag betonade uttryckligen att jag inte anslöt mig till tanken på ensidigt viktagna svenska importrestriktioner. Sådana tror

jag skulle medföra en klart negativ effekt för det svenska näringslivet som helhet.

Men regeringen har såvitt jag förstår ansvar för att söka internationell förståelse för de utomordentliga svårigheter som nu åvilar den svenska tekoindustrin. Regeringen måste söka få gehör för att importen begränsas, när självförsörjningsgraden går ner till så låg nivå som den nu gjort i vårt land. Det initiativet måste regeringen ta och inte låta sig styras av några förutfattade meningar om att det inte skulle kunna gå och därmed inte heller få frågan prövad.

Jag tycker faktiskt att det är ganska anmärkningsvärt att vi här i landet har så väldigt svårt att inom ramen för gällande villkor ta till vara de möjligheter som finns att skydda vår industri för otillbörlig konkurrens. Andra länder tycks, som redan sagts, kunna klara detta på ett hyggligt sätt.

När jag hör de socialdemokratiska debattörerna tala om begränsning av lågprisimporten måste jag ändå i rättvisans namn erinra om att den nuvarande situationen på tekoområdet har sitt ursprung till mycket stora delar i den politik som fördes av socialdemokraterna i regeringsställning. Låt mig bara erinra om synen på tekoindustrin som en låglöneindustri, om de kraftigt ökade arbetsgivaravgifterna, om de selektiva stödtåtgärderna och om de närmast obegränsade importmöjligheter som då fanns på tekoområdet.

Jag tycker att man från socialdemokratiskt håll skall ha detta klart för sig, när man kritiserar den nu sittande regeringen.

Slutligen: Det talas mycket om den 30-procentiga självförsörjningsgraden. Låt mig om igen konstatera att jag inte förstår hur det skall gå till att uppnå den genom protektionistiska åtgärder. Det bästa sättet att nå det målet måste väl vara frivilliga insatser från var och en av oss, nämligen att vi i ökad utsträckning frivilligt påtar oss uppgiften att köpa svenska tekovaror. Gör vi det, tror jag att vi därmed har den bästa möjligheten att nå 30-procentsmålet.

Anf. 29 GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Jag skall försöka låta bli att kommentera Hans Nyhages inlägg. Jag skall inskränka mig till att säga att arbetsgivaravgifterna, som väl inte har så särdeles mycket att göra med den fråga som vi diskuterar i dag, inte är exceptionellt höga i vårt land. De är högre i Frankrike, och de är lika höga i Västtyskland som hos oss. Men vi har en annan syn på hur man skall hantera tekoimporten.

Jag vill inte heller föröda de tre minuter som jag avsett att använda för att diskutera med handelsministern – kanske jag får några minuter till – med en historisk träta med Jörn Svensson. Jag inskränker mig till att säga att den svenska produktionen av tekovaror 1976 svarade för ungefär 37 % av vår försörjningsgrad när det gäller dessa varor. Jag är mer än nöjd om vi kan komma tillbaka till de 37 procenten. Före 1976 bedrev man en medveten lokaliseringspolitik med styrning av de stora företagen för att lätta upp den ensidiga tekobranschens aktivitet i södra Älvsborg med annan verksamhet.

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

Om tekopolitiken

Det skedde inte utan framgång – fyra fem av våra större verkstadsföretag etablerade sig med den styrsel över investeringsfonderna som vi då hade just i Boråstrakten och dess omgivning.

Nu diskuterar vi hur vi skall kunna komma tillbaka till de 30 procenten – kalla det för den fixa siffran eller riktpunkten, jag ser ingen skillnad i det avseendet – som denna riksdag ändå har uttalat sig för. Det är en förpliktelse för handelsministern och regeringen att försöka effektuera det. Det enda som handelsministern egentligen har att komma med är att vi skall fortsätta med äldrestödet. Det är en uppehållande åtgärd för att nedgången inte skall gå ännu snabbare än vi har kunnat bevittna under de senaste åren. Men det inger inga som helst förhoppningar om någon aktivitet för framtiden som skulle kunna leda till att det av riksdagen fixerade målet återställdes.

Momssänkningen – som ju egentligen inte är någonting annat än ett återställande av det prisläge som var före 1980, då momsens höjdes med alla de konsekvenser som det förde med sig – spelar inte någon roll när det gäller den fråga vi nu talar om. Det väsentliga är nämligen importen från lågprisländerna – oavsett om varorna kommer direkt eller om de på underliga vägar slussas över andra nationer och på den vägen kommer in på vår marknad.

Sänker man momsens, så blir det en motsvarande sänkning både på våra egna tillverkade produkter och på de från lågprisländerna importerade produkterna. Relationerna förändras inte. Konkurrensen är lika besvärlig som den var tidigare – jag tror att vi kan hålla momsens utanför den här debatten.

På samma sätt är det med devalveringen. Denna har ingen effekt, när priserna är så enormt skiljaktiga som de är. Jag tänker då på framställningskostnaderna i Sydkorea och Hongkong – för att ta ett par exempel – jämfört med framställningskostnaderna hos oss eller i Europa. Devalveringen i Sverige kan lämnas utanför den här diskussionen. Vi har i tidigare motioner försökt tala om vilka medel handelsministern skulle använda sig av för att konkret kunna angripa den här olyckliga utvecklingen. Vi har föreslagit en global kvotering av den typ som norrmännen arbetar med. De gör det trots att de är bundna av samma regler enligt GATT-stadgan och frihandeln som vi är. Vi har ett förslag – om vi inte har framfört det tidigare, så är jag beredd att göra det nu. På den punkten har jag bl. a. Beklädnadsarbetareförbundets uppfattning att stödja mig på. Förslaget stämmer också överens med vad Hans Nyhage sade alldeles nyss. Varför har man från regeringens sida inte vidtagit några konkreta åtgärder för att få till stånd en diskussion med EG och EFTA, inför den alarmerande utveckling som vi avläser i vårt land? I GATT-stadgan står det klart angivet att om en bransch kommer i uppenbara svårigheter, så finns den förhandlingsmöjligheten – man borde i varje fall ha försökt att utnyttja den, men i det avseendet har man inte gjort någonting.

Vi har lagt fram ett annat konkret förslag, som är en fråga för vår egen interna verksamhet. Vi har inte bara den väldiga skillnaden i proportion mellan de importerade plaggen från dessa lågprisländer och vår egen

produktion. Den skillnaden fördubblas när plaggen lyfts över disken i affären. Under sådana förhållanden är det ännu svårare att få utrymme för avsättning av den svenskproducerade varan.

Vi har i motioner talat om hur man bör gå till väga för att reda upp detta. Men inte heller här har någonting annat hänt än att riksdagens majoritet, med Hans Nyhages benägna medverkan, har avslagit alla dessa konkreta förslag.

Statistik är naturligtvis intressant. Men vilka statistiska redovisningar man än gör, och även om Björn Molin korrigerar sitt senaste inlägg, är läget så pass bekymmersamt just nu att statistik inte är någonting att hålla i när man vill lösa denna branschs problem.

Beredskapsmålet har definierats av riksdagen, och det är, som jag nyss sade, regeringens skyldighet att försöka leva upp till det, även om det görs ansatser att blanda bort korten genom att tala om en riktpunkt.

Vad upplever vi nu, herr talman? Jo, vi upplever hur de svenska tekoproducenterna slår igen sin verksamhet och etablerar sig som importörer. De har sina designsektorer kvar och skickar över sina beställningar till bortre Asien. De får in sina kollektioner uppsydda efter svenskt mått och svensk typ och smak. Detta innebär i klarskrift att man helt enkelt flyttar över arbetsmöjligheterna från Sverige till Korea, till Hongkong, till Taiwan, allt medan regeringen rullar tummarna.

Den här rollen som uppgivelsens och liknöjdhetens apostel som handelsministern uppträder i är det sannerligen hög tid att han frigör sig från.

Anf. 30 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag har full förståelse för att Gunnar Sträng inte vill diskutera den tekopolitik som gällde under socialdemokratisk regeringstid. Fakta talar sitt tydliga språk: 27 000 förlorade tekojobb på 1960-talet, 18 000 under 1970-talets första hälft, dvs. under den tid socialdemokraterna satt i regeringsställning, och ca 12 000 under tiden därefter, när de borgerliga hade tagit över.

Under den socialdemokratiska regeringstiden drevs otvetydigt avtalen inom handeln upp till en mycket hög nivå, som det sedan visat sig svårt att komma ner ifrån. Likväl har det under borgerlig regeringstid skett en hel del.

När socialdemokraterna i dag ser följden av sin politik, kritiserar man dem som nu sitter i ansvarig ställning.

Anf. 31 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Jag vill lämna en upplysning till Gunnar Sträng, som föreföll att rekommendera globalkvoter på detta område och åberopade Norge. Jag var i Norge i går och hade tillfälle att diskutera med norrmännen hur systemet med globalkvoter fungerar.

Globalkvoter kan bara införas med länderna utanför EG och EFTA. Det var alltså med stöd av GATT:s klausul § 19 som de har kunnat vidta denna åtgärd – jag vill understryka att det är en ensidig åtgärd.

Vad har det lett till i Norge? Visserligen har av naturliga skäl importen från de lågprisländer som ligger utanför EG och EFTA kunnat hållas nere med stöd av globalkvoterna. Men det har lett till en motsvarande ökning av importen från EG- och EFTA-länderna. Det har inte fungerat som ett skydd för den inhemska industrin, och det har lett till en ökning av priserna för konsumenterna. Därför är man numera i Norge klokt nog på väg bort från systemet med globalkvoter.

Låt mig säga att om socialdemokratisk handelspolitik i fortsättningen skall vara globalkvoter, då tar jag mig för pannan, herr Sträng!

Anf. 32 GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Om formuleringen att herr Molin tar sig för pannan innebär en intellektuell tillnyktring, vill jag livligt tillstyrka detta. Om därutöver även en globalkvotering kan ha sina problem, får man naturligtvis se på det, men normmännen har arbetat med det systemet under många år och är tydligen beredda att fortsätta med det – än så länge i varje fall.

Jag är medveten om att globalkvotering gäller utanför EFTA- och EG-området. Jag är å andra sidan angelägen om att understyrka att i våra förslag ligger inte detta fast som den helt avgörande åtgärden. Vi har talat om en licensiering för kontrollens skull även när det gäller importen från EG och EFTA, kombinerad med en verklig ursprungs-beteckning, för att därmed ha möjlighet att se om det den vägen slussas in varor som gör det besvärligt för vår räkning.

Nu är det ändå på det sättet att Sverige är en neutral nation, som tillåter sig att ha alldeles speciella uppfattningar om hur det här landet skall fungera i händelse av en avspärning. Kommer vi under de 30 procenten i tekoproduktion, så förstör vi en maskinkapacitet och en teknisk kapacitet som vi kommer att behöva ha i en avspärning. Vi ödelägger därmed en yrkeskunskap som är nödvändig för att näringen och branschen skall kunna fungera vidare. Detta ligger i hela beredskapsmotivet. Där har den här nationen ett exklusivt argument när man begär att få skyddet i denna blygsamma form. – Vi skyddar ju, som jag nyss sade, det svenska jordbruket – och är överens om att göra det – upp till 100 %. Tänk på detta, herr Molin, och sätt er vid förhandlingsbordet med motparten och för fram de här argumenten! Det är inte uteslutet att ni skulle kunna lyckas få gehör för dem. Herr Molin har ju dessutom fördelen att få argumenten från mig och har bara att föra dem vidare.

Anf. 33 Handelsministern BJÖRN MOLIN:

Herr talman! Riksdagen har ju alltid ställt sig bakom en svensk frihandelspolitik. Det gjorde den också under den tid då vi hade en socialdemokratisk regering i Sverige.

Jag läste den socialdemokratiska partistyrelsens yttrande till partikongressen. Också det var ett stöd för den traditionella frihandelspolitiken. Det var mot den bakgrunden, Gunnar Sträng, som jag använde uttrycket att jag tog mig för pannan när jag hörde en framträdande företrädare för det

socialdemokratiska partiet plädera för globalkvoter – för om de vore ett generellt inslag i socialdemokratisk handelspolitik, så vore det förödande för svenskt näringsliv och för sysselsättningen i vårt land, ifall socialdemokraterna fick ett avgörande inflytande.

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

Om tekopolitiken

Anf. 34 GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Skall det vara så svårt för herr Molin att komma ihåg att vi nu diskuterar *tekobranschen*? Jag skulle aldrig komma på den vilda idén att rekommendera en globalkvot för svensk handel *över hela linjen*. Hela den här debatten rör sig om denna tekobransch, som vid sidan om jordbruket skall – enligt riksdagens uppfattning – särbehandlas även när man diskuterar handelspolitik.

Anf. 35 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Tillåt mig påminna om att jag har ställt en fråga rörande det statliga stödet i dess relation till vad som nu har hänt inom Eiserkoncernen. Jag har då frågat handelsministern om han avser att genomföra en närmare undersökning av vad som där har skett för att klara ut de problem som uppenbarligen finns och den misstro som speciellt från de fackliga organisationernas sida har visats mot ledningens sätt att sköta sitt ansvar.

Jag har ännu icke fått något svar på den punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1981/82:72 lagförslag 3 till socialförsäkringsutskottet
i övrigt till socialutskottet

8 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:101 och 102 till trafikutskottet

1981/82:103 till näringsutskottet

1981/82:104 till försvarsutskottet

1981/82:105 till utbildningsutskottet

1981/82:106 till näringsutskottet

9 § Anmäldes och bordlades

Förslagen

1981/82:5 Riksdagens revisorers förslag angående information om statliga publikationer

1981/82:6 Riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag om anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser allmänt kyrkomöte

10 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1981/82:107 av *Lars Werner m. fl.*

1981/82:108 av *Bengt Wiklund och Helge Hagberg*

med anledning av proposition 1981/82:25 med förslag till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82

1981/82:109 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:38 om kapitaltillskott till Norrlands Skogsägares Cellulosa AB, m. m.

1981/82:110 av *Knut Wachtmeister m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:68 om ändrade avdragsregler för realisationsförluster på premieobligationer

11 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 18 november

1981/82:84 av *Bertil Jonasson* (c) till justitieministern om ifrågasatt indragning av vissa tingsställen:

Domstolsverket planerar indragning av vissa tingsställen bl. a. i Värmlands län. Berörda tingsrätter och kommuner har uppmanats att yttra sig i ärendet. Däremot har, anmärkningsvärt nog, inte länsstyrelserna uppmanats att yttra sig, trots att de har det övergripande ansvaret för den regionala utvecklingen inom länet.

Det finns skäl att betona att tingsrätterna utgör ett betydande inslag i den regionala servicen. Deras lokalisering utgör dessutom ett bra komplement till en ofta sned lokal arbetsmarknad. Den regionalpolitiska planeringen har en sektorsövergripande karaktär. Det är nödvändigt att den statliga verksamheten utvecklas i enlighet med övergripande regionala ambitioner. Detta har bl. a. lagts fast i statlig förordning (SFS 1979:639).

Beträffande den nu aktuella sakfrågan kan angående Värmland konstateras, att de uppgifter över folkmängd i tingsställeorterna som redovisas i promemorian är i detta sammanhang helt irrelevanta. Vad som är av intresse är naturligtvis folkmängden inom varje tingsställes "upptagningsområde". För tingsstället i Årjäng rör det sig om hela Årjängs kommun med ca 9 800 invånare, mot angivna 3 000. För tingsstället i Filipstad rör det sig om hela Filipstads kommun och kanske även Storfors kommun med tillsammans ca 20 000 invånare, mot angivna 7 300. För tingsstället i Råda kan antas att hela Hagfors kommun med ca 17 500 invånare tillhör upptagningsområdet, mot angivna 800. Tingsstället i Likenäs kan sägas ha ett naturligt upptagnings-

område som omfattar de norra delarna av Torsby kommun. Detta område har en befolkning på ca 5 500 personer, mot angivna 200.

Totalt sett innebär detta, att om de föreslagna indragningarna skulle genomföras så skulle detta beröra närmare 53 000 personer i stället för i promemorian angivna 11 300.

Det rör sig om betydande förändringar och en försämrad service för många människor i små orter och på landsbygden.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till justitieministern få ställa följande frågor:

1. Vill statsrådet medverka till att statliga organ som planerar indragning av regional service alltid bereder vederbörande länsstyrelse tillfälle att yttra sig i ärendet innan beslut fattas?

2. Anser justitieministern att den nu ifrågavarande indragningen av tingsrätter i Värmlands län utgår från en tillräckligt saklig grund för att beslut skall kunna fattas?

1981/82:85 av *Lars Hedfors* (s) till industriministern om verksamheten vid Munksjö AB:

Styrelsen för skogsföretaget Munksjö AB har nu, sedan den statliga Investeringsbanken sagt upp sina lån till företaget, beslutat lösa företagets ekonomiska problem genom en ackordsuppgörelse. Risken för en konkurs är överhängande. Detta uppfattas av de fackliga organisationerna som ett allvarligt hot mot sysselsättningen vid företagets olika anläggningar.

I Markaryds kommun i Kronobergs län har Munksjö AB en fabrik, Timsforsanläggningen, som i huvudsak sysslar med framställning av papper och wellpapp. Det kan tilläggas att papperstillverkningen helt sker med returpapper som råvara. Denna fabrik sysselsätter ca 380 personer och är kommunens största arbetsplats. En avveckling av hela eller delar av denna anläggning skulle bli ett dråpslag mot Markaryds kommun.

Kommunen är redan nu hårt drabbad av sysselsättningsproblem. Så sent som i april månad detta år avskedades ca 350 personer vid Södra Skogsägarnas anläggning i Strömsnäsbruk, som ligger i kommunens norra del. Och för fjorton dagar sedan ställde Fabriks AB Ekå i Markaryd med ca 125 anställda in betalningarna. Vidare har ett mindre företag med ett tjugotal anställda gått i konkurs. Till detta kommer ett stort antal permitteringar och varsel om permitteringar vid andra företag i kommunen.

Det är alltså ingen överdrift att påstå att sysselsättningsläget i kommunen redan är ytterst besvärligt. Ca 270 personer, varav 100 unga människor, är arbetslösa. För dem finns det bara fem lediga platser att tillgå.

Mot denna minst sagt dystra bakgrund vill jag till industriministern framställa följande frågor:

1. Vad har statsrådet gjort för att förhindra den svåra situation som nu uppstått för Munksjö AB?

2. Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidtaga för att förhindra att någon del av produktionen vid Munksjö AB:s Timsforsanläggning i Markaryds kommun försvinner?

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

---

*Meddelande om
interpellationer*

Torsdagen den
19 november 1981

1981/82:86 av *Inga Lantz* (vpk) till arbetsmarknadsministern om riksyrrkesskolorna:

*Meddelande om
interpellationer*

Riksyrrkesskolorna, som startades omkring 1960 på sju orter i landet, är avsedda för arbetslösa ungdomar som inte har bra betyg nog för att komma in på gymnasieskolan. Ungdomarnas sociala situation har också betydelse för rekryteringen till skolorna. Till 90 % är det ungdomar i 16–18 års ålder som går på dessa skolor. På t. ex. Hedenäsens skola är medelbetyget 1,5, och ungefär en tredjedel av ungdomarna har sociala problem av något slag.

I dag finns det fyra riksyrrkesskolor, i Hedenäset, Hudiksvall, Gamleby och TorpsHAMMAR. Nyligen har det bestämts att riksyrrkesskolorna skall avvecklas och i stället bli AMU-filialer. Ett skäl till detta sägs vara att det alligger kommunerna att ge ungdomar under 18 år yrkesutbildning. Men detta måste ses som ett svek mot ungdomar i nämnda situation och i åldrar under 18 år, eftersom rekryteringen till AMU-utbildningen utestänger ungdomar på 16–18 år.

Omvandlingen till AMU-filialer sker samtidigt som tusentals ungdomar inte kommer in på gymnasieskolans linjer. Just dessa internatskolor med sin speciella inriktning på både social fostran och yrkesutbildning har en mycket viktig funktion att fylla i dagens läge med hög ungdomsarbetslöshet och annan utslagning. Jag ser ingen anledning till att göra om dessa skolor rent organisatoriskt, utan verksamheten borde få fortsätta i nuvarande form. I varje fall borde ungdomar i 16–18-årsåldern garanteras möjlighet att gå i dessa skolor.

Mot bakgrund av det anförda vill jag ställa följande frågor:

1. Är statsrådet beredd att verka för att 16–18-åringar får plats vid riksyrrkesskolorna?
2. Av vilket skäl bör riksyrrkesskolorna omvandlas till AMU-filialer?

1981/82:87 av *Georg Andersson* (s) till utbildningsministern om verksamheten vid statens kulturråd:

Utbildningsminister Jan-Erik Wikström har nyligen gett direktiv om kraftiga besparingar i budgeten för statens kulturråd. Detta har helt förändrat förutsättningarna för pågående planering inom kulturrådet. Denna drastiska åtgärd har motiverats med behovet att skapa resurser för kulturinstitutionerna.

Allvarligare än så är att regeringen enligt uppgift synes överväga att radikalt förändra kulturrådets ställning på så sätt att rådet skulle fräntas möjligheterna att göra en samlad bedömning av kulturinstitutionernas anslagsframställningar. Därmed skulle kulturrådet förlora väsentliga delar av den uppgift som det tilldelats genom riksdagens enhälliga beslut 1974. Den demokratiska beslutsordning som byggts upp genom inrättandet av statens kulturråd och dess tre nämnder skulle därmed brytas. Det administrativa arbete som nu utförs under ledning av kulturrådet, med dess inslag av

parlamentariker och företrädare för löntagarorganisationerna och kulturarbetare, skulle därmed övertas av utbildningsdepartementet. Detta strider mot grundläggande tankar i den kulturpolitiska reform som genomfördes under mitten av 1970-talet.

En sådan ändring av arbetsfördelningen kan knappast motiveras av besparingskäl. Här måste helt andra motiv i så fall ha varit styrande. Regeringens attacker mot kulturrådet synes ha ett samband med regeringens allmänna strävan att förändra inriktningen av kulturpolitiken. I uttalanden av statssekreteraren i utbildningsdepartementet aviseras en förskjutning av det ekonomiska ansvaret på kulturområdet från staten till landstingen och kommunerna. Detta är mycket illavarslande. En sådan utveckling skulle innebära ett klart avsteg från de av riksdagen fastställda kulturpolitiska malen.

Mot bakgrund av de förhållanden jag här refererat till vill jag till utbildningsministern ställa följande frågor:

1. Har regeringen för avsikt att förändra kulturrådets ställning som beredande och verkställande organ i kulturpolitiska frågor?
2. Om så är fallet – vilka motiv har utbildningsministern att anföra för en sådan åtgärd?

1981/82:88 av *Per Olof Håkansson* (s) till bostadsministern om regeringens tillståndsprovning enligt förköpslagen:

Enligt 1 § första stycket förköpslagen har kommun förköpsrätt vid försäljning omfattande "sådan fast egendom som behöver rustas upp".

Regeringen har den 30 april 1981 (PI 1899/80) på föredragning av dåvarande statsrådet Danell vägrat Malmö kommun tillstånd till förköp av en bostadsfastighet med 22 smålägenheter. Kommunen hade motiverat sin ansökan med att den hade för avsikt att ändra lägenhetssammansättningen. Lägenheterna uppfyllde i och för sig kraven på lägsta godtagbara standard enligt bostadssaneringslagen.

Regeringens beslut innehåller bl. a. en hänvisning till att förköpsrätt inte kan anses föreligga om det visserligen finns ett visst behov av upprustning men detta är obetydligt både från kvalitativ och kvantitativ synpunkt. Motiveringen för regeringsbeslutet har emellertid inte knutits till en bedömning av det aktuella fallet utifrån dessa synpunkter. Regeringen konstaterar i stället som en generell tes att "Enbart ändringar i lägenhetsindelningen i en fastighet som i övrigt inte erfordrar saneringsåtgärder kan dock – – – inte anses innebära att det föreligger sådant upprustningsbehov som utgör grund för förköp".

Detta kan tydas antingen som att avsedda åtgärder inte ansetts falla inom lagens upprustningsbegrepp eller som att enbart ändrad lägenhetssammansättning i ett hus generellt sett anses svara mot ett bostadspolitiskt behov som alltid är obetydligt både från kvalitativ och kvantitativ synpunkt. Den sakliga riktigheten av båda dessa alternativ måste självfallet sättas i fråga.

Gällande motiv till 1 § första stycket förköpslagen (prop. 1974:152, CU

1974:36) utgörs bl. a. av uttalanden till regeringsprotokollet om att det för att konstatera en förköpsrätt är tillräckligt att det föreligger ett upprustningsbehov som inte är obetydligt både från kvalitativ och kvantitativ synpunkt. Som exempel på klara förköpsfall angavs i sammanhanget upprustning av t. ex. gårdsutrymmen eller rivning av undermålig bebyggelse. Detta ansågs innebära att kommunerna kommer att kunna göra gällande förköpsrätt i praktiskt taget alla de situationer då ett köp framstår som önskvärt från mark- och bostadspolitisk synpunkt samt att därmed uppnåtts det av riksdagen uppställda målet att förköpslagen skall bygga på kommunens obetingade företrädesrätt till mark som avses för ny eller förändrad tätbebyggelse. Föredragande statsrådet ansåg det svårt att finna praktiska exempel på fall som skulle ligga inom den kommunala kompetensen men likväl inte täckas av bestämmelserna.

Det torde knappast föreligga delade meningar om att ändringar i lägenhetssammansättningen redan 1974 accepterats som godtagna uttryck för önskvärda kommunala bostadspolitiska ambitioner. Senare anförde dåvarande föredragande statsrådet, numera bostadsministern (prop. 1977/78:100 bil. 16 s. 159–160):

”En väsentlig del av beståndet i flerfamiljshus utgörs av hus med smålägenheter som uppfyller kravet på lägsta godtagbara standard och där några tomma lägenheter inte finns. Den ensidiga lägenhetsstrukturen medför med nödvändighet att också hushållssammansättningen blir ensidig. I områden med enbart små lägenheter kan barnfamiljer inte finna lämpliga bostäder. För att skapa förutsättningar för alla kategorier av hushåll behöver lägenhetssammansättningen i många bostadsområden ändras.”

Redan mot hittills angiven bakgrund borde tillräckliga skäl finnas för att tolka gällande rätt så, att kommunala befästa önskemål om ändrad lägenhetssammansättning i och för sig kan konstitueras ett upprustningsbehov i förköpslagens mening.

Som ett bidrag till tolkningen av denna gällande rätt kan även noteras de bedömningar som civilutskottet och riksdagen haft anledning att göra vid prövning av om en sådan sakståndpunkt krävde en lagändring (CU 1979/80:14, CU 1980/81:16). Utskottet noterade att *regeringen i ett fall hade vägrat tillstånd till förköp under återopande av att avsedd ändring i lägenhetssammansättningen inte bedömts som upprustning*. Utskottet anförde att avgörandet torde få anses innebära att de avsedda ändringarna i lägenhetsindelningen bedömts som obetydliga både från kvalitativ och kvantitativ synpunkt samt att det i vart fall inte torde behöva råda tvivel om att ändring av lägenhetsindelning i princip kan vara en omständighet som, liksom andra faktorer, kan beaktas vid prövning av om ett upprustningsbehov föreligger.

Utskottets nämnda bedömning ändrar självfallet inte, och har heller inte avsetts ändra, innehållet i gällande rätt. Det är en bedömning som ingår som ett ofrånkomligt led i avgörandet om det finns anledning för riksdagen att påkalla ändring i lagstiftningen. Tolkningen var enhällig. Med kännedom om utskottets arbetssätt torde man också kunna utgå från att formuleringarna

gjorts efter kontakt med företrädare för närmast ansvarig sektor av bostadsdepartementet.

I tolkningsfrågan bör vidare noteras att fastighetsnämnden i Malmö hos regeringen gjort en framställning om sådan ändring av förköpslagen att fastighet kunde förköpas för ändring i lägenhetssammansättningen, även om lägenheterna i och för sig uppfyllde lägsta godtagbara standard. Ärendet avskrevs utan sakprövning med hänvisning till det nämnda riksdagsbeslutet. Detta torde få uppfattas som en anslutning till civilutskottets tolkning av gällande rätt.

Enligt de tolkningar av regeringens första beslut som enligt ovan fått uttryck skulle tillstånd kunna ges till förköp med enda syfte att åstadkomma ändringar i lägenhetsindelningen – allt förutsatt att behovet av dessa ändringar inte är obetydligt från både kvalitativ och kvantitativ synpunkt. Avgörandet i den förra delen kan med hänsyn till förköpslagens koppling till numera bostadsförsörjningsprogrammen inte bli annat än att de kommunala avvägningarna får följas. Därmed skulle gränsdragningen vid tillståndsprovningen i allt väsentligt begränsa sig till om de avsedda åtgärderna har sådan omfattning att de har någon praktisk betydelse när det gäller att uppnå de kommunala syftena.

Det anförda ger under alla förhållanden vid handen att regeringens inledningsvis nämnda beslut den 30 april 1981 inte står i överensstämmelse med gällande innehåll av 1 § första stycket förköpslagen såsom det tolkats i andra sammanhang. Detta medför självfallet en inte önskvärd ovisshet vid kommande tillämpning och nya kommunala överväganden. Ovissheten bör undanröjas, inte minst med hänsyn till att det kan göras och har gjorts gällande att regeringens senare beslut kommit att färgas av övertygelser som manifesterats i programmatiska uttalanden från moderata samlingspartiet mot förköpsrätten som sådan och som kan leda till en benägenhet att tolka förköpsförutsättningarna så snävt som möjligt. En diskussion om regeringsbeslutet den 30 april 1980 som sådant och om dess bevekelsegrunder är emellertid såväl olämplig som föga meningsfull i detta sammanhang. I klarhetens intresse finns dock ett starkt behov av att få kunskap om de bedömningar som kommer att leda den för dessa såväl förvaltnings- som lagstiftningsärenden numer ansvariga bostadsministern. Jag önskar därför fråga henne:

Anses vid regeringens tillståndsprovning enligt förköpslagen att förköpsrätt föreligger för att genomföra en upprustning med enda syfte att inte obetydligt förändra lägenhetsindelningen i ett bostadshus?

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

---

*Meddelande om
interpellationer*

Torsdagen den
19 november 1981

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 18 november

1981/82:118 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson* (fp) till justitieministern om ifrågasatt indragning av vissa tingsställen:

Domstolsverket har vid halvårsskiftet 1981 på regeringens uppdrag påbörjat en undersökning av behovet av tingsställen utanför tingsrätternas kansliorter.

Enligt uppdraget skall kostnaderna för bibehållande av tingsställen vägas mot de olägenheter en indragning medför för allmänheten och de regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska effekter som en indragning kan få.

Bland de tingsställen som domstolsverket överväger att föreslå indragning av är Filipstad och Årjäng i Värmlands län. I yttranden från kommuner och från tingsrätterna har kraftigt betonats vilket hårt slag en nedläggning av tingsställena skulle innebära för bygden. När det gäller Årjäng har Arvika tingsrätt bl. a. skrivit: "Det hade enligt tingsrättens bedömning varit för staten ekonomiskt gynnsamt att överlämna fastigheten till kommunen med villkor att kommunen tillhandahöll lokaler och vaktmästare för tingsrättens sammanträden i Årjäng. Det framstår också som rättfärdigt om tingshuset, som ju uppförts med skattemedel från Årjäng, skulle tillfalla kommunen mot att kommunen såg till att det i Årjäng fanns erforderliga lokaler för rättsväsendet."

Bland de tingsställen som är föremål för utredning om eventuell indragning finns säkert flera liknande exempel, där man genom förbilligande av driften kunde behålla tingsstället.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga justitieministern:

Kommer regeringen att pröva alternativet med överlåtelse av lokaler till berörd kommun innan man tar ställning till eventuell indragning av tingsställe?

den 19 november

1981/82:119 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om den lokala och regionala tågtrafiken:

SJ:s tidtabellsplanering för våren 1982 pågår. Ett genomgående drag i tågplaneringen synes vara att SJ satsar på de långväga interregionala förbindelserna. Lokal och regional trafik med anslutning till de långväga tågen synes inte bli beaktad. Av allt att döma finns en inställning från SJ:s sida, innebärande att man har för avsikt att rensa bort alla trafikuppgifter av lokal och regional karaktär. Dessa anses vara ett område för de nya länshuvudmännen.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande fråga:

Är kommunikationsministern beredd att verka för välanpassade tågförbindelser och en obyråkratisk anpassning av tågtrafiken till övrig lokal och regional trafik?

1981/82:120 av *Per Olof Håkansson* (s) till jordbruksministern om åtgärder för att säkerställa naturvärdena inom Häckebergaområdet i Lunds kommun:

Riksdagen har som vägledning för det fortsatta planeringsarbetet inom primära rekreatiomsområden uttalat att "stor vikt bör fästas vid att tillgodose naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen och att bevara landskapets karaktär". Motsvarande uttalande finns för andra s. k. riksintressen.

En bred opinion stöder länsstyrelsens i Malmöhus län beslut från december 1980 om förordnande enligt 11 och 19 §§ naturvårdslagen inom Häckebergaområdet i Lunds kommun.

Häckebergaområdet är i sin helhet ett riksobjekt för naturvård. Stora delar har i den fysiska riksplaneringen betecknats som område av riksintresse för friluftsliv, och området ingår i det primära rekreatiomsområdet "sydöstskånes ås- och sjölandskap".

Jag vill därför fråga vilka åtgärder jordbruksministern ämnar vidta för att säkerställa att Häckebergaområdets naturvärden och förutsättningar för friluftsliv bevaras i enlighet med länsstyrelsens intentioner?

1981/82:121 av *Bo Finnkvist* (s) till industriministern om åtgärder för att rädda sysselsättningen på bruksorterna i Värmland:

Bruksorterna i Värmland har under senare år fått vidkännas en stor sysselsättningsminskning. Under 1981 har dessutom samtliga järnbruk utom ett varslat om avskedanden – Storfors, Björneborg, Lesjöfors, Hagfors och nu senast Munkfors –, alla tillverkare av specialstål, mestadels för export. Dessa orter är för sin överlevnad helt beroende av bruken.

De fåtaliga arbetstillfällena som under åren tillkommit har på intet sätt kunnat kompensera det stora bortfallet vid bruken.

Med anledning av det anförda vill jag till statsrådet ställa följande fråga:

Vilka initiativ avser industriministern ta för att rädda sysselsättningen och skapa ersättningsindustri på bruksorterna i Värmland?

1981/82:122 av *Marianne Karlsson* (c) till utbildningsministern om landsarkivets lokaler i Vadstena:

Sedan 1899 har Vadstena slott fungerat som landsarkiv. Lokalen är i fullt bruk men är endast nödortfött upprustad.

Det är orimligt att landsarkivets lokalfråga inte har lösts för länge sedan. Yrkesinspektionen hotar nu att stänga institutionen. Nu måste om- och

Nr 31

Torsdagen den
19 november 1981

---

*Meddelande om
frågor*

tillbyggnader komma i gång utan dröjsmål. För snabba åtgärder talar också den växande arbetslösheten inom byggfacken i Östergötland.

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att den planerade ny- och ombyggnaden av landsarkivets lokaler i Vadstena skall kunna genomföras?

13 § Kammaren åtskildes kl. 14.25.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

1981/82:32

Fredagen den 20 november

Kl. 09.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

2 § Tredje vice talmannen anmälde att Gertrud Sigurdsen (s) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Anita Modins uppdrag som ersättare upphört.

3 § Tredje vice talmannen meddelade att *Maj Britt Theorin* anhållit om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 20 november – den 19 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Anita Modin* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för *Maj Britt Theorin*.

4 § Svar på fråga 1981/82:78 om byggarbetslösheten i Norrbotten

Anf. 1 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Frida Berglund har frågat mig om jag är beredd att medverka till att skolbyggnadsarbeten i Norrbotten får drivas som beredskapsarbeten, så att den väntade ökningen av byggarbetslösheten kan hejdas innevarande vinter.

Svaret är ja.

Anf. 2 FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Eliasson för svaret. Det var föredömligt kort, och också positivt – ett mycket bra svar.

Jag hoppas att jag får tolka detta svar så, att regeringens ställningstagande

är klart och att det nu är fritt fram att sätta i gång med förberedelserna för byggnationerna. Det är många som med stort intresse och spänning väntar på ett sådant besked.

Detta är i och för sig inget stort ärende, men det betyder mycket. De planerade byggarbetena skulle innebära 110 byggnadsarbetarjobb, och det är många jobb i vårt län. Det har dessutom kommit till ytterligare några projekt sedan jag ställde frågan. För tydlighetens skull vill jag ha reda på om alla dessa projekt är medräknade.

När jag nu ändå står här i talarstolen, tycker jag att det är min skyldighet att litet grand förmedla den stämning som råder i mitt län. Jag vill då ta upp att vi den 7 november hade en demonstration i Luleå där tusentals människor deltog. Deras krav var mycket enkelt och klart: de vill ha jobb. Det framfördes också förslag på hur man skulle kunna ordna dessa arbeten. Jag skall inte nu gå in på dessa förslag, då regeringen har fått ta del av dem i annat sammanhang.

Denna demonstration visade att människors vilja till arbete utgör en mycket stor kraftkälla. Det är angeläget att denna kraft kanaliseras till och tillvaratas i produktivt arbete. Man kan inte lämna sådana här naturkrafter otyslade – det är viktigt. Därför är det av mycket stor betydelse att regeringen lyssnar på människorna. I detta fall har statsrådet Eliasson verkligen gjort det.

Det är också viktigt att man handlar snabbt, då tiden är mycket knapp. Det framgår av alla de uttalanden som har gjorts och av de skrivelser som vi har fått. Vi har t. ex. fått en skrivelse från Svenska byggnadsarbetareförbundets avdelning 23, Byggmästarföreningen, LO-distriktet och TCO-distriktet, där betydelsen av att vi får i gång byggnadsverksamheten framhålls. Stoppet på byggarbetsmarknaden påverkar ju alla sektorer – åkerier, service, handel och träindustri.

Det positiva besked som jag har fått i dag är en smärtlindring, som vi är mycket glada över, men det är inget botemedel. Jag tackar ändå för denna insats.

Anf. 3 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Eftersom Frida Berglund och jag är överens behövs egentligen ingen replik, men jag vill ändå kort ge bakgrunden till både frågan och svaret.

Det är nämligen så att statsbidrag till skolbyggen inte längre utgår, och det innebär att skolbyggen som beredskapsarbeten egentligen inte heller är tillåtna. Regeringen har emellertid gjort ett undantag till följd av den särskilt svåra situation som råder på byggarbetsmarknaden i vissa län. Det innebär att regeringen nu medger undantag från denna regel i stödområdena 4, 5 och 6, såvida det gäller projekt som rör om- och tillbyggnader av skolor. Det innebär för Norrbottens vidkommande att projekt, som vi redan har inne för beslut, i Haparanda, Pajala, Luleå, Piteå, Älvsbyns och Kalix kommuner nu tillåts att dras i gång som beredskapsarbeten. Därutöver har regeringen också fattat beslut i ett ärende som gäller Värmlands län och ett som rör

Kopparbergs län, där man också får starta byggen som beredskapsarbeten.

Alla ärenden har såvitt vi vet ännu inte inkommit till departementet för behandling. Huruvida något mer kommer senare kan jag inte uttala mig om i dag. Men jag gör samma bedömning för Norrbottens vidkommande som Frida Berglund gör, nämligen att dessa projekt tillhoppa kan ge drygt 100 byggnadsarbetare sysselsättning.

Nr 32

Fredagen den
20 november 1981

Om driftstörningarna vid Ringhals 3

Anf. 4 FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Jag får tacka för detta tillägg.

Det är viktigt att man gör undantag när situationen blir helt ohållbar, och det är den uppe hos oss. I min fråga tog jag upp ärenden som gäller arbeten med om- och tillbyggnader, men nu har det tillkommit ärenden som gäller arbete av annan typ.

När regeringen gör sina överväganden vid behandlingen av de här ärendena tycker jag att man skall se om man kan sträcka sig så långt att man också tar med dessa nybyggnationer. Det gäller ju inte så många. Kommunerna har nämligen räknat med detta i sin planering. De har tagit hänsyn till denna ökningstakt i den kommunala expansionen. Jag tror alltså att det är mycket viktigt att regeringen överväger att ge tillstånd också när det gäller de nytillkomna projekten.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1981/82:98 om driftstörningarna vid Ringhals 3

Anf. 5 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Ivar Franzén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av de inträffade driftsproblemen vid Ringhals 3.

De problem med ånggeneratorerna som inträffat vid driften av kärnkraftsblocket Ringhals 3 är av teknisk natur. Rören i ånggeneratorerna har utsatts för icke förutsedd mekanisk överkan som lett till att de börjat läcka. Anledningen till detta torde ligga i konstruktionen av ånggeneratorerna. Statens vattenfallsverk, som äger kärnkraftsblocket, har tillsammans med reaktortillverkaren Westinghouse inlett undersökningar som syftar till att fastlägga orsakerna till felet. När detta är gjort kommer lämpliga åtgärder för att avhjälpa felet att vidtas. Reaktorinnehavarens åtgärder i detta fall, liksom i övrigt när det gäller drift av kärnreaktorer, sker under överinseende av bl. a. kärnkraftinspektionen och strålskyddsinstitutet. Kärnkraftinspektionen har också uppdragit åt Vattenfall att inge en detaljerad redovisning av det som inträffat vid Ringhals 3. Kärnkraftsblocket kommer enligt vad jag erfarit inte att få tas i drift förrän kärnkraftinspektionen godkänt de vidtagna åtgärderna.

Reaktorinnehavaren och tillsynsmyndigheterna har således vidtagit de åtgärder som krävs i den uppkomna situationen. Det finns därför ingen anledning för mig att initiera några ytterligare åtgärder.

Fredagen den
20 november 1981

*Om driftstörning-
arna vid Ring-
hals 3*

Anf. 6 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknads- och energiministern för svaret.

Jag noterar att ett omfattande utredningsarbete nu pågår. Det är mer än motiverat.

Det är ett mycket allvarligt problem som har drabbat Ringhals 3. Efter bara ca 3 000 timmars drift uppstår omfattande förslitningsskador på konstruktioner som skulle hålla i minst 150 000 timmar. När detta inträffar i verkets starkt radioaktiva delar, är det mycket allvarligt. I dag vet tydligen ingen med säkerhet vad som är orsaken till problemen. Alla tycks dock vara överens om att det inte är materialfel. Några korrosionsskador har man inte konstaterat.

Ånggeneratorerna i Ringhals 3 har en delvis ny konstruktion. Den nedre delen har utformats som en förvärmningszon, bl. a. för att undvika stötar – s. k. vattenslag – vid snabba driftförändringar. Den nya konstruktionen uppges ha testats i omfattande modellförsök, dock ej i full skala. Det är i denna zon förslitningarna har uppstått. Tuberna antas vibrera vid hög belastning, och de nöter då mot de vattenplåtar som skall styra och fördela vattenströmmarna. En tub uppges ha gått sönder. Hundratalet har allvarliga skador. Totalt finns det mer än 14 000 tuber, alla med en ände i förvärmningszonen. Alla kan därmed utsättas för denna helt onormala förslitning.

Redan *en* trasig tub innebär stora och mycket besvärliga läckage. En situation där hundratalet tuber är allvarligt skadade innebär att risken för samtidigt brott på ett flertal tuber är uppenbar.

Från första indikering tills avställningsbeslut togs förflöt enligt uppgift fyra timmar. Normalt tar nedtagning från full drift – sedan man har fattat beslut – till avställt verk några timmar. Såvitt jag förstår skulle det ha uppstått en mycket allvarlig situation, om flera tuber brustit under denna tid.

Situationen hade t. o. m. kunnat bli så allvarlig, att frågan måste ställas: Hade personalen, med i dag gällande instruktioner, klarat av att undvika en allvarlig kärnkraftsolycka? Frågan är så allvarlig och har en sådan räckvidd, att jag tvekat att ställa den, men enligt de uppgifter jag har fått beskriver den endast vad som faktiskt kunde ha hänt.

Det är denna mycket allvarliga bakgrund som har gjort att jag ställde min fråga till arbetsmarknads- och energiministern. Det är inte reparationskostnaderna på 100 milj. kr., eller ett antal gånger detta belopp, som är det mest oroväckande. Det är inte heller det mycket stora bortfallet i elströmsproduktionen som är det stora problemet. Vi har i dag gott om lika "billig" ersättningskraft. Nej, det allvarliga är att traditionell teknik och i flera avseenden beprövad teknik kan ge helt oförutsedda olyckstillbud – kanske olyckor. Det som inte skulle kunna hända, det händer – all osannolikhet till trots.

Jag är mycket medveten om att vi inte har ministerstyre, men det finns frågor som är så viktiga att ansvarig minister måste ta sitt ansvar för dem. Det ansvaret är övergripande och går utöver det som direkt åvilar ägare och

tillsynsmyndigheter. Mot den bakgrunden tycker jag att det är motiverat att statsrådet mera fullständigt redovisar sin syn på det här problemet.

Nr 32

Fredagen den
20 november 1981

---

*Om arbetslösheten
i Skaraborgs län*

Anf. 7 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Förloppet är ungefär det som Ivar Franzén har beskrivit. Det är alltså fråga om nötningskador på kontaktytan mot de stödplåtar som håller tuberna på plats. Vilka åtgärder som skall vidtas för att förhindra att ånggenerator tuberna vibrerar har ännu inte bestämts. Utredning pågår för att klarlägga vilka åtgärder som är nödvändiga. Man får nog realistiskt räkna med att det kan komma att ta ganska lång tid – det torde inte vara orealistiskt att anta att Ringhals 3 kan komma att vara ur drift i upp till ett halvt år. Detta är föranlett av att säkerhetsbestämmelserna är rigorösa. Just därför att, Ivar Franzén, det oförutsedda trots allt kan inträffa har vi lagt ned mycken möda på att ha ett säkerhetssystem som fungerar vid ett sådant här tillfälle, och det menar jag att det har gjort.

De myndigheter som har att övervaka och utveckla säkerhetsfrågorna vid drift av kärnkraftsreaktorer har alltså vidtagit alla de åtgärder som jag menar är rimliga, inkl. att informera sådana som har liknande reaktorer och som bör göras uppmärksamma på risken för liknande fel. Jag anser därför att alla de åtgärder som rimligen kan vidtas med anledning av det inträffade redan har kommit i gång.

Anf. 8 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tycker att det är ytterligt viktigt att vi alla upplever den allvarliga tankeställare som det inträffade ger. Detta är nog tyvärr inte så att de instruktioner och de säkerhetsbestämmelser som i dag gäller helt har förutsett just denna situation, där – som jag tidigare sade – en traditionell teknik visar sig ha sådana helt otroliga brister redan i begynnelsen av driften av ett kärnkraftverk. Det är egentligen detta jag ville fästa uppmärksamheten på.

Det ankommer inte på mig att bedöma den saken, men det finns anledning för dem som skall bedöma saken att fundera över om det ändå inte finns brister just i dessa, som de tycker, ganska enkla och sedvanliga tekniker och om vi inte måste underkasta dem en alldeles speciell förprövning i full skala innan de tillåts att ingå som delvis nya konstruktioner i de här mycket känsliga delarna, som blir så starkt radioaktiva.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1981/82:64 om arbetslösheten i Skaraborgs län

Anf. 9 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Paul Jansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att möta den ökande arbetslösheten i Skaraborgs län samt om

länsarbetsnämnden i länet kommer att få de medel som man begärt för beredskapsarbeten. Vidare har Paul Jansson frågat om jag anser att det är rimligt att en så stor del arbetslösa i Skaraborgs län inte uppbär något kontantstöd och vad jag avser att vidta för åtgärder för att ändra på detta. Slutligen har Paul Jansson frågat vad jag har för kommentar till att kommunerna tvingas höja skatten för att bekämpa ungdomsarbetslösheten i kommunerna då det är staten som är ansvarig för sysselsättningspolitiken.

Låt mig först kort beskriva de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit och som kommer att ge effekter på sysselsättningen i vinter.

I våras beslutade regeringen att förstärka de arbetsmarknadspolitiska insatserna med 1 500 milj. kr. för arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och tidigareläggning av offentliga byggen. Dessutom beslutade regeringen för någon månad sedan om ytterligare 600 milj. kr. till arbetsmarknadspolitiska åtgärder, varav 200 milj. kr. avsåg tidigareläggning av statliga byggen. Detta innebär att regeringen har anvisat 6 100 milj. kr. för arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och tidigareläggning av byggen. Dessa medel beräknas räcka till beredskapsarbeten för 30 000–40 000 personer i vinter. Medlen för arbetsmarknadsutbildning beräknas räcka till 50 000 elever.

Till detta skall läggas de åtgärder som har vidtagits för att rätta till de långsiktiga balansproblemen i ekonomin för att därigenom trygga sysselsättningen på längre sikt.

Som svar på Paul Janssons fråga om det stora antal som inte uppbär kontantstöd vill jag säga följande.

Rätt att bli medlem i någon av de erkända arbetslöshetskassorna har den som arbetar inom det verksamhetsområde som anges i kassans stadgar. De allmänna villkoren för rätt till ersättning säger att den arbetslöse medlemmen skall vara arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete, vara beredd att anta erbjudet lämpligt arbete samt vara anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och inte kunnat erhålla lämpligt arbete. Ersättning vid arbetslöshet utgår efter viss karenstid under förutsättning att den arbetslöse bl. a. har varit medlem i kassan i minst ett år. Dessutom skall han eller hon ha utfört förvärvsarbete i minst fem månader inom en ramtid av tolv månader – det s. k. arbetsvillkoret. Avstängning från kassaersättning kan ske om medlemmen själv medverkar till att han blir arbetslös. Arbetslöshetskassorna hade 1980 drygt 3,1 miljoner medlemmar, vilket svarar mot ungefär tre fjärdedelar av antalet sysselsatta.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) är ett komplement till arbetslöshetsförsäkringen och utgår huvudsakligen till arbetslösa som inte är medlemmar i arbetslöshetskassa. Även arbetslöshetsförsäkrade som inte har rätt till kassaersättning och nytillträdande på arbetsmarknaden kan erhålla KAS. De arbetslöshetsförsäkrade personer som kan få KAS är att finna huvudsakligen bland dem som nyligen inträtt i erkänd arbetslöshetskassa. KAS utges även till den som avslutat sina studier och varit anmäld som arbetssökande genom arbetsförmedlingen i tre månader. Generellt gäller

som villkor för att stöd skall utges för viss dag att vederbörande den dagen varit arbetssökande genom den offentliga arbetsförmedlingen. Sökanden skall vidare ha varit arbetsför och i övrigt oförhindrad att äta sig arbete samt beredd att anta erbjudet lämpligt arbete.

Som framgår av min redogörelse har i princip alla arbetslösa möjlighet att erhålla kontantstöd. De som står utanför möjlighet til kontant stöd är i första hand nytillträdande på arbetsmarknaden som inte kunna utnyttja utbildningsvillkoret samt personer som inte erhåller ersättning på grund av självförvårdad arbetslöshet. Jag är mot den bakgrunden inte beredd att föreslå några ändringar i de regler som gäller för kontantstödet.

Paul Janssons sista fråga gällde de kommunala insatserna för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Jag vill bara papeka att – för att nå balans i samhällsekonomi - kommunernas tillväxt bör ligga på högst 1 %. F. ö. har kommunerna själva rätt att inom den kommunala kompetensen fördela sina resurser så som man finner lämpligast.

Anf. 10 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation, som gäller sysselsättningen i Skaraborgs län. Men tyvärr kan jag inte vara lika tacksam som Frida Berglund var för en stund sedan.

Det verkar som om Ingemar Eliasson missuppfattat hela interpellationen. Jag har frågat vad arbetsmarknadsministern är beredd att vidta för åtgärder beträffande Skaraborgs läns sysselsättning och i interpellationen tagit upp en lång rad bevis för hur det står till i vårt län f. n. på det området. Detta omnämner inte statsrådet med ett ord.

Det vi tycker är bedrövligt är att borgerliga statsråd har så svårt att ta problemen på allvar då det gäller Skaraborgs län. Inte minst det här interpellationssvaret visar att man tycks leva i den tron att Skaraborgs län är en i stort sett välmående bygd, som lever långt bort från sysselsättningskriser och andra svårigheter.

Jag vill belysa förhållandena med några ytterligare exempel.

Landshövdingen i Skaraborgs län, Karl Frithiofson, har vid upprepade tillfällen under de senaste åren tillskrivit regeringen och i egenskap av ordförande i länsarbetsnämnden uttryckt stor oro för den ökande arbetslösheten, särskilt bland ungdomar. Ibland har han fått svar från någon statssekreterare, ibland inte. I de allra flesta fall har svaret blivit ungefär detta: Er ovannämnda framställning har nu lagts till handlingarna. Eller också kan det ha lytt t. ex. så här: Er skrivelse har nu avförts från vidare handläggning.

Den 7 november 1980 gjorde en enhällig länsstyrelse genom dess lekmanastyrelse en framställning till cheferna för arbetsmarknads- och bostadsdepartementen om att åtgärder snabbt måtte vidtas för att öka byggandet. Till grund för denna framställning låg en beskrivning av den mycket svåra situation som de många byggmaterialindustrierna i landet har beroende på en undan för undan vikande marknad.

Den 9 september 1981, alltså tio månader senare, meddelar bostadsde-

partementet länsstyrelsen att åtgärder för stimulans av bostadssektorn och byggnadsverksamheten föreslagits i propositionerna 1980/81:194 och 202 och att riksdagen beslutat enligt dessa förslag.

I meddelandet från bostadsdepartementet, som länsstyrelsen fick nästan ett år efter framställningen, sade regeringen att man betraktade ärendet som avslutat och att den nämnda framställningen nu hade lagts till handlingarna.

Nu är det bara att konstatera, Ingemar Eliasson, att bostadsbyggandet har fortsatt att minska trots dessa s. k. stimulanser från regeringen. Detta visar klart att vi håller på att förlora byggandet som en motor i vår ekonomi och som ett värn för vår sysselsättning. Det bör inte vara obekant för arbetsmarknadsministern att byggnadsverksamheten har betydande spridningseffekter på den övriga arbetsmarknaden och ger många jobb i andra industrier. Man räknar nämligen med att varje byggnadsarbetare i produktion i sin tur ger jobb åt ytterligare tre anställda inom andra näringsgrenar, exempelvis byggmaterialindustrin, metallindustrin, transportsektorn och möbelindustrin.

Men de särskilda problem vi har i Skaraborgs län, beroende på att vi har så stor andel av byggmaterialindustrin, intresserar uppenbarligen inte regeringen. Därför har vi under de senaste fem åren blivit ganska vana vid att borgerliga statsråd avfärdar våra frågor med svepande formuleringar eller inte svarar på de frågor vi ställer. I stället för att svara på de frågor jag ställde – jag frågade vad statsrådet tänker göra för att möta den ökande arbetslösheten i Skaraborgs län och om statsrådet tänker ge länsarbetsnämnden de medel den begärt för att öka möjligheterna till beredskapsarbeten – ger statsrådet en allmän orientering om det regeringen föreslagit, och om det som han anser skall förbättra sysselsättningen under kommande vinter. Det visar att de åtgärder som arbetsmarknadsministern hänvisar till – de medel som sattes in i våras och av arbetsmarknadsstyrelsen då ansågs vara otillräckliga och de 600 miljoner som satts in i höst – inte heller kommer att räcka för att bekämpa arbetslösheten under kommande vinter.

Som jag påpekat i interpellationen har länsarbetsnämnden i Skaraborgs län begärt att få 55 miljoner ytterligare för att ordna fler beredskapsarbeten, särskilt för arbetslös ungdom. Av detta har man endast fått 15 miljoner. Nu upprepar jag min fråga till arbetsmarknadsministern, och den vill jag faktiskt ha svar på: Kommer arbetsmarknadsministern att medverka till att länsarbetsnämnden i Skaraborgs län får de ytterligare 40 miljoner som man oundvikligen måste ha för att klara de värsta problemen under den kommande vintern, eller skall vi tvingas konstatera att ytterligare ett antal unga skaraborgare kastas ut i arbetslöshet på grund av den passivitet vi tvingas konstatera att regeringen visar då det gäller sysselsättningen? Jag vill även upprepa den första frågan i min interpellation, som jag inte heller fått något svar på: Vad avser statsrådet vidta för åtgärder för att möta den ökande arbetslösheten i Skaraborgs län i vinter?

Herr talman! Den tredje frågan ägnade statsrådet den största uppmärksamheten, den upptog två tredjedelar av utrymmet i svaret. I den pekade jag

på att inte mindre än 59 % av de arbetslösa ungdomarna och 40 % av samtliga arbetslösa i Skaraborgs län inte uppbär något kontantstöd vare sig från A-kassa eller från KAS. Jag efterlyste ett svar på frågan hur Ingemar Eliasson såg på detta förhållande och vilka åtgärder han ämnade vidta för att ändra på det.

Som svar får jag nu en utförlig undervisning om vilka regler som gäller på det här området. Det är faktiskt så att jag känner till dessa regler. Men det vore bra om Ingemar Eliasson vid det här tillfället ville medverka till att avliva en myt som sprider sig ute i samhället.

Inte sällan påstår borgerliga politiker och även företrädare för arbetsgivarintressena att det är så många människor som lever på bidrag i vårt samhälle. Man menar att de lever så gott på bidrag att de hellre gör detta än att de tar ett jobb. Det som jag har redovisat här visar ju klart motsatsen. 59 % av de arbetslösa ungdomarna i Skaraborgs län har inget kontant stöd. De är hänvisade till att antingen leva på far och mor eller gå till socialvården för att få hjälp.

Nu säger arbetsmarknadsministern i sitt svar att alla arbetslösa i princip har möjlighet att få kontant stöd. Då frågar man sig: Vad är den principen värd, när så många som nästan 60 % av de arbetslösa i Skaraborgs län inte får något kontant arbetslöshetsunderstöd? Om regeringen inte vill ändra på gällande regler – och det kan jag kanske ha förståelse för i första omgången, men det gäller ju att noggrant undersöka saken – måste ju arbetsmarknadsministern inse att dessa ungdomar måste få jobb. Man måste satsa pengar åtminstone på beredskapsarbeten, så att de får någonting att göra. Annars riskerar vi att förlora en hel ungdomsgeneration på svensk arbetsmarknad, och det har vi naturligtvis inte råd med.

I min interpellation har jag redovisat att länsarbetsnämnden räknar med att ca 6 000 skaraborgare kommer att bli arbetslösa i vinter, om inte kraftfulla åtgärder vidtas. Vid den tidpunkt då jag skrev min interpellation redovisade länsarbetsnämnden att det från 101 företag inkommit varsel om uppsägning, som berörde 2 000 anställda. Permitteringar, som berörde 2 215 personer, hade vidtagits vid 24 företag. Vid ytterligare 15 företag hade varsel lagts om korttidsvecka för 549 anställda. För några dagar sedan kom det nya alarmerande siffror. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern har haft kontakt med länsarbetsnämnden i Skaraborgs län och att ni i regeringen är medvetna om vad som håller på att ske i Skaraborgs län och även på andra håll ute i landet.

För ett par dagar sedan redovisade länsarbetsnämnden att det hittills i år lagts varsel vid hela 161 företag i Skaraborgs län – varsel som berör 5 735 anställda. Motsvarande siffror förra året var 36 företag och 821 anställda. Detta betyder totalt sett för de tio första månaderna i år att varslen gäller sju gånger så många personer som i fjol och att antalet berörda företag har femdubblats. Om alla dessa varsel kommer att utlösas, kommer antalet arbetslösa i Skaraborgs län – vi har redan nu 4 000 öppet arbetslösa i länet – under vintern och våren att vara uppemot 10 000.

Hur ser arbetsmarknadsministern egentligen på en sådan katastrofal

*Om arbetslösheten
i Skaraborgs län*

situation, och vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att förhindra en sådan utveckling?

Anf. 11 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Vad läget nu kräver är inte överbudspolitik av traditionell socialdemokratisk modell – utan den mest angelägna uppgiften när det gäller att säkra "Arbete åt alla" är att skapa en ekonomisk, social och näringspolitisk miljö, där skaparlusta, personliga insatser och arbetsvilja befrämjas.

Förbättringar i det allmänna konkurrensläget som leder till egen livskraft ökar självförtroendet. Ett län, liksom en enskild individ, ett enskilt företag, mår väl av ökad självrespekt som ger en mer hållbar grund för fortsatta ansträngningar än en förlamande känsla av stödbehov någonsin kan göra. Att inrikta sig på att vänta på ännu en omgång stöd- och krispaket ger ingen företagsamhet. Bättre allmänna konkurrensförhållanden gör det däremot.

Jag har velat redovisa dessa synpunkter inledningsvis för att understryka vikten av en generellt verkande politik som kan sänka näringslivets kostnader och som gynnar tillväxten. Därmed kan situationen förbättras i alla län. De arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärderna innebär eljest att man flyttar sysselsättningsproblemen mellan regionerna. Och det är, herr talman, värdefullt att arbetsmarknadsministern i sitt svar gav uttryck för vikten att rätta till de långsiktiga balansproblemen.

Genom generellt förbättrade villkor för näringslivet kan man bevara och utveckla existerande verksamheter inom jordbruk, industri, handel och turism. En verklig drivkraft och företagarganda kan inte skapas om man först utarmar dessa näringar genom höga pålagor och sedan försöker att i efterhand reparera skadorna genom subventioner.

De viktigaste åtgärderna skall därför åstadkommas genom generell verkande ekonomisk-politiska åtgärder, främst på skatteområdet. Men det krävs också en offensiv politik på en lång rad andra områden. Jag skall därför, herr talman, ta upp ett viktigt ämnesområde, som särskilt berör Skaraborgs län. Och jag skall till skillnad från Paul Jansson berika denna interpellationsdebatt med en rad förslag till konkreta åtgärder.

Skaraborgs län är ett av landets främsta jordbrukslän. I runt tal utgör jordbruksproduktionen i vårt län inte mindre än 10 % av Sveriges totala produktion. Jag har tidigare i år väckt en motion, vari jag efterlyst åtgärder för att öka vår förädling av livsmedel – främst för att öka vår export. Genom dylika åtgärder torde vi kunna utbilda och engagera fler människor inom jordbruket och inom livsmedelsproduktionen. Att särskilt satsa på utbildning av unga människor i dessa tider med hög ungdomsarbetslöshet skulle vara mycket positivt och innebära en god investering för framtiden. Det behövs fler människor för att förädla livsmedel än för att enbart producera råvaror. Det innebär ett bättre kapacitetsutnyttjande. En breddad förädlingsverksamhet innebär dessutom en ökning av avsättningsmöjligheterna för trädgårdsnäringen och också av förutsättningarna för odling av special-

grödor. Till detta kommer en ökad riskspridning och möjligheter att utjämna säsongsvariationerna.

Min slutsats kan bara bli en: Samhället, staten, måste på allt sätt initiera åtgärder som förbättrar betingelserna för export av förädlade livsmedel. Det är angeläget att vi på alla sätt motverkar den negativa utveckling inom denna sektor som har förutspåtts i industriverkets utredning. I verkets betänkande om livsmedelsindustrin påstod man 1979, att livsmedelsindustrin skulle minska sin sysselsättning med 6 000 personer fram till 1985. Jag utgår från att arbetsmarknadsministern har tagit del av detta betänkande.

I dag kan vi i dagstidningarna läsa om en utredning som redovisade sitt betänkande i går. Där varnar man för den nuvarande uppläggnings av produktionsinriktningen. Det är en kommitté inom lantbruksuniversitetet som vill initiera åtgärder för att få bort de nuvarande dyra överskotten. Dessa uppgifter i massmedia gör det än mera angeläget att vi anstränger oss ännu mer för att åstadkomma en omläggning mot en ökad förädlingsverksamhet för avsättning på exportmarknaden.

I somras överlämnade en arbetsgrupp några intressanta förslag till regeringen som nu remissbehandlas. Med utgångspunkt i dessa bör regeringen snabbt komma med ett åtgärds paket för att stärka sysselsättningsläget på både kort och lång sikt. Ett önskvärt åtgärds paket under det närmaste halvåret anser jag bör innehålla bl. a. följande:

1. Berörda departement och myndigheter bör ge högre prioritet åt frågor som rör export av högförädlade livsmedel. En planeringsgrupp bör snarast inrättas, i vilken bör ingå representanter för arbetsmarknads-, handels-, jordbruks- och utbildningsdepartementen, jordbruksnämnden och kommerskollegium. Till gruppen bör knytas företrädare för berörda näringslivsorganisationer samt Sveriges Exportråd. En första uppgift för denna planeringsgrupp bör vara att utarbeta ett handelspolitiskt aktionsprogram vad gäller export av högförädlade livsmedel.

2. Förhandlingar bör snarast inledas med EG i syfte att få till stånd tullnedsättningar för sådana högförädlade livsmedel som inte ingår i vårt frihandelsavtal.

3. Våra bilaterala jordbruksavtal med Finland och Norge bör utnyttjas för att få till stånd ömsesidiga tullreduktioner även för högförädlade livsmedel.

4. Det i nyssnämnda utredning föreslagna organet, Swedish Food Promotion, måste ges erforderliga finansiella resurser för att påbörja sin verksamhet från nästa budgetår. I anslutning härtill bör regleringsföreningarna – främst Svensk Kötthandel – inrikta sin verksamhet på att främja export av förädlade produkter.

5. Arbetsmarknadsmyndigheter och utbildningsansvariga myndigheter måste inrikta sina ansträngningar på att kartlägga utbildnings- och rekryteringsbehov. Ökad satsning på lärlingsutbildning, yrkesintroduktion m. m. måste initieras. Den yrkestekniska utbildningen inriktad mot livsmedelsindustrin på både gymnasie- och högskolenivå måste byggas ut.

Det är angeläget att arbetsmarknadsministern, som har ansvar för

syselsättningsfrågorna, på allt sätt medverkar till att regeringen går till offensiv på det här området. En förädlingsverksamhet närmare lokaliserad till råvaruproduktionen, som t. ex. i Skaraborgs län, innebär besparingar i fråga om råvarutransporter, vilket frigör resurser för den ökade distributionsverksamhet som en mer intensiv förädlingsverksamhet medför. Detta skulle, som också arbetsmarknadsministern underströk, innebära viktiga led i ansträngningarna att förbättra landets ekonomiska balansproblem samt främja sysselsättning och utveckling och åstadkomma förbättrad regional balans.

Herr talman! Med hänsyn till att statsrådet Eliasson också har ansvaret för energifrågorna skall jag ta upp en sådan fråga som också har anknytning till jordbruket.

I motioner har jag tidigare pekat på möjligheterna att tillvarata de tillgångar som Skaraborgs län har på energiområdet. Det är viktigt att t. ex. forsknings- och utvecklingsresurserna i Ranstad tas till vara. Det nya energiverk som planeras kan här med fördel bygga upp en fältstation för fortsatta försök att utveckla alternativa energikällor och teknik baserade på råvaror i form av skiffer, torv och biomassa.

Etanolprojektet i Lidköping bör ges allt stöd att utvecklas vidare. Vi måste också stödja planerna på att åstadkomma försök med metanolutvinning i anslutning till verksamheten i Ranstad.

De förslag på dessa och övriga områden som länsstyrelsen har redovisat i sitt planeringsarbete bör fullföljas med kraft i avsikt att åstadkomma alternativa energikällor och därmed minska vårt oljeberoende samtidigt som vi skapar nya sysselsättningstillfällen.

I detta sammanhang skall jag till sist i nyssnämnda syfte peka på ett viktigt delområde, som jag hoppas att arbetsmarknadsministern vill ta fasta på.

Genom åtgärder som syftar till att stimulera skogsägarna att utföra skogsröjning kan en viktig bränslereserv tas till vara samtidigt som arbetslösa ungdomar kan få sysselsättning. Det finns – inte minst i Skaraborgs län – mycket arbete som väntar på att bli utfört.

Den speciella ägarstrukturen i Skaraborgs län – med många små enheter och ofta äldre innehavare – utgör en praktisk svårighet när det gäller att uppfylla röjningsplikten i skogsvårdslagen. Dessa skogsägare behöver hjälp med att organisera röjningen och att skaffa folk till arbetet. I stället för att genom beredskapsarbeten låta statliga myndigheter och organisationer alltmer överta rollen som arbetsgivare i skogen, måste arbetsgivaransvaret ligga kvar på skogsägarna. Däremot bör skogsvårdsstyrelsen genom sina distriktskonsulenter hjälpa till att organisera en röjningsaktion, medan arbetsmarknadsverket kan rekrytera arbetslag och sköta utbildningen.

För att öka stimulansen bör arbetsgivaravgiften sänkas på det här området. Det är nu dags för ett nytänkande. Använd inte de resurser som det talas om i interpellationssvaret i alltför stor utsträckning för traditionella beredskapsarbeten och liknande lösningar. Använd i stället dessa medel till att sänka arbetsgivaravgiften och kombinera dem med lättnader i Åmanlagarna etc. i åtgärds paket med inriktningen att ge service och stimulans åt skogsägarna att

med bibehållet arbetsgivaransvar själva uppfylla den röjningsplikt som riksdagen ålagt dem i skogsvårdslagen. Om skogsägarna och för den delen även jordbrukarna märker att samhället förstår deras problem och vill bidra till att lösa dem, är jag övertygad om att de kommer att visa ytterligare prov på sitt ansvar.

Statsrådet Eliasson skall inom kort besöka Skaraborgs län, enligt vad jag har förstått av uppgifter i massmedia. Jag önskar då att han närmare sätter sig in i de problemställningar som jag här har pekat på och därefter tar de initiativ som ankommer på honom att medverka till att förbättra sysselsättningsläget. Det går faktiskt att uträtta en hel del, om bara viljan finns. Vi kan inte bara sitta och utreda, vi måste gå till handling *nu!* Arbetslösheten kan aldrig tolereras – allra minst ungdomsarbetslösheten.

Anf. 12 SVEN-GÖSTA SIGNELI. (s):

Herr talman! Liksom Paul Jansson anser jag att arbetsmarknadsministerns svar inte gav några besked om åtgärder för att möta arbetslösheten i Skaraborgs län. Frånsett det är den del av svaret som oroar mig mest det som arbetsmarknadsministern i slutet på svaret säger om kommunernas ansvar för arbetslösheten. Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Vad är det för pengar som finns att omfördela inom kommunerna? Jag förmodar att arbetsmarknadsministern inte är så främmande för kommunalpolitik att han inte vet att det inte finns något större utrymme i kommunernas budget. Jag har aldrig upplevt att en kommun har visat överskott på pengar. Alla kommuner lever i dag under knapphetens stjärna. I nyhetssändningarna i radion i morse fick vi höra att utbetalningen av socialhjälp i kommunerna ökar rekordsnabbt på grund av arbetslösheten. Det är till stor del ungdomsarbetslösheten som är orsaken. Kan det verkligen vara rätt att föra över statens ansvar för arbetsmarknadspolitiken till kommunerna och lösa problemen genom socialhjälp? Kan det verkligen vara arbetsmarknadsministerns mening?

I måndags besökte jag länsarbetsnämnden i Skaraborgs län. Jag gjorde även ett besök på arbetsförmedlingen i Skövde för att orientera mig om läget i vårt län. Det var verkligen en skakande upplevelse att möta de stora skarorna arbetsökande. Myten om att ungdomar inte vill ta arbete i dag utan hellre tar emot bidrag kunde snabbt avlivas. Den är helt felaktig, vilket också Paul Jansson sade. Det är ingen avundsvärd uppgift att vara arbetsförmedlare i dag och se hur skaran av arbetssökande bara ökar.

Paul Jansson har berört dagens situation på arbetsmarknaden i vårt län. Det är klart att vi är bekymrade över förhållandena. Vad kommer regeringen att göra? Hittills har vårt län under de borgerliga regeringarna inte fått någonting mer än löften och tunna ord. Ni har avlovat vårt län när det gäller verksamheter på den statliga sidan. År 1978 lade ni ner Brasons industrier, ett företag som bevisligen var i gott skick men som ändå lades ner. Vi hade nästan ett löfte om ett institut för yrkesinriktad rehabilitering. Vart tog det institutet vägen? Under den nuvarande arbetsmarknadsministerns tid har det projektet helt försvunnit. Vad har det blivit av civiltjänstskolan, som den

socialdemokratiska regeringen beslöt skulle byggas i Skaraborgs län? Och nu diskuterar vi i riksdagen en ny nedläggning i Skövde – riksbankens avdelningskontor. Det är visserligen bara 18 människor som berörs, men det är ändå en statlig arbetsplats.

Vi fick för några veckor sedan besök av ett statsråd. Det var Olof Johansson som var nere i Skaraborgs län. Han berättade att nu står länet verkligen i tur att få statlig lokalisering. Då vill jag fråga: Vad har ni i regeringen för planer när det gäller att lägga statliga lokaliseringar till vårt län?

I likhet med Sten Svensson har jag också läst i länspressen att arbetsmarknadsministern skall besöka länet den 11 december. Vi hoppas att det då skall spridas litet ljus i decembermörkret och att det inte blir ett lika tomt svar på de frågor som kommer att ställas i länet om den fortsatta sysselsättningen som det arbetsmarknadsministern i dag har gett här. När arbetsmarknadsministern besöker Skaraborgs län kommer han att möta ett län där arbetslösheten stiger till nivåer som aldrig tidigare skådats där. Det är ett län i kris i dag.

Jag hoppas att arbetsmarknadsministern verkligen hjälper till att sprida litet ljus i decembermörkret.

Anf. 13 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Paul Jansson är inte nöjd med svaret på interpellationen. Får jag då kort rekapitulera vad Paul Jansson har frågat om och vad jag har svarat.

För det första frågade Paul Jansson om vad som görs för att bekämpa arbetslösheten i Skaraborg. Jag har svarat med att peka på de allmänna resurstillskott som regeringen har beslutat om och som det sedan är arbetsmarknadsstyrelsens uppgift att fördela. Dessa åtgärder förstärks nu.

För det andra har Paul Jansson frågat om ersättningen till arbetslösa. Jag har redovisat reglerna men också svarat att jag inte är beredd att nu initiera några ändringar i dessa regler, och jag har förstätt att det heller inte är Paul Janssons mening.

I detta sammanhang vill jag gärna hjälpa till att avliva en del av de myter som Paul Jansson påpekar finns. Jag har försökt mig på den insatsen ofta, och jag syftar på myten att så många ungdomar inte vill ha något jobb utan i stället går på bidrag. Sanningen är ju den att av dem som är arbetslösa är i grova tal hälften arbetslöshetsförsäkrade, 10–15 % går på kontant arbetsmarknadsstöd, och de andra har ingen ersättning alls. Det är alltså väldigt många av de arbetslösa som dess värre inte har någon kontant ersättning. Det hindrar naturligtvis inte att det kan finnas undantag från regeln att man hellre vill ha ett arbete än gå på bidrag, men det är ju inte undantagen som skall få dominera debatten och verklighetsbeskrivningen.

För det tredje har Paul Jansson frågat vad jag tycker om att kommunerna gör stora insatser för att bekämpa arbetslösheten och ibland överväger att höja skatten med detta som ett motiv. På det har jag svarat att jag menar att det är kommunernas eget ansvar att fördela sina resurser och att fatta beslut

om eventuella skattehöjningar, men att regeringens och statsmakternas ekonomiska politik ju går ut på att expansionen bör begränsas till 1 %.

För det fjärde ger jag Paul Jansson rätt i att jag inte har besvarat frågan om länsarbetsnämndens framställning om ökade anslag till beredskapsarbete. Jag ber om ursäkt för att det svaret uteblev. Mitt svar på den frågan är att de resurstillskott som vi ger till arbetsmarknadspolitiken fördelas till AMS centralt och att det sedan är styrelsens uppgift att utifrån det läge som råder på de regionala arbetsmarknaderna fördela anslagen. Den framställning som nu föreligger från AMS centralt och de framställningar som i några fall också har inkommit direkt från länsarbetsnämnderna bereds f. n. Svar till AMS kommer att ges inom kort, och sedan kommer arbetsmarknadsstyrelsen att i vanlig ordning besvara de framställningar och önskemål som finns från olika länsarbetsnämnder.

De resurstillskott som redan har skett i år när det gäller arbetsmarknadspolitiken har ju också kommit Skaraborgs län till godo. Det innebär att det nu finns långt fler människor i beredskapsarbete än förra året. Resurserna har räckt till kraftig höjning, just för att möta ett besvärligt arbetsmarknadsläge.

Jag har med svaret velat understryka att sysselsättningsläget i Skaraborgs län måste hjälpas upp genom en förbättring av den allmänna efterfrågan på arbetskraft. Det är därför som jag har pekat på de beslut som regering och riksdag har tagit beträffande den ekonomiska politiken. Vi ser nu att främst devalveringen, men också räntesänkning och momssänkning samt de uppskrivningar av valutor som har skett i andra länder, börjar ge effekt när det gäller svensk ekonomi. Orderingången expanderar, framför allt från exportmarknaderna. Men vi är också medvetna om att det tar ett tag innan effekterna märks på arbetsmarknaden, och det är ju därför som vi har ökat på det arbetsmarknadspolitiska insatserna under vinterhalvåret. Vi vet även – dess värre vet inte alla det eller har inte den insikten – att en betydande volym av arbetsmarknadspolitiska åtgärder också behövs under högkonjunkturer för att understödja den ekonomiska politiken. Många av dem som söker sig ut på arbetsmarknaden är ju i behov av hjälp med utbildning eller arbetslivspraktik för att kunna komma i fråga när det gäller de lediga platser som trots allt finns och som vi hoppas skall växa i antal under loppet av 1982.

Jag är, Paul Jansson, medveten om att sysselsättningsläget i Skaraborgs län är ansträngt och att det har försämrats. Om den hotbild som Paul Jansson målar upp med hänvisning till varselsituationen skulle förverkligas, måste naturligtvis ökade arbetsmarknadspolitiska insatser komma i fråga för länet.

Jag lyssnade med intresse till Sten Svensson när han presenterade sitt åtgärdspaket. Jag skall gärna fortsätta att ta del av de synpunkterna. Men jag vill framhålla att jag sällan har hört en moderat ge uttryck för så stor tilltro till statliga insatser, åtgärder och ingrepp av olika slag som kunde noteras i det åtgärdsprogrammet, i det här fallet relaterat till livsmedelsindustrin. När det gäller vissa inslag har jag emellertid lätt att instämma – detta att satsa på

lärlingsutbildning och en allmän stimulans för en vidareförädling av livsmedelsindustrin.

När det gäller de energipolitiska frågorna delar jag Sten Svenssons mening, att det nu är dags att gå till handling. Efter att under 1970-talet i huvudsak ha ägnat oss åt att debattera energipolitik, så måste vi nu förverkliga de riktlinjer som riksdagen har fastlagt. I det sammanhanget måste alla enrolleras, såväl kommuner som näringsliv och enskilda. Naturligtvis skall staten driva på när det gäller allt detta.

För Skaraborgs läns vidkommande har regeringen tagit ett beslut om att ge resurser till en försöksverksamhet med etanolframställning. När det gäller energiverket och omorganisationen av den administration som redan finns, så har jag under de senaste veckorna haft ett stort antal uppvaktningar från olika landsändar. I går tog jag emot representanter för Skövde kommun, vilka beskrev den kommunens förutsättningar samt länets förutsättningar att bereda en god lokalisering för energiverket.

I övrigt gäller ju att decentraliseringsdelegationen – jag kommer då in på Gösta Signells fråga – jobbar aktivt med att hitta möjligheter när det gäller att omlokalisera eller decentralisera statlig verksamhet. Regeringen återkommer i båda de här frågorna senare i vinter. Men det är klart att rent allmänt gäller att uppgiften är svår i ett läge när den statliga förvaltningen hålls i strama tyglar och när det snarare är ett mycket utbrett önskemål att vad som kallas för byråkrati skall hållas tillbaka. Men det är regeringens fasta föresats att söka åstadkomma en decentralisering inom den byråkrati som ändå måste finnas.

Till slut, herr talman, vill jag något kommentera herr Signells synpunkter när det gäller kommunerna. Naturligtvis har kommunerna att inom de resursramar som står till deras förfogande göra en prioritering. Jag är tacksam för att så många kommuner gör en prioritering som innebär att man vill medverka i arbetslöshetsbekämpningen. Vi har inget övrigt att önska när det gäller kommunernas medverkan. Trots de farhågor som har funnits inledningsvis har det inte varit alltför svårt att med kommunernas hjälp skaka fram de beredskapsarbeten som behövs och som kan inrättas inom ramen för de resurser som står till förfogande. Jag har med stort intresse noterat de åtgärder som flera kommuner har vidtagit för att särskilt hjälpa ungdomarna till utbildning och arbetslivspraktik.

Men längre än så vill jag inte gå. Det måste ju ankomma på kommunerna själva att bestämma vilken prioritering de är beredda att göra med de resurser som står till buds, resp. om de anser sig föranlåtna att ytterligare höja utdebiteringen.

Anf. 14 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag är tacksam för att arbetsmarknadsministern så klart och entydigt vill hjälpa till att avliva myten om ungdomar som går och hämtar bidrag och inte vill ha jobb. Det vore bra om han sedan också – det är kanske litet svårare – kunde hjälpa till med att avliva en annan myt, nämligen föreställningen att en ändring av Åmanlagarna och införande av möjlighet till

provanställning skulle vara så revolutionerande och lätta på trycket när det gäller ungdomsarbetslösheten. Jag tror att Sten Svensson något var inne på detta.

När 2 500 ungdomar går arbetslösa i Skaraborgs län, finns det då anledning att tro att ökade möjligheter till provanställning – från nuvarande tre månader enligt kollektivavtal till sex månader – på något avgörande sätt skulle hjälpa till att klara sysselsättningen för alla dessa ungdomar? Det vore bra om arbetsmarknadsministern även i det avseendet ville hjälpa till att avliva de myter som sprider sig, inte minst i näringslivet, på dessa områden.

Liksom arbetsmarknadsministern höjde jag något på ögonbrynen när Sten Svensson med emfas talade om sin näringspolitiska katalog, där han i så stor utsträckning litade till staten när det gäller att klara dessa uppgifter. Detta verkar för en socialdemokrat ganska förhoppningsfullt. Jag har i princip ingenting emot de uppslag som Sten Svensson har redovisat. De ligger i linje med några av de motioner som också vi har väckt här i riksdagen beträffande förädlingsindustri för livsmedel osv. När det gäller Ranstadfrågan är som bekant Sten Svensson och jag helt överens på många punkter. Men om Sten Svensson är beredd att ställa upp på den linje som innebär att vi ger staten möjligheter – ökat inflytande och ökat ansvar – att klara dessa uppgifter, så skall jag naturligtvis vara med och hjälpa till i det avseendet.

Ingemar Eliasson svarade på frågan hur det skulle gå med länsarbetsnämndens extrapengar. Det var det vanliga svaret, att medlen får tas ur den ram som tilldelas AMS centralt. Som arbetsmarknadsministern känner till accepterar vi socialdemokrater inte den låga tilldelning för arbetsmarknadspolitiska åtgärder som trumfades igenom för en vecka sedan här i riksdagen. Vi menade att det var bättre att inte över huvud taget göra någon momssänkning utan använda dessa pengar för att ge AMS de medel som AMS har begärt. Om man hade fått dem, hade ju också möjligheterna för Skaraborgs län blivit betydligt större. Nu lever man under knapphetens kalla stjärna. Jag är mycket bekymrad över att man kanske inte får mera pengar till länet, eftersom läget där ser ut som det gör och eftersom svårigheterna är stora även på andra håll. Jag påstår därmed inte att problemen i Skaraborgs län är de värsta i landet, men vi kommer nu ändå i en situation där arbetslösheten i vissa kommuner – såsom i *min egen hemortskommun* Töreboda – ligger på över 5 %. Det är 300 arbetslösa i den kommunen. Detta visar att vi nu ligger betydligt över riksgenomsnittet när det gäller de här problemen.

Jag skall ge arbetsmarknadsministern den elogen att han inte den här gången – som vid andra tillfällen då vi har diskuterat Skaraborgs läns sysselsättningsproblem här i riksdagen – säger: Det är så bra ställt i länet, er sysselsättning är mycket bättre än i landet i övrigt, er industrisysselsättning är mycket högre än på andra håll. Så småningom har det trängt igenom till regeringen – och det vill jag då notera – att problemen i Skaraborg börjar bli betydligt större än vad man tidigare räknat med.

Nu säger arbetsmarknadsministern att om den hotbild av varselsituationen

som jag redovisade här skulle bli verklighet, är man beredd att sätta in resurser. Vi tackar naturligtvis för det, men då är det faktiskt för sent, för om de här varslen utlöses, då tar det ändå en viss tid att få de arbetsmarknads-politiska åtgärderna "i sjön", så att säga. Detta har från länsstyrelsens sida vid upprepade tillfällen framhållits. Så skedde särskilt när vi bad om en ökad satsning på byggandet. Det var en enig länsstyrelse som gjorde det uttalandet – där var även Sten Svensson med, såvitt jag vet. Får vi inte fart på byggandet i landet, blir det väldigt besvärligt för näringslivet i Skaraborg, eftersom just den sektorn har så stor betydelse för vår del beträffande byggnadsmaterial-industrin osv.

Om nu arbetsmarknadsministern vill göra någonting speciellt för Skaraborgs län, tycker jag inte att han skall vänta med det tills hotbilden har omsatts i verkligheten – då är det faktiskt för sent. Starta litet tidigare, ha litet framförhållning! Då kanske vi har en möjlighet att lösa problemet.

Anf. 15 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag skulle vilja råda arbetsmarknadsministern att sedan, när riksdagsprotokollet föreligger i tryck, i lugn och ro gå igenom mitt anförande ytterligare en gång. Då kommer han att finna att jag har pekat på att staten redan är engagerad på det jordbrukspolitiska området. Vad saken gäller är att minska de regleringar och handelspolitiska hinder som staten redan har infört. Det finns ju inget område som är så genomreglerat som det jordbrukspolitiska området. Jag talar inte, Ingemar Eliasson och Paul Jansson, om ytterligare statliga ingrepp och styrning, utan jag talar om att åstadkomma ökad statlig stimulans och om åtgärder för att stimulera enskilda initiativ i näringslivet.

Jag har också föreslagit att man skall ta upp förhandlingar med EG och att man skall se över våra bilaterala jordbruksavtal med Finland och Norge för att få till stånd ömsesidiga tullreduktioner även för högförädlade livsmedel. Och vem skall föra dessa förhandlingar, om inte staten? Jag tror att arbetsmarknadsministern missuppfattade mig på den punkten. Jag har pläderat för statens medverkan till att öka förutsättningarna för att åstadkomma enskilda initiativ ute i näringslivet genom att underlätta saker och ting, minska regleringar, byråkrati och handelspolitiska hinder. Det är det som det handlar om.

Får jag dessutom påminna Ingemar Eliasson om att den arbetsgrupp som föreslog inrättandet av exportorganet Swedish Food Promotion tillsattes av trepartiregeringen. Dess förslag är nu ute på remiss, och i förra veckan lovade jordbruksministern i ett frågesvar här i kammaren att rapporten kommer att läggas till grund för förslag från regeringens sida i det här syftet. Jag har i dagens debatt med utgångspunkt i gruppens principförslag utvecklat en rad idéer till konkreta åtgärder. Jag tycker att det var litet onödigt att ge mig slängen om att det skulle vara en plädering för statliga ingrepp. Det är bättre att ta fasta på de konkreta förslagen och att försöka beakta dem i det fortsatta beredningsarbetet, såsom regeringen också kommer att göra på detta område.

Herr talman! Jag är emellertid glad för att Ingemar Eliasson tog fasta på mina förslag på detta liksom också på det energipolitiska området och för att han förklarade sig villig att när han kommer till oss den 11 december närmare sätta sig in i våra problem och lyssna på företrädarna för myndigheter, näringsliv och andra intressenter, både på länsplanet och på lokalplanet. Då kommer han säkerligen att få god vägledning i det fortsatta arbetet. Jag är tacksam för att Ingemar Eliasson med anledning av mina förslag har givit denna utfästelse.

Jag vill sedan vända mig till Paul Jansson. När vi talar om att öka möjligheterna till provanställning hänvisar han till att det finns avtal i olika sammanhang. Han säger också att det inte erfordras någon lagändring om provanställning. Då kan det vara bra för Paul Jansson att veta hur sådana avtal som han pekar på kan se ut. Jag vill som exempel anföra ett avtal från verkstadsindustrin, där det heter i 16 § 1 mom.:

”Med stöd av lokal överenskommelse kan arbetsgivare och arbetare utöver lagens bestämmelser skriftligen komma överens om anställning för begränsad tid. Sådan överenskommelse kan träffas i fall, där sociala, medicinska eller andra särskilda skäl föreligger och får ej överstiga tre månader.

Anställning av skolorngdom under ferier gäller för begränsad tid.”

Herr talman! Av detta citat ur ett avtal av den typ som Paul Jansson åberopar framgår att man där inför inskränkningar och restriktioner. Vad vi önskar få till stånd är en generell, inte på något sätt villkorad rätt till provanställning upp till sex månader. Nu kommer förhoppningsvis ett sådant förslag. Med tanke på att regeringen hade utlovat detta till den 6 november tycker jag dock att det är anmärkningsvärt att vi ännu inte har fått se något sådant förslag. I dag skriver vi den 20 november, och såvitt jag vet har något förslag ännu inte kommit på riksdagens bord. Det är tråkigt. Jag tror att ett sådant förslag kan bidra till att förbättra sysselsättningsläget för våra ungdomar.

Anf. 16 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! I den del av arbetsmarknadsministerns svar vilken gällde lokaliseringar till Skaraborgs län lämnades inget definitivt besked. Svaret var på den punkten liksom i övrigt riksriktat. Men jag tror ändå att jag kan hysa en liten förhoppning, eftersom en representant för regeringen tidigare besökt Skaraborgs län och talat om detta län i lokaliseringssammanhang. Jag förmodar att det nu som under de socialdemokratiska regeringarnas tid är så att regeringen fungerar som ett lag, där man samarbetar och inte gör solouttalanden. Jag förmodar att det ligger någonting i det som sagts. Jag är i så fall tacksam för beskedet på den punkten.

Jag är dock inte nöjd med hänvisningen till kommunernas egna möjligheter. Kommunernas medverkan har, som arbetsmarknadsministern säger, varit mycket god – det tycker också jag. Men vad beror denna medverkan på? Jo, helt enkelt på att kommunerna har känt sig tvingade till den, till stor del på grund av regeringens oförmåga att klara uppgifterna. Men ha inte en

alltför stor tilltro till att kommunerna i framtiden skall kunna klara dessa! Jag sade förut att kommunernas resurser är mycket ansträngda. Man kan i fortsättningen inte ställa så stora förhoppningar på dem, utan det måste bli staten som åtar sig det arbetsmarknadspolitiska ansvaret.

Mitt hemlän är uppdelat på 16 kommuner. Länets litenhet gör att det inte blir så höga siffror i varje kommun. Som Paul Jansson sagt är siffrorna för länet som helhet dock katastrofala. I min hemkommun Skövde har vi i dag omkring 1 000 arbetslösa, mest ungdomar. Det är deprimerande att se.

Jag blir litet rädd när arbetsmarknadsministern säger, att om läget blir ännu mer besvärligt i Skaraborgs län, skall resurser sättas in. Släng inte ut livbojen när den nödställda har sjunkit – gör det innan han sjunker!

Sedan vill jag bara säga några få ord till Sten Svensson. Vi känner inte igen honom från debatterna vi har haft hemma i Skaraborg. Då har han inte varit någon förespråkare för socialistiska insatser och planhushållning. Men jag tycker att mycket av det som sades i Sten Svenssons inlägg här var bra. Inte skall han be om ursäkt. Var i stället stolt över detta anförande, Sten Svensson! Jag tycker att mycket var bra i anförandet. Och om Sten Svensson i kväll har med sig samma uppfattning hem till Skaraborg, så skall vi i samverkan se till att förverkliga mycket av det som han här har föreslagit, eftersom det är gamla socialdemokratiska idéer.

Anf. 17 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Får jag först något kommentera frågan om provanställning, som Paul Jansson tog upp. Nu kommer förslaget rörande provanställning, och jag hoppas att riksdagen fattar beslut om att under nästa år, närmare bestämt fr. o. m. den 1 april, i lag tillåta provanställning. Vi har i detta förslag tagit fasta på den ordning som gäller på arbetsmarknaden och i första hand låtit avtalen på tjänstemannaområdet vara till vägledning. Det som anses riktigt och nödvändigt i avtal mellan de parterna måste också kunna tillämpas på resten av arbetsmarknaden och därmed kunna upphöjas till lag.

När det gäller förväntningarna på effekterna av denna möjlighet till provanställning har jag kanske, Paul Jansson, en något mer realistisk syn än den som det har getts uttryck för från visst håll inom näringslivet. Men när vi nu vidtar denna i princip riktiga åtgärd, vill jag rikta en uppmaning till näringslivet: Lev nu upp till de löften som har ställts ut! Genom förslaget ges den begärda möjligheten till provanställning, så nu kan de olika näringslivsorganisationerna uppmana sina medlemsföretag att hålla de löften som har givits. Klarar man av att infria bara en del av dessa löften, kommer sysselsättningsläget för ungdomar att förbättras. Jag har själv gett uttryck för den uppfattningen att, om en enda pojke eller flicka kan beredas arbete utan att tryggheten försämras för dem som redan har arbete, regeländringen är motiverad.

Så några ord om balansen mellan generella ekonomisk-politiska insatser och arbetemarknadspolitik, som naturligtvis alltid är värd att diskutera. Den fråga som nu har varit aktuell var i vilken grad man skulle sänka moms och i vilken utsträckning dessa resurser i stället skulle användas för arbetsmark-

nadspolitiska insatser. Här finns det naturligtvis en alldeles klar koppling. Låt mig ta ett exempel. Om vi med en hög moms förorsakar att omsättningen i detaljhandeln sjunker, påverkar detta givetvis möjligheterna för butikerna att behålla eller öka antalet anställda. I ett sådant läge är det mycket svårt att övertyga butikerna om att i stället ta emot beredskapsarbetare.

Vi kan alltså inte försäkra efterfrågan på arbetskraft med den ena handen för att sedan genom utbetalningar försöka kompensera med den andra. Vi måste i huvudsak se till att det finns en spontan efterfrågan. Det var detta som motiverade förslaget om den momssänkning som nu genomförts.

Varselreglerna är införda för att arbetsförmedlingarna och länsarbetsnämnderna skall få erforderlig tid för att hjälpa berörda med omställningsåtgärder av olika slag. Under den tid som nu aktuella varsel ligger kan vi till att börja med hoppas och förvänta oss att de ekonomisk-politiska åtgärderna ger viss effekt på efterfrågan på arbetskraft och att vi inom de lediga platsernas ram, med platsförmedlingens hjälp, kan förmedla de berörda till andra arbeten. Vi kan också hoppas att arbetsmarknadsutbildning dras i gång för dem som måste byta jobb. På den punkten finns fortfarande kapacitetsutrymme. Enligt uppgift gäller det också Skaraborgs län. I övrigt måste vi naturligtvis, om detta inte räcker, se till att ytterligare arbetsmarknadspolitiska åtgärder sätts in, främst då beredskapsarbeten.

När det gäller Sten Svenssons synpunkter på vad som kan göras så verkar det som om oppositionen till höger och vänster vill förena sig om åtgärder som ställer större krav på statliga insatser. Sten Svensson värjer sig, och jag får väl då lita till att det inte är ökade statliga ingrepp som efterfrågas utan initiativ från statens sida för att minska regleringen. I de delarna instämmer jag naturligtvis i ambitionen att vi skall "avkrängla" så långt det någonsin är möjligt.

När det gäller jordbrukspolitiken har vi emellertid att se till vad som är nödvändigt för vår självförsörjning. I övrigt skall jag inte gå in på jordbruksministrernas domäner, men jag har naturligtvis ett allmänt intresse av att följa förändringarna där, i den grad de påverkar sysselsättningsläget.

Sten Svensson får ändå förstå, att när det i ett åtgärdsprogram talas om ökad statlig stimulans så brukar det kosta pengar. Det var med den förlängda reflexen jag reagerade här.

När det gäller propositionen om anställningsskyddslagen kan jag meddela Sten Svensson att den kom till riksdagen i går, enligt uppgift, och jag hoppas att den nu finns i postfacken här ute.

Slutligen vill jag, herr talman, till herr Signell säga ytterligare ett par ord om läget för ungdomarna och kommunernas ansvar. Skolan har ju nu ansvaret för ungdomarna upp till 18 år – en uppgift som skolan i huvudsak klarar mycket bra. Men det krävs ju statliga medel och statliga initiativ när det gäller att utvidga utbildningsmöjligheterna. Jag har fått en uppgift om att man i Skaraborgs län har dragit i gång yrkesintroduktion, introduktionsprogram och lärlingsutbildning för 445 ungdomar. Allt fler ungdomar omfattas alltså av dessa åtgärder. Det är en omläggning av politiken, som herr Signell

tidigare inte alls gillade, som nu ser ut att ge allt fler ungdomar den hjälp de behöver, nämligen en brygga över från skolan till arbetslivet.

Antalet beredskapsarbeten för ungdomar har ökat från 154 förra hösten till 520 nu i oktober. Det är alltså en mycket kraftig insats från statens sida inom arbetsmarknadspolitiken för att komma ungdomarna till hjälp.

Det är mot denna bakgrund, herr Signell, inte särskilt motiverat att tala om att vi rullar över ansvaret på kommunerna.

Anf. 18 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag vill först säga till den nye planhushållaren Sten Svensson att han nu skall stå på sig och inte låta sig skrämmas av de små rallarsvingar som han har fått av arbetsmarknadsministern. Om Sten Svensson har den uppfattning som han gav uttryck åt här, att staten bör gå in mera och hjälpa till i olika sammanhang när det gäller att lösa näringspolitiska frågor och även den framtida utvecklingen på olika håll, inte minst i Skaraborgs län, och om han står på sig, så kan jag, som herr Signell tidigare sade, lova att vi skall backa upp dessa idéer ganska kraftigt.

Jag är tacksam för att arbetsmarknadsministern ville vara med om att åtminstone till hälften avliva en myt beträffande provanställningarna. Arbetsmarknadsministern var så pass öppen att han sade att han är medveten om att saken har överdramatiserats ute i näringslivet, och det är precis vad som har skett. När man träffar näringslivsföreträdare – vi hade en debatt med sådana häromkvällen, där Sten Svensson var med – får man intrycket av att det är så besvärligt med dessa Åmanlagar och arbetsmarknadslagar att det svenska näringslivet förkvävs. Men så är det ju inte. Det medges också från mera sansat håll, när man tar upp denna diskussion. Men detta hindrar inte att jag hyser tvivel om att förslaget om en utökad, generell provanställning kommer att få särskilt stor betydelse. Nu skall ju förslaget prövas av riksdagen, och det är då viktigt att man beaktar vad arbetsmarknadsministern sade, nämligen att det gäller att näringslivet och företagarna tar sitt ansvar. Det var bra att detta blev utsagt i den här frågan.

Arbetsmarknadsministern säger vidare att varslen är till för att ge erforderlig tid till länsarbetsnämnderna för att de skall kunna ställa om sig och skaffa fram nya jobb, och det är klart att det är så. Men samtidigt måste ju varslen betraktas som något man har för att ge rådrunder och erforderlig tid även för att planera för beredskapsarbeten, när det blir nödvändigt. Med den ekonomiska politik som förs och som vi är motståndare till kan jag inte se att momssänkningen är en åtgärd som skulle komma att få en sådan betydelse att det plötsligt blir en massa nya jobb. Jag tillåter mig, tillsammans med mitt parti i övrigt, att tvivla på effekterna av den åtgärden. Där står våra uppfattningar emot varandra, men det skulle vara bedrövligt om det visar sig att den här satsningen, som regeringen tror på, slår fel och man samtidigt "avlövar" arbetsmarknadsverket de möjligheter det måste ha om sysselsättningskrisen fördjupas ytterligare. Det finns ändå tecken som tyder på detta, och det finns också tecken som tyder på att den högkonjunktur som vi väntat på och som är försenad med ett år blir försenad ytterligare. Det håller som

bekant på att vända sig nu i Förenata staterna, vilket jag hoppas att arbetsmarknadsministern har lagt märke till. Då kan vi komma i den situationen att vi måste ha ett starkt inslag av arbetsmarknadspolitiska insatser, så att vi inte slänger ut ännu flera människor i arbetslöshet. Särskilt viktigt är det att vi inte ökar svårigheterna för ungdomarna.

Den senare delen av debatten har emellertid ändå medfört att arbetsmarknadsministern torde ha fått upp ögonen för de problem vi har i Skaraborgs län. Jag är tacksam för att han, i motsats till andra borgerliga statsråd, inte har upprepat de gamla slagorden och klyschorna, att Skaraborgs län har det så bra att man egentligen inte behöver göra några insatser där.

Anf. 19 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag vill ännu en gång understryka värdet i det som arbetsmarknadsministern gav uttryck för, även om vi i sak är oeniga om olika frågor på det skattepolitiska området, nämligen att vi skall inrikta alla våra ansträngningar på att åstadkomma balans i den svenska ekonomin och prioritera generellt verkande åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för näringslivet att utvecklas. Det är i linje med denna politik som jag vill att staten på motsvarande sätt skall ta initiativ för att minska regleringar och öka förutsättningen för att ge ett större utrymme för enskilda initiativ på bl. a. livsmedelsområdet. Det är ju statens uppgift att skapa förutsättningar, men arbetena i sig skall åstadkommas av enskilda företag.

Jag har alltså pläderat för bättre villkor och bättre förutsättningar för att investera, bygga ut och skapa flera sysselsättningstillfällen inom livsmedelsindustrin. Detta skall ske genom stimulansåtgärder som gör det mera lönande för de företag som redan finns och för dem som ämnar nyetablera på området att beräkna kalkyler för en dylik satsning. Att det här uppfattas som en plädering för planhushållning är mig en gåta, men det är positivt om nu socialdemokraterna Paul Jansson och Sven-Gösta Signell tycker att de vill ställa sig bakom detta. Även om de gör en felaktig tolkning av innebörden i min politik, så är jag ändå glad över att kunna konstatera att man vill ställa sig bakom en satsning som går ut på att vi skall öka förädlingsverksamheten inom livsmedelsindustrin i syfte att skapa flera arbetstillfällen och att vi skall satsa mer på export. Därigenom får vi möjligheter att utveckla samhället vidare.

Får jag till sist, herr talman, också påpeka en sak som rör arbetsmarknadsministrarnas kommentarer till vad jag sagt när det gäller stimulansåtgärder.

Jag sade när det gäller energiområdet att man inte skulle gå i traditionella banor och bara fortsätta att använda statliga pengar till beredskapsarbeten, utan i första hand i stället använda dessa medel till att sänka arbetsgivaravgifterna med inriktningen att ge servicé och stimulans för skogsägarna att med bibehållet arbetsgivaransvar själva uppfylla sin röjningsplikt. Det var det jag var ute efter. Om staten med olika åtgärder skapar stimulans så är detta inte att uppfatta som någon styrning, utan härigenom skapar man bättre förutsättningar för det enskilda initiativet att göra sig gällande. Det är detta det handlar om.

Fredagen den
20 november 1981

---

*Om arbetar-
skyddsreglerna
för ungdomars
arbete inom sjuk-
vården*

Anf. 20 PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag vill säga ett par ord till Sten Svensson, eftersom det han sade är intressant när det gäller möjligheterna att skapa jobb i Skaraborgs län.

När det gäller industrin för förädling och vidareförädling av livsmedel hade Arne Blomkvist och jag vår första motion i riksdagen 1965. Vi har tidigare varit överens om att vi skall försöka utveckla den här näringsgrenen och göra mer färdiga produkter hemma i Skaraborgs län av den stora råvarubas som vi har på jordbrukssidan. Om Sten Svensson nu ställer upp på de gamla krav som vi haft i snart 20 år, blir man naturligtvis tacksam för att få det stödet.

Den gången handlade det om att staten skulle medverka till att starta en förädlingsindustri för livsmedelsprodukter på Varaslätten. Visserligen avslogs den motionen då, men bankoutskottet, som behandlade detta ärende, skrev att om det blir nödvändigt i framtiden, så var man inte främmande för att staten kunde gå in även på det området. Mot den mening som reserverade sig då samtliga borgerliga ledamöter på Skaraborgsbänken och röstade emot detta uttalande.

Sten Svensson har visat intresse för detta område. Han är yngre och har kanske en vidare blick än de tidigare borgerliga ledamöterna på Skaraborgsbänken. Kanske kan Sten Svensson vara med på att man med statlig hjälp i en eller annan form drar i gång en sådan verksamhet för att åstadkomma ett bättre näringsliv hemma i Skaraborgs län. Jag hoppas bara att han alltfört står fast vid de synpunkter han ursprungligen framförde här i kammaren.

Anf. 21 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Självfallet står jag fast vid alla de konkreta förslag som jag framförde i mitt första anförande. Jag konstaterar att alla goda krafter nu måste samlas för att åstadkomma sysselsättning och utveckling. Arbetsmarknadsläget i vårt län är ju mycket allvarligt, och vi måste överväga alla tänkbara åtgärder för att engagera våra ungdomar och skapa en framtid för dem, så att de kan stanna kvar och få utbildning och arbete inom sitt eget län.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1981/82:59 om arbetarskyddsreglerna för ungdomars arbete inom sjukvården

Anf. 22 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att se över gällande arbetarskyddsregler så att inte anställning inom sjukvården av 17-åringar med vårdutbildning försvåras i onödan.

Bestämmelserna om minderåriga i arbetslivet sågs över ingående i samband med arbetsmiljölagens tillkomst. En utgångspunkt för de föränd-

ringar som då gjordes var att reglerna skulle utformas så att de befrämjar ungdomars yrkesutbildning och inte avskärmar ungdomar från arbetslivet.

I arbetarskyddsstyrelsens kungörelse om minderåriga i arbetslivet finns en lista på sådana arbeten som anses riskfyllda för ungdomar under 18 år. Inom vårdområdet är bl. a. arbete på akutmottagningar och intensivvårdsavdelningar förbjudna för minderåriga. I kungörelsen finns emellertid undantagsregler som innebär att ungdomar som genomgått utbildning för sådant arbete undantas från förbudet om de kan uppvisa läkarintyg om att risk för skadlig inverkan på hälsa eller utveckling inte föreligger. Således kan ungdomar som bara är 17 år när de lämnat gymnasieskolans vårdlinje beredas arbete inom i stort sett hela vårdområdet.

Det finns däremot inga generella undantag från bestämmelserna om minderårigas arbetstid i arbetsmiljölagen. Dispens måste i varje enskilt fall sökas hos arbetarskyddsstyrelsen. På vårdområdet förekommer relativt ofta arbetstidsscheman som inte ligger inom de tillåtna gränser som gäller för minderårigas arbetstid. I många fall förekommer också sådana arbetsscheman som av erfaren personal bedöms vara mycket påfrestande. Enligt vad jag har erfarit från arbetarskyddsstyrelsen är praxis att dispens beviljas för 17-åringar inom vårdområdet om det rör sig om mindre avvikelser från arbetstidsbestämmelserna.

Jag kan upplysa om att departementet f. n. behandlar arbetstidsutredningens förslag till ny arbetstidslag. Förslaget innebär bl. a. att yrkesinspektionen helt övertar dispensärenden om minderårigas arbetstid. En avsikt med detta är att förkorta handläggningstiderna och utnyttja den lokalkännedom som yrkesinspektionen har.

Enligt min mening är det viktigt att alla ansträngningar görs för att underlätta ungdomars möjlighet att få arbete. Lika viktigt är det också att se till att ungdomar i sina första kontakter med arbetslivet inte utsätts för sådana hälso- och olycksfallsrisker som kan innebära men för deras fortsatta liv och yrkesverksamhet. Jag är därför inte beredd att i dag generellt ompröva arbetarskyddsreglerna för minderåriga.

Anf. 23 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Vi är alla starkt medvetna om att ungdomsarbetslösheten är ett av de största problem som vi har att brottas med i Sverige just nu, och mycket tyder väl på att det är ett växande problem. I den allmänt besvärliga arbetsmarknadssituation som vi har i dag är ungdomarna de värst drabbade.

Att ungdomsarbetslösheten är så mycket högre än den genomsnittliga arbetslösheten har i och för sig flera orsaker. Men en viktig orsak är att ungdomarnas arbetsmarknad är mycket mer begränsad än de vuxnas. Särskilt gäller det naturligtvis ungdomar under 18 år. Realiteten är att det inte finns så förfärligt många jobb som de kan ta. Många arbeten faller bort därför att man ställer krav på utbildning och yrkeserfarenhet som ungdö-

*Om arbetar-
skyddsreglerna
för ungdomars
arbete inom sjuk-
vården*

marna inte kan ställa upp med. Men många arbetsuppgifter omöjliggörs också av olika typer av arbetarskyddsregler som gäller speciellt ungdomar under 18 år.

Det är naturligtvis viktigt – det är vi väl också eniga om – att på olika sätt skydda ungdomar mot orimliga påfrestningar i arbetslivet som har att göra med arbetsmiljöns utformning, arbetets art eller arbetstiderna. Det är alldeles givet att vi inte får skapa en situation där ungdomarna riskerar hälsa eller t. o. m. liv på grund av bristande arbetsmiljö. Det kan möjligen sägas att man inte heller skall utsätta vuxna för sådana situationer, men särskilda hänsyn bör naturligtvis tas till ungdomar.

Samtidigt är det viktigt att inte lägga onödiga hinder i vägen för ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden. Vi måste vara på det klara med att i den mån alternativet för en ung människa är arbetslöshet, kan det många gånger vara det skadligaste av allt. Vi vet att arbetslöshet i inledningen av ett skede där man skulle börja sitt yrkesverksamma liv kan skapa mycket stora, långsiktiga problem och leda till utslagning av ungdomar, missbruksproblem osv.

Jag tror därför att det är viktigt – när man ser på dessa arbetsmiljö- och arbetstidsregler – att också fundera litet över vad som kan bli alternativet för många ungdomar.

Min interpellation har sin bakgrund i att man inom sjukvården upplever att det finns begränsningar som kraftigt försvårar möjligheterna att anställa unga människor, både sådana som saknar utbildning och sådana som har värdu utbildning.

De här begränsningarna gäller bl. a. vilka områden unga människor får vara verksamma inom. De begränsningar som finns nämndes lite grand i svaret. Faktum är att begränsningarna är mer omfattande än vad som framgår av den exemplifiering som fanns i svaret. Såvitt jag förstår gäller det intensivvårdsavdelningar, infektionsavdelningar, operationsavdelningar, brännskadeavdelningar, akutmottagningar, avdelningar för sluten psykiatrisk vård, toxikomanvård, dialysarbeten och arbete vid mikrobiologiskt laboratorium. Kvar blir då i princip medicinsk och kirurgisk vård samt långtidsvård.

Förutom de allmänna begränsningarna, där vissa vårdsektorer är helt uteslutna, finns det krav på anpassning av arbetsuppgifterna för att de skall passa ungdomarna och stämma med deras förutsättningar. Det krävs alltså en individuell anpassning och i vissa fall även särskild handledning. Det är alltså ett ganska omfattande regelverk som man måste tillämpa.

Nu menar arbetsmarknadsministern i sitt svar att den undantagsregel som finns i den aktuella arbetarskyddskungörelsen, 1980:13, innebär att om man har någon form av värdu utbildning så får man alltid utföra det jobb man är utbildad för. Jag tycker att den tolkning som arbetsmarknadsministern gör är värdefull. Uppenbarligen gör man inte alltid den tolkningen ute på fältet. I varje fall har detta upplevts som ett konkret problem på många håll, och man har inte uppfattat kungörelsen på det sättet att det är riktigt så lätt att anställa ungdomar som genomgått värdu utbildning på de jobb de utbildats för. Det är

också viktigt att klargöra om undantagsregeln också gäller dem som genomgått 40 veckors yrkesintroduktion, eftersom många unga människor är 17 år då de har genomgått den och då har påtagliga svårigheter att få anställning inom sjukvården. Vi har dessutom kvar problemen att engagera icke yrkesutbildad ungdom inom sjukvården.

Ett annat problem som berörs i min interpellation och även i svaret gäller arbetstidsreglerna. Det är också här givet att man inte skall utsätta ungdomar för orimligt påfrestande arbetstidsscheman. Det borde man, som sagt var, inte heller utsätta vuxna för. Men det är också viktigt att man ser praktiskt på problemet. Det finns dispensmöjligheter, som arbetsmarknadsministern påpekade. Men också här upplever man praktiska svårigheter. Jag har framför mig ett tjänsteutlåtande från sjukvårdsdirektören i Stockholms läns landsting. Han berättar att landstinget i Stockholms län vid upprepade tillfällen har begärt dispens som har avsett arbete mellan kl. 20.00 och kl. 21.00 några gånger per vecka för 17-åringar med vårdutbildning. Dessa dispensansökningar har alltså regelmässigt avslagits av yrkesinspektionen. Det kan ifrågasättas om detta att arbeta mellan 20.00 och 21.00 på kvällarna några gånger per vecka är att utsätta 17-åringar för alltför stora påfrestningar. Man kan i synnerhet fråga: Om de arbetstiderna är orimliga för 17-åringar, varför är de då så riskfria för 18-åringarna? Det är egentligen bara ett årsskifte som behövs för att de här reglerna skall upphöra att gälla.

Den decentralisering av beslutsfattandet på det här området som arbetsmarknadsministern aviserade i sitt svar tror jag i och för sig är positivt. Helt klart har handläggningstiderna för sådana här dispensansökningar i sig varit ett betydande problem, och även det har upplevts som ett stort hinder för att anställa ungdomar. Men det är också viktigt, tror jag, att yrkesinspektionen då får sådana direktiv när det gäller handläggningarna att man undanröjer onödiga hinder i fråga om arbetstidsreglerna, att man ser någorlunda generöst på arbetstiderna för ungdomar som kanske har ett halvår kvar tills de blir 18 år och får större frihet på arbetsmarknaden. Det gäller att inte ha en massa regler och bestämmelser som krånglar till tillvaron för de unga i onödan.

Sammanfattningsvis, herr talman, vill jag säga att det på det här området som på alla andra områden är viktigt att man inte låter det bästa bli det godas fiende. Det är viktigt att man inte för att undvika ett problem skapar ett annat, som många gånger kan vara större. Det är alltså viktigt att vi i vår i och för sig berättigade iver att skapa goda arbetsförhållanden och goda arbetsvillkor för de unga inte i stället kastar ut dem i arbetslöshet, något som är betydligt sämre än vad vissa påfrestningar på arbetsplatsen när det gäller arbetstid och annat kan vara. Jag hoppas alltså att arbetsmarknadsministern skall vara beredd att i den fortsatta handläggningen av dessa frågor gå något längre än interpellationssvaret antyder.

Anf. 24 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Jag tror att jag till att börja med vågar påstå att arbetskyddsstyrelsen är mycket observant i sitt arbete med anvisningar och

*Om arbetar-
skyddsreglerna
för ungdomars
arbete inom sjuk-
vården*

*Om arbetar-
skyddsreglerna
för ungdomars
arbete inom sjuk-
vården*

när det gäller att inte onödigtvis ställa upp hinder för ungdomars möjlighet att få arbete. Vid genomgången av anvisningar för olika typer av arbete uppmärksammas detta ingående – att man inte onödigtvis ställer upp eller håller kvar begränsningsregler som kan hindra ungdomar. Samtidigt är det, som också Pär Granstedt utvecklade i sitt inlägg, en balansgång som skall gås mellan å ena sidan nödvändiga skyddsregler och å andra sidan intresset av att bereda ungdomar sysselsättning.

Jag tror att det är nödvändigt att just i det här fallet något erinra om bakgrunden. Bara för något eller några år sedan var rekryteringsläget på vårdsidan mycket svårare än i dag. Det var svårt att få tag på vikarier av olika slag. Det hände väl då att man ibland tog ganska vida svängar runt de arbetarskyddsregler som trots allt gäller för ungdomar. Om det var till följd av detta eller ej låter jag vara osagt, men sant är att det inträffade ett antal ganska svåra olycksfall som gällde ungdomar under 18 år och att man därför från arbetstagsarsidan slog larm om att man måste uppmärksamma vårdarbetet för ungdomar. Inom vårdsektorn är det – kanske till skillnad från vad många anser – ofta fråga om ett mycket tungt arbete. Det är bakgrunden till att reglerna kom till.

I ett läge där det är nödvändigt att bereda ungdomar fler arbetstillfällen skall man naturligtvis försöka klara av det men inte tumma på nödvändiga arbetarskyddsregler för ungdomar som ännu inte är fullvuxna. Tunga lyft och andra sådana arbetsmoment kan då vara mycket påfrestande och ge men för livet.

Det är också viktigt att komma ihåg att det är mycket vanligt med obekväma arbetstider inom vården. Långa arbetspass och korta nattviloperioder förekommer, främst under lördagar och söndagar. Det är vanligt med arbetstider på ca 12 timmar. Exempel finns i dag på arbetspass på ända upp till 14 timmar. En minskning av arbetspassens längd under lördagar och söndagar kan i och för sig schematekniskt åstadkommas genom tätare helgtjänstgöring för berörda personalkategorier. Sjukvårdspersonalen har i allmänhet att välja mellan att endera arbeta oftare under helgerna eller arbeta längre pass. Ofta väljer man det senare för att få mer sammanhängande ledighet. När det gäller ungdomar under 18 år uppkommer ju då problemet om man skall tillåta att de arbetar så långa pass som det kan bli fråga om.

Jag vill inte uttala mig om enskilda ärenden och inte ha någon bestämd mening om huruvida det bör vara tillåtet eller inte tillåtet för ungdomar under 18 år att arbeta efter kl. 20. Men det avgörande, Pär Granstedt, är kanske inte om de arbetar mellan kl. 20 och 21 utan när de påbörjar arbetspasset, dvs. hur långt det sammanhängande arbetspasset blir och hur ansträngande det sammanlagt kan sägas vara.

Slutligen vill jag hänvisa till att de här frågorna behandlas ingående i en nämnd där parterna är företrädde. Jag tror det kan vara en riktig tanke att man skall delegera dispensgivningsrätten till yrkesinspektionerna för att få in ännu mer av lokal kännedom och för att få en ännu snabbare handläggning när det ändå är fråga om dispens, och dispens måste ges.

Anf. 25 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern säger att AMS är väldigt observant på de här frågorna och inte onödigtvis vill lägga hinder i vägen. Det är klart att man gärna vill tro att det stämmer. Men tyvärr är väl detta inte alltid uppfattningen ute på fältet bland dem som praktiskt jobbar med dessa frågor, som försöker finna vägar att anställa unga människor och stöter sin panna blodig mot olika regler.

Visst skall man, som sagt, förebygga olyckshändelser bland ungdomar – det är vi alldeles på det klara med. Men vad vi här diskuterar är den situationen att en ung människa, som slutar sin vårdutbildning när hon eller han är 17 år, många gånger blir utestängd från praktiken, blir utestängd från det jobb som hon eller han har utbildat sig för på grund av regler som säger, att när vederbörande är 17 år får hon eller han inte jobba under de betingelser som här gäller. Om några månader eller ett halvår däremot – då är det plötsligt O. K., då ställs inte längre dessa krav på arbetstider, på anpassningen till arbetsuppgifter osv. Det måste vara väldigt svårt att förklara för den här vårdutbildade 17-åringen varför arbetsuppgifter, som kommer att vara helt i sin ordning för henne eller honom om ett halvår, är otänkbara nu, när hon eller han just lämnat sin utbildning. I dagens arbetsmarknadsläge kan ju vederbörande tvingas till ett halvårs arbetslöshet för att hon eller han så att säga skall hinna växa i kapp reglerna.

Det här tycker jag är ett exempel på en beklaglig osmidighet i hanteringen. Det är ju stor risk för att den unga människan under ett halvårs arbetslöshet tar mycket mer skada än vad som skulle ha blivit fallet om vederbörande hade haft litet besvärliga arbetstider osv. under den här perioden. Jag hoppas att den decentralisering av hanteringen av de här frågorna som arbetsmarknadsministern talar om kommer att leda till en smidigare beslutsordning och en generösare syn på reglerna, så att inte fixa data, fixa åldersprinciper ger alldeles orimliga resultat.

Det måste ändå vara väldigt angeläget i den här situationen att se till att ungdomarna får arbete. Även om man är medveten om bakgrunden till de arbetarskyddsbestämmelser som finns och som arbetsmarknadsministern redovisade, tycker jag att det i dag finns anledning att komma ihåg att alternativet för de här berörda ungdomarna många gånger är arbetslöshet. Man måste väga in den alternativa situationen för de unga när man bedömer hur man skall se på olika arbetarskyddsbestämmelser.

Som sagt, de grundläggande bestämmelserna för att förebygga olika typer av olyckor måste naturligtvis alltid respekteras. Där borde ambitionen snarare vara att se till att reglerna gäller för all personal och att man skall anpassa sjukvårdsarbetet så, att man kan minska olycksriskerna för alla. Annars tror jag att man måste få en något generösare syn på reglerna än vad vi har i dag.

Anf. 26 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! I det förra inlägget refererade Pär Granstedt till de anvisningar som nu gäller för minderåriga i arbetslivet och räknade upp vilka

Nr 32

Fredagen den
20 november 1981

Om arbetarskyddsreglerna för ungdomars arbete inom sjukvården

*Om arbetar-
skyddsreglerna
för ungdomars
arbete inom sjuk-
vården*

arbetsuppgifter inom vårdarbetet som anses så riskfyllda att minderåriga där inte bör anlitas. Jag uppfattade det inte så att Pär Granstedt direkt föreslog någon ändring i den anvisningen, utan det handlar alltså om hur frågan om dispensmöjligheter skall hanteras.

Åldersgränser är naturligtvis alltid besvärliga att hantera. De kan i det enskilda fallet te sig fyrkantiga. Pär Granstedt kan ju jämföra den här åldersgränsen med åldersgränsen för körkort. Det ter sig säkert också obegripligt för en pojke eller flicka som är sjutton och ett halvt år att han eller hon skulle bli så väldigt mycket mera omdömesgill när artonårsgränsen har passerats. Där finns vad jag vet inte heller någon möjlighet att få dispens – den möjligheten finns här.

En åldersgräns har alltid sina svagheter. Ända är den tillkommen för att förenkla handläggningen. I stället för att varje enskild individ skall inställa sig för myndigheten och bli besiktigad kan man utgå från vissa generella principer. Men i de fall där vederbörande kan förete läkarintyg på att en arbetsuppgift inte skulle vålla menlig skada kan alltså den som är under 18 år få dispens. Detta har tillkommit just för att få till stånd en smidig handläggning, för att den generella åldersgränsen inte skall få orimliga effekter.

I det fall som Pär Granstedt talar om – att arbetslöshetstidens längd för en enskild individ skulle bli orimligt lång, om inte en arbetsuppgift kan skakas fram – kan man säkert med god vilja och litet omorganisation inom vårdsektorn hitta en lämplig arbetsuppgift, om där behöver nyrekryteras.

Det verkar på Pär Granstedt som om det skulle förekomma stora mängder dispensansökningar och en väldigt hantering av sådana här frågor. Förra året handlade det om 100 ansökningar. I varje ansökan kunde flera ungdomar vara berörda, men det är alltså inte fråga om någon mycket stor ärendemängd. Det är – vågar jag nog säga – mycket få ungdomar som hindras att få en arbetsuppgift, därför att man på det här området skulle ha osmidiga regler. Tvärtom bifalls de flesta ansökningar. Genom den åtgärd vi överväger – att decentralisera beslutsfattandet – hoppas vi att besluten skall bli ännu bättre underbyggda och fattas inom ännu kortare tid än som f. n. sker.

Anf. 27 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är riktigt att man ibland kan tvingas sätta åldersgränser för att få till stånd en smidig hantering. Men jämförelsen med körkortet haltar litet. På det här området har vi alltså en vårdutbildning som är så utformad att en stor del av dem som genomgår den avslutar den vid 17 års ålder, litet grand beroende på när på året de är födda. Vi har vidare infört 40 veckors yrkesintroduktion, som man normalt påbörjar när man är 16 år. Eftersom den varar ett läsår är man normalt 17 år när man avslutar den. Den kan också vara ett slags vårdutbildning.

Vi har alltså i vår vishet byggt upp ett utbildningssystem som gör att stora grupper ungdomar är 17 år gamla när de avslutar sin vårdutbildning. Samma statsmakt har sedan satt upp en åldersgräns som gör att ungdomarna under normala förhållanden inte kan börja sitt arbete förrän de är 18 år. När man

upptäcker detta slås man naturligtvis av tanken att det är någonting som inte stämmer och att vi i onödan har krånglat till tillvaron för oss själva och framför allt för de ungdomar det gäller.

Arbetsmarknadsministern sade att det är få dispensansökningar – bara något hundratal. Det visar enligt hans uppfattning att det här inte skulle vara något stort problem. Jag tycker snarare att det visar att problemet möjligen är ganska stort. Det låga antalet dispensansökningar kan kanske bero på att man från arbetsgivarsidan helt enkelt inte vill ta på sig besväret med de ansökningar som behövs. Den goda viljan, som arbetsmarknadsministern talar om, kanske inte alltid finns i ett läge där arbetsgivaren har relativt stora valmöjligheter. Hade vi ett bra arbetsmarknadsläge och kanske rekryterings-svårigheter för sjukvårdshuvudmännen, hade situationen nog varit annorlunda. Men då hade det inte heller varit lika angeläget för de unga att få de här jobben, för då hade de haft valmöjligheter. Nu har vi en arbetsmarknad på arbetsgivarens villkor, och då är det inte alls säkert att arbetsgivaren driver den här frågan. Och de som kommer i kläm är de unga. Risken är därför att det begränsade antalet dispensansökningar bara visar att man helt enkelt inte tar sig besväret att gå vidare. Bakom den här siffran kan alltså dölja sig en mängd unga människor som får kalla handen – de får beskedet: Vänta tills du blir 18 år, då kan du kanske få jobb här. Och vad som kan hända den unga människan innan dess vet vi inte.

Jag tror alltså att slutsatsen ändå blir att vi bör titta litet noggrannare på den här frågan, så att vi inte bara för att upprätthålla vissa principer skapar problem och svårigheter som naturligtvis ingen av oss vill ha.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1981/82:32 om kontrollen över utlandsägda företags verksamhet i Sverige

Anf. 28 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jan Bergqvist har frågat industriministern om han kan redogöra för skälen till att regeringen dröjt så länge med att ta ställning till frågan om kontrollen av utlandsägda företag samt om regeringen nu är beredd att snarast lägga fram förslag till lagstiftning för att skärpa kontrollen över utlandsägda multinationella företags etableringar och verksamhet i Sverige.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Som Jan Bergqvist framhåller finns det ett utredningsförslag som behandlar frågan om särskilda regler för multinationella företag i vårt land, nämligen betänkandet (SOU 1978:73) Kontroll av utländsk företagsetablering i Sverige m. m.

Betänkandet avlämnades i november 1978. Det innehöll inget huvudför-

Nr 32

Fredagen den
20 november 1981

*Om kontrollen
över utlandsägda
företags verksam-
het i Sverige*

*Om kontrollen
över utlandsägda
företags verksam-
het i Sverige*

slag. I stället presenterade utredningen tre olika förslag till lösning av frågan om en ny kontrollagstiftning.

Jag har redan tidigare i år berört betänkandet i riksdagen. Som svar på en fråga lämnade jag i juni det beskedet att frågan om utformningen av en ny kontrollagstiftning bereddades i regeringskansliet. Jag nämnde också att arbetet var inriktat på att ett förslag skulle föreligga under riksmötet 1981/82.

Min inställning i denna fråga har inte ändrats. Målsättningen för det arbete som nu görs inom regeringskansliet är att en proposition skall läggas fram till våren.

Anf. 29 JAN BERGOVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. När jag nu skall kommentera det är jag rädd att jag kommer att låta oerhört negativ. Det beklagar jag, men tyvärr ger regeringens agerande hittills i denna fråga inte anledning till något beröm.

Redan nu har åtskilliga utländska multinationella bolag köpt viktiga svenska företag. Det utländska ägandet av näringslivet i Sverige är fortfarande mindre än 10 %, men den situationen kan snabbt ändras, om några av de största svenska företagen slukas av utländska kapitalintressen.

Är då detta någonting som man behöver oroa sig för? Ja, justitieministern, jag tror faktiskt det. Jag tror att det vore djupt olyckligt om t. ex. Volvo eller andra svenska nyckelindustrier kom i utländska kapitalägarers händer. Ett stort utländskt inflytande över svenskt näringsliv innebär allvarliga risker. Det kan hota vårt ekonomiska och nationella oberoende. Hur skall vi över huvud taget kunna planera Sveriges framtida industriella utveckling, om de bästa svenska företagen köps upp av utländska jätteföretag?

Och ännu viktigare: Kan vi göra vår neutralitetspolitik trovärdig om betydande delar av våra nyckelindustrier ägs och kontrolleras av de utländska maktkoncentrationer som nu växer fram? Menar vi allvar med talet om ekonomisk demokrati, kan vi aldrig godta att vår framtid avgörs genom beslut i anonyma koncernledning, oätkomliga för politisk och facklig påverkan.

Men vi behöver inte heller inrikta vår politik på en återgång till 1930-talets protektionism och nationella insnördhet. Vi behöver våra egna multinationella företag, och vi behöver inte nödvändigtvis avvisa varje tillskott av utländskt företagande i Sverige. Men vi måste se till att vi så långt det går själva bestämmer förutsättningarna för den verksamhet som företagen skall bedriva i Sverige.

För 80 % av det svenska näringslivet har vi en kontroll, om utländska intressen vill komma in och köpa företag. Finns det egentligen något skäl att år efter år vänta med att sträcka ut den kontrollen till hela näringslivet? Vad har vi för garantier för att utländska kapitalintressen inte plötsligt köper upp vitala delar av vårt näringsliv – i år eller nästa år? Vi borde redan ha haft skydd för alla våra nyckelindustrier, men på grund av de borgerligas

förhalning kommer vi av allt att döma att sakna detta skydd i varje fall under hela 1982, och det är ovisst när vi kan få det.

Jag vill fråga justitieministern: Vad vinner vi med att vänta så länge med att göra kontrollen heltäckande? Vad har regeringen för garantier att utländska kapitalintressen inte köper upp några svenska nyckelindustrier i år eller nästa år?

Den s. k. Eckerbergutredningen tillsattes hösten 1973. Efter tre år var den i stort sett färdig med sin huvuduppgift. År 1975 motionerade justitieministerns nuvarande statsrådskollega Olof Johansson och sade: Vi kan inte vänta på att Eckerbergutredningen blir klar. Vi måste omedelbart som ett provisorium under två år besluta om en lag om kontroll av företagsförvärv i vissa fall med tanke på hotet från de multinationella företagen. Den departementspromemoria som kommit med detta förslag var inte ens remissbehandlad när motionen väcktes, men så bråttom var det för Olof Johansson vid det tillfället.

Så kom centern och de borgerliga i regeringsställning, och så började långhalningen. Låt mig ge några exempel. För det första: Något initiativ med anledning av förslaget om kontroll av företagsförvärv togs aldrig, trots att förslaget då hade hunnit kompletteras med positiva remissvar.

För det andra: Man ändrade sammansättningen av den Eckerbergska utredningen, som i det närmaste var klar med huvudbetänkandet. Man satte in några helt nya ledamöter, vilket i sin tur försenade utredningen med nästan två år. Under tre år jobbar sekreteraren, ordföranden, de sakkunniga och experterna för att få fram ett förslag och lösa en viktig fråga, men när man är i det närmaste klar och skall presentera sitt förslag tillsätts några nya ledamöter som begär att utredningen skall göras en gång till. Så gick ytterligare två år.

För det tredje: När remissvaren på utredningen hade kommit in i juli 1979 gick tiden – två och ett halvt år, alltså ungefär lika länge som det skulle ta att genomföra en helt ny utredning utan något grundmaterial, om man startat från början igen. Och nu – mer än tre år efter det att utredningen överlämnats till regeringen står vi kvar här och har ännu inte fått ett bestämt och definitivt besked om när en proposition kan föreläggas riksdagen.

Carl Axel Petri säger inte ens bestämt att en proposition kommer att läggas fram i vår. Målsättningen för arbetet i regeringskansliet är att en proposition skall läggas fram under våren, säger han. Men vad är ett sådant besked värt? År 1978 förklarade industriministern, som ju är den i sak huvudansvarige inom regeringen för den här frågan, att den Eckerbergska utredningens förslag skulle behandlas med största möjliga skyndsamhet av regeringen. Nu vet vi att det dröjde innan man sände ut förslaget på remiss och att det dröjde innan man på allvar började bearbeta frågan. I december 1980 uttalade industriministern i riksdagen att han trodde att det fanns goda möjligheter för regeringen att under 1981 presentera förslag i ämnet. Nu vet vi att regeringen inte utnyttjade de goda möjligheterna. Och det svar jag här får är alltså att regeringens målsättning är att en proposition skall läggas fram under våren 1982.

Nr 32

Fredagen den
20 november 1981

---

*Om kontrollen
över utlandsägda
företags verksam-
het i Sverige*

---

*Om kontrollen
över utlandsägda
företags verksam-
het i Sverige*

När det gäller statsråd som deklarerar målsättningar så erinrar man sig osökt statsministerns högtidliga deklaration om att åstadkomma 400 000 jobb, varav huvuddelen i industrin, till början av 1980-talet. Resultatet blev i själva verket en minskning av industrijobben. De har minskat i antal med över 80 000 sedan den målsättningen uttalades. En bitter erfarenhet är att statsråds målsättningar tyvärr inte är mycket att ta på allvar.

Som en sammanfattning vill jag säga att för sin huvuduppgift att arbeta fram ett förslag behövde utredningen i realiteten ca tre år. Sedan behövs ett halvår för att avge remissvar och ytterligare ett halvt år för att utarbeta en proposition. Det blir sammanlagt fyra år. Vi borde ha haft en heltäckande kontroll i kraft den 1 januari 1978. Nu får vi en kontroll som träder i kraft allra tidigast den 1 januari 1983, dvs. fem år för sent – och det är i bästa fall, om justitieministerns målsättning inte spricker. Där har vi alltså i dag inte några säkra garantier. Det är svårt att inte använda starka ord i sammanhanget. Detta är ömkligt, tycker jag.

Allt klarare framstår bilden av en svag regering som inte förmår driva de olika frågorna, som inte kan ge besked som man kan lita på. Industriministern förklarade för några år sedan att han inte tänkte förtröttnas i den här frågan. Vi tänker inte lämna någon möda ospard i det här sammanhanget, sade han. Jag frågade nyss justitieministern: Vad är orsaken till den här förseningen? Jag ställde en speciell fråga och ville ha ett besked om orsakerna till detta. Men något egentligt svar ger inte justitieministern. Jag vill ändå försöka få fram en precisering: Vilka resurser har ni i departementet haft för beredningsarbetet under de tre år som gått sedan utredningen lämnade sitt förslag? Hur många tjänstemän har arbetat heltid med det här? Hur stora insatser rör det sig om personalmässigt?

Herr talman! Vi måste utforma en politik som balanserar hotet från de multinationella företagen. Det gäller våra möjligheter att föra en självständig ekonomisk politik, där de enskilda människorna har inflytande och medbestämmanderätt och där vi demokratiskt kan bygga ett fritt samhälle.

Anf. 30 Justitieministern CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Jan Bergqvist har här anfört en utförlig historieskrivning när det gäller denna fråga. Av den historieskrivningen kan vi dra ett par slutsatser. En är att det är en både kontroversiell och komplicerad fråga. En annan slutsats är att man under hela denna tid gärna har målat en viss potentat på väggen men att det dröjsmål som uppenbarligen har förekommit inte har lett till några egentliga olägenheter.

Men jag vill gärna tillägga en sak till den historieskrivning som Jan Bergqvist gjorde. När det Eckerbergiska betänkandet remitterades, fick det en oerhört hård remisskritik. Det fordrades alltså stort arbete för att få ett ordentligt och väl genomtänkt förslag. Även om jag inte da hade ansvaret för dessa frågor vet jag att man satte in resurser i kanslihuset för detta. Sedan jag i somras tog över arbetet har vi ägnat oss intensivt åt frågan. Vi är nu långt framme, och jag kan ge Jan Bergqvist det lugnande beskedet att det kommer en proposition till våren.

Herr talman! Carl Axel Petri verkar så förnöjd när han säger att några egentliga olägenheter inte har inträffat. Jag tror att det är en felbedömning. Det här förslaget handlar både om uppköp av svenska företag och om kontroll av de utländska företagens verksamhet i Sverige. Det finns all anledning att kritisera en del utländska företags agerande i Sverige under den period då den här förhållningen har skett.

Dessutom: När det gäller inköp av svenska företag kan väl inte Carl Axel Petri ge några garantier för vad som kan komma att hända under 1982 fram till den 1 januari 1983, när en kontroll av uppköpen kan vara i kraft. Dels är det alltså sakligt obefogat att vara så belåten som justitieministern här är, dels har vi inga garantier för vad som ytterligare kan komma att inträffa.

Justitieministern gör det väldigt lätt för sig genom att säga att det här är en komplicerad fråga och att det var oerhört hård remisskritik. Jag kan säga till justitieministern att jag har läst samtliga remissvar – jag vet inte säkert om justitieministern har läst dem ordagrant. Mitt bestämda intryck är att de ingalunda är så negativa. Det finns ibland en viss osäkerhet beträffande tekniska frågor. Det finns en spridning av uppfattningarna mellan remissorganen, vilket är ganska naturligt eftersom det också finns en spridning av de intressen som remissorganen företräder.

Men att detta skulle vara ett skäl till denna långa segdragning när det gäller att få fram propositionen kan jag inte acceptera. Om vi jämför med många andra propositioner som läggs fram för riksdagen, kan vi konstatera att det inte alls är ovanligt att det förekommer kritik. Denna kritik skall då bearbetas i departementet, och departementet skall lägga fram ett förslag som företräder regeringens uppfattning. Sedan är det riksdagens sak att ta ställning till detta förslag. Men det är alltså regeringen som skall arbeta fram ett förslag på grundval av alla de synpunkter som kommer in.

Jag skulle kunna ta massor av exempel på propositioner där man inte alls har dröjt så länge trots att remisskritiken varit mycket hårdare. Här skall jag bara nämna en rätt aktuell sak, nämligen propositionen om läromedelsfrågor. Utredningen lade fram sitt förslag i juni förra året. En majoritet av remissorganen förkastade förslaget. Ända kommer regeringen nu i höst och lägger fram samma, hårt kritiserade förslag. – Detta är bara ett exempel.

Den förklaring som Carl Axel Petri här har lämnat håller alltså inte.

Jag noterar med intresse att även centerpartister nu har börjat bli otåliga och börjat ställa frågor i riksdagen: När kommer det någon proposition? Hoppas att den kommer i höst osv. Detta var ju vad som sades i frågan i juni. Den förhoppningen – som då, i juni, uttrycktes av en centerpartistisk ledamot – har alltså grusats. Nu gäller det bara om vi kan lita på det besked som justitieministern har lämnat och att vi verkligen får en kontroll. Sedan får vi hoppas att det inte sker någon olycka fram till den 1 januari 1983, när det här skall träda i kraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om kontrollen
över utlandsägda
företags verksam-
het i Sverige*

9 § Föredrogs och hänvisades
Förslagen
1981/82:5 och 6 till konstitutionsutskottet

10 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1981/82:107 till näringsutskottet
1981/82:108 till utbildningsutskottet
1981/82:109 till näringsutskottet
1981/82:110 till skatteutskottet

11 § Anmälades och bordlades
Proposition
1981/82:71 om ny anställningsskyddslag m. m.

12 § Anmälades och bordlades
Motionerna
1981/82:111 av *Anna-Greta Leijon m. fl.*
med anledning av proposition 1981/82:25 med förslag till tilläggsbudget I till
statsbudgeten för budgetåret 1981/82

1981/82:112 av *Blenda Littmarck och Gullan Lindblad*
1981/82:113 av *Svante Lundkvist m. fl.*
med anledning av proposition 1981/82:48 om upprättande av en toxikologisk
informationservice, m. m.

1981/82:114 av *Ivar Franzén*
1981/82:115 av *Ingvar Svanberg m. fl.*
med anledning av proposition 1981/82:25 med förslag till tilläggsbudget I till
statsbudgeten för budgetåret 1981/82

13 § Anmälades och bordlades
Justitieutskottets betänkanden
1981/82:8 om spioneribrottet m. m. (prop. 1979/80:176)
1981/82:10 om ändrade arbetsformer i högsta domstolen m. m. (prop.
1980/81:154)

Lagutskottets betänkanden
1981/82:7 om lagregleringen av yttjordvärmeanläggningar m. m.
1981/82:9 om leasing
1981/82:10 om ändring i lagen om företagsinteckning, m. m.
1981/82:11 om ändring i lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering

Utrikesutskottets betänkanden
1981/82:9 om Republiken Korea

1981/82:10 om erkännande av PLO, m. m.
1981/82:11 om erkännande av och bistånd till Kampuchea

Försvarsutskottets betänkande

1981/82:10 om upphandlingen för Norrlands dragonregemente i Arvids-
jaur

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1981/82:3 om privat läkarvård och tandvård, m. m.

Socialutskottets betänkande

1981/82:1 om barnomsorgen (prop. 1980/81:205)

Kulturutskottets betänkanden

1981/82:8 om vissa åtgärder på musikområdet

1981/82:9 om vissa kyrkliga frågor

1981/82:10 om rekreationspolitiken

Utbildningsutskottets betänkanden

1981/82:1 om läroplan för den kommunala vuxenutbildningen (prop.
1980/81:203)

1981/82:2 om vissa skolfrågor

Trafikutskottets betänkanden

1981/82:4 med förslag till lag om verksamheten hos vissa regionala
alarmeringscentraler (prop. 1981/82:24)

1981/82:5 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1981/
82:30)

Jordbruksutskottets betänkanden

1981/82:9 om försurning av mark och vatten

1981/82:11 om skydd för sälstammen, m. m.

14 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 19 november

1981/82:123 av *Arne Andersson* i Ljung (m) till arbetsmarknadsministern om
avvecklingen inom AMS av anläggningar för specialanvisad arbetskraft:

Det är känt att AMS har fattat beslut om en förhållandevis snabb
nedläggning av huvuddelen av anläggningarna för specialanvisad arbets-
kraft. En avveckling skulle i så fall komma att ske under den tid som ett

Nr 32

**Fredagen den
20 november 1981**

---

*Meddelande om
frågor*

Nr 32

Fredagen den
20 november 1981

*Meddelande om
frågor*

statligt utredningsarbete som gäller verksamheten pågår.

I arbetsmarknadsutskottets utlåtande 1980/81:21 föreslår utskottet riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen beträffande beredskapsarbeten i AMS egen regi. Utskottets förslag sker med anledning av några motioner i denna fråga. Utskottet konstaterar bl. a. att mot den bakgrund som utskottet anför "kan det finnas anledning att inte forcera nedläggningen av de förläggningar som finns kvar. Även det faktum att den parlamentariska utredningen skall överväga inriktningen och omfattningen av verksamheten med specialanvisade talar för en sådan uppläggnig."

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Anser arbetsmarknadsministern att här omnämnda nedläggningsplan överensstämmer med riksdagens här redovisade tillkännagivande till regeringen?

den 20 november

1981/82:124 av *Lennart Brunander* (c) till ekonomi- och budgetministern om beskattningen av förmån att för privat bruk använda företag tillhörig personbil:

Vid taxering påförs en egen företagare förmån av bil, om vederbörande för privat bruk utnyttjar företagets bil. I ett aktuellt fall, som jag nu vill fråga om, har taxeringsmyndigheterna påfört förmån av bil trots att vederbörande uppgett att företagets bil inte utnyttjats privat. Företagaren i fråga har två privata bilar och är inte i behov av att nyttja företagets bil. Ändå har taxeringsmyndigheterna ansett att blott detta att det finns en bil i företaget är motiv nog för att påföra förmån av bil.

Med anledning av det anförda önskar jag ställa följande fråga:

Avser ekonomi- och budgetministern att vidtaga åtgärd för att förhindra att företagare beskattas för privat bruk av bil i fall då företagets bil inte utnyttjats privat?

15 § Kammaren åtskildes kl. 11.21.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert